

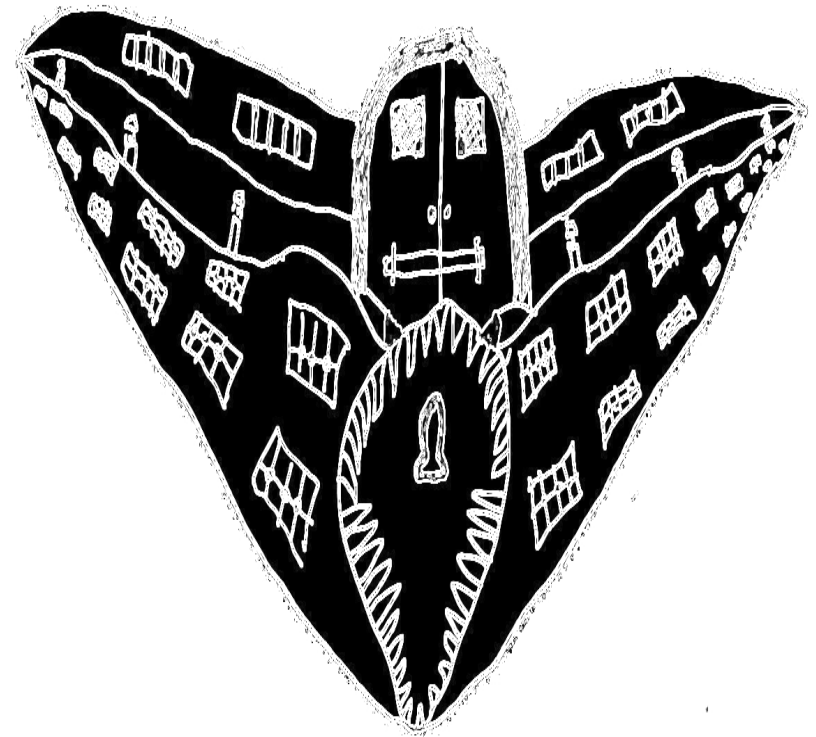
Tro, håb & fængsling

Repression i Hviderusland

2019

Det Autonome Forlag

Udgivet af Det Autonome Forlag (DAF), København, 2019.
Danske oversættelser: Det Autonome Forlag.
Forsideillustration: A.P. Oswald.
Øvrige illustrationer: Dani Dugum & Vasiliy Pero (+anon.)

sag, men ikke ham? Hvorfor nogle i det verserende sagskompleks om de russiske anarkister og antifascister der bl.a. er blevet udsat for elektrochok, og ikke andre? Hvad er, og har været udslagsgivende?

I optegnelserne står Ihar som en umådelig stærk person, der kender sig selv. Han forsøger ikke at gamble med sin egen evne til at holde fokus. Han lader sig ikke lokke af billige tricks fra statens side. Det fremgår ikke af optegnelserne, men det virker som om han har forberedt sig på den situation han »lige pludselig« står i, placeret under jernhælen bag KGB's tårnende mure. Han er presset, uden tvivl, men han bevarer fatningen. Han tager ikke de gode ting for givet, der kommer hans vej, og det virker ikke som om, at han spiller hård til et punkt, hvor det virker utroværdigt eller endda ufunderet.

En diskussion af styrke bliver altid udsat for idiotiske stereotyper. Styrke er ikke et spørgsmål om at være ude af stand til at vise følelser, eller at kunne kaste den største sten længst, eller at fylde et rum ud, fordi/når andre ikke gør det. Styrke er at tro på sig selv, komme igennem for andre i nød, at have personlig indsigt; at opbygge og opretholde selvkontrol og selvtillid, der hele tiden skal karambolere med ydmyghed og selvkritik.

Styrke er også at indtræde i et fællesskab med åbne øjne, ligeså vel som det er evnen til at se andres blindhed og handle derefter. Vi kan ikke adskille handling og konsekvens, og det bør heller ikke være vores opgave. Der er altid en risiko i forsøget på at forandre noget radikalt. Jo mere radikalt man går til værks, jo mere (og hårdere) modstand vil man møde. Det er et personligt valg, om man vælger at sætte sig selv i en position, hvor en sådan modstand kan blive ens virkelighed. Det virker ikke vanskeligt at handle imod ens ideologi i denne verden, hvis man spejler sig i sine omgivelser; alle omkring én lader til at lade lort være lort. Hvis man spørger folk er de imod mange af de ting, de foretager sig, men de gør det alligevel.

Det samme gælder forøvrigt i fængslet. Alle hader at være indespærret, men langt størstedelen accepterer det, og endda til et punkt, hvor fængslets eksistens er en streng nødvendighed (måske bare ikke lige tilegnet dem). At være indespærret for en ideologi, der arbejder imod det bestående kræver et mindset, der ikke kommer af sig selv. Det kræver træning, beredvillighed, mod og tålmodighed.

A.R.Q.

On the way to Magadan er et glimt af den meget overvældende repression, som politiske dissidenter (i enhver udformning) oplever. Et hviderussisk regime, anført af diktator og russisk marionetdukke Alexander Grigoryevich Lukashenko, som har siddet tungt på magten i landet siden præsidentembedets oprettelse i 1994. Her arbejdes hårdt for at opretholde en lov og orden, der på meget snæver vis afspejler idealet om total kontrol, og kan det overraske? Nej. Ideen om en umådelig autoritær socialisme er fundamental i Hviderusland, og praksis følger livligt trop. Det lader til at være meget traditionelle ting, der gør sig gældende: Gigantisk legitimeret økonomisk ulighed, total paranoia (både inden- og udenrigs), censur, et benhårdt straffesystem, åbenlys korrupsion, og en stormagt bag kulisserne, der trækker i trådene og agerer strømforsyning til respiratoren.

Ihars arrestation var et led i et omfattende og aggressivt indgreb mod anderledestænkende elementer i Hviderusland. Det lader til at være trenden, at det med nogle års mellemrum bliver besluttet at der skal 'ryddes op' i modstanden mod det bestående, senest i disse dage. Ihars dagbogsop-tegninger er delt op i to på sin vis ulige(værdige) klumper. Den første hand-ler om de seks måneder, Ihar sad indespærret i det hviderussiske KGB's arresthus, imens den anden er en (begrænset) samling af historisk-politisk-filosofiske analyser af det hviderussiske samfund, og en anarkistisk løsning på dets strukturelle forkastelighed.⁹⁵

Gennem en læsning af Ihars beretning om at være fængslet af hviderus-sisk KGB er det helt tydeligt at der er nogle primære mål fra statens side. Det afgørende mål er at nedbryde fangen til et punkt, så han bliver en nådesøgende træl. Det er ikke en overdrivelse at sige, at det sker gennem torturlignende metoder, måske er der tale om reel tortur. Det er altid svært at definere sådan noget, blot skal dette ord ikke forsøge at blæse optegnel-serne ud af proportioner, for det bærer for forståelsens skyld hverken fort-jeeneste eller nødvendighed.

Ihar og hans medfanger undergår fanden gale mig en krads behandling, som fanger bag de danske fængselsmure kun har mareridt om. Her lykkes det Ihar at stå imod, og hvorfor er det? Hvorfor angiver han ikke sine kam-merater? Han vidste godt, han stod til at blive dømt af et system, der hylder dets egen ufejlbarlighed, så hvorfor ikke søge at redde sig selv? Hvorfor inkriminerer han ikke sig selv mere end hvad han selv anser for at være af højeste kammeratlige nødvendighed? Hvorfor går han ikke til grunde oven-på denne umenneskeliggørende behandling? Hvorfor visse andre i hans

⁹⁵ Denne »2. del« er ikke medtaget i denne antologi.

Indhold:

Kontekst. Sagen om de hviderussiske anarkister – side 5

A. Zhinevich

Kommentar til den danske oversættelse af *On the way to Magadan* – side 8

Det Autonome Forlag

På vej til Magadan. Fangedagbog – side 10

Ihar Alinevich

Hviderusland & Sovjettisk Autoritarisme – side 76

Interview med Ihar Alinevich, februar 2019. Oprindeligt udgivet på græsk i *Babylonia* (tidsskrift).

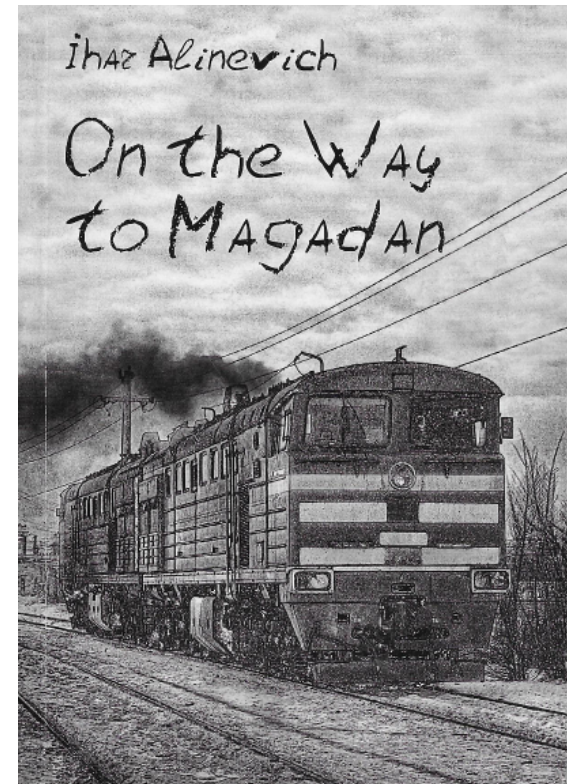
Anarkistens paradoks – side 86

Det Autonome Forlag

Anmeldelse af *På vej til Magadan* – side 89

A.R.Q.

(Oprindeligt publiceret i *Orkanen*, 3. årgang, 2. nummer.)

ANMELDELSE

Ihar Alinevich: On the way to Magadan.

Oversat fra hviderussisk af ABC Belarus m.fl.

Introduktion af Valiantsina Alinevich & A. Zhinevich.

Efterord af ABC Belarus.

Udgivet af Radical theory and practice & ABC Belarus, 2014.

188 sider.

~ 60kr.

Kontekst.

Sagen vedrørende hviderussiske anarkister

'Sagen vedrørende hviderussiske anarkister' startede i kølvandet på et angreb mod den russiske ambassade i Minsk, som blev udført den 30. august 2010, da en ukendt gruppe ved navn »Friends of Freedom« kastede adskillige molotovcocktails mod ambassaden. Ifølge deres erklæring, var det en aktion i solidaritet med russiske politiske fanger, og en protest mod repression i Rusland efter den sociale uro i kølvandet på ødelæggelsen af Khimkiskoven¹.

Udviklingen, og resultaterne af denne sag belyser vilkårene for social og politisk aktivisme i Hviderusland.

Den hviderussiske befolkning er stadigvæk meget klodset i forhold til at beskytte deres rettigheder og friheder, der langsomt, men stabilt bliver begrænset, ikke kun gennem lovgivning, men også gennem præsidentens dekretter eller myndighedernes offentlige erklæringer.

På samme tid er mindsettet hos de unge ofte begrænset til den generelt accepterede grundsætning, at ingenting afhænger af én, alting er allerede besluttet – næsten 18 år med Lukashenkos² paternalisme³ har opdraget en hel generation. Samtidig er der ingen mulighed for offentlig politisk meningstilkendegivelse. Alle fredelige politiske initiativer i Hviderusland bliver uden undtagelse brutalt undertrykt: Det er umuligt at udføre en lovlig blokade eller demonstration, en åben diskussion eller et åbent møde – folk bliver endda anholdt ved punkkoncerter. Under dette fravær af enhver dialog mellem regering og samfund er det ingen overraskelse, at de allermest målrettede sociale aktivister ser en konfrontation som den eneste mulighed for at forsvare deres synspunkter.

På denne baggrund er argumenter for 'guerrilla-taktikker' begyndt at vise sig mere og mere pålidelige: For det første er [et fokus på] mediebevågen-

1 Skov omkring Moskva, som den russiske regering har fældet store dele af til fordel for et motorvejsprojekt, som skal forbinde byen med St. Petersburg. Fældningen udløste voldelige protester, o.a.
2 Alexander Lukashenko – præsident for Republikken Hviderusland.
3 Her: diktatoriske moraliseringen, o.a.

hed skiftet ud med en farlighed og dristighed fra aktivisternes side; for det andet tiltrækker lovlige og semilovlige aktiviteter under disse omstændigheder stort set ingen nye ansigter; for det tredje forbliver den brede befolknings indvirkning gennem fredelige initiativer minimal. Repressionen anvendt af myndighederne og massernes passivitet fungerede som et opråb til konfrontation. Således var årene 2009-10 særdeles rige på radikale aktioner, og hviderussiske anarkistiske grupper tog ansvaret for disse.

Udgangspunktet for overgangen fra at lave blokader og uddele løbesedler, til mere iøjenfaldende aktioner var en antikrigsmarch imod russisk-hviderussiske militærøvelser, der blev udført nær hærens generalstabs bygning i september 2009. En almindelig march med bannere og paroler blev suppleret med en røggranat, der blev kastet ind på generalstabens område.

Efter antikrigsmarchen fandt andre aktioner sted, hvor der ikke kun blev brugt løbesedler, bannere og megafoner, men også fyrværkeri og molotovcocktails. Blandt disse var angrebet på »Shangri-La«-casinoet i Minsk med malingfyldte glødepærer og nødblus i protest mod masseoverførslen af russiske kasinoer til Hviderusland ovenpå forbuddet mod kasinoer i Rusland; angrebet på en politistation i Soligorsk⁴, en aktion dedikeret til hverdagens politibrutalitet i Hviderusland (et nødblus blev kastet ind gennem en baldret rude); angrebet på 'Fagforeningernes Sammenslutning', som længe har været »beskytter« af arbejderrettigheder, men som udelukkende har mæglet konflikter til fordel for arbejdsgiverne; angrebet på BelarusBanks hovedkvarter i Minsk, der blev ildspåsat i protest mod det eksisterende finansielle system.

Til trods for disse nye taktikker, havde aktioner stadigvæk en symbolsk natur – den påførte skade kan ikke anses for at have været af betydning. Deres primære fordel har været mediebevågenheden. Imidlertid var pressemeddelelser kun udgivet af visse oppositionelle medieplatforme. Den stats-ejede presse begrænsede sig i bedste fald til at nævne en hændelse, og i værste fald spredte de deres spekulationer og fordømmelser, som karakteriserede anarkister som værende umotiverede aggressorer og hjernedøde ballademagere – den typiske reaktion fra de statsejede mediers side overfor enhver organiseret opposition i Hviderusland.

Angrebet på den russiske ambassade med molotovcocktails den 30. august 2010, som medførte skade på en embedsbil, var et grundlag for den bølge af repression, der ramte den hviderussiske libertære bevægelse.

4 En provinsby i Hviderusland.

forfærdeligt, hvis anarkisterne ikke bare havde magten til sådan et eventyr, men også rent faktisk havde viljen til denne form for forræderi. Vi læser i historiebøgerne, hvordan anarkisterne til alle tider har været hadet, men én ting er stram ideologi (som hos kommunisterne). En ganske anden er realpolitikken. Anarkister anses ikke for at være nogen form for legitim trussel mod nogen eksisterende samfundsorden, noget sted i verden. Det er bestemt ikke nogen hemmelighed, og der er ingen som behøver at lade som om.

Alligevel bliver anarkister kigget over skulderen af og til, særligt i de europæiske stater. De bliver også udsat for repression, *fordi* de er anarkister. Der bliver statueret eksempler indenfor straffesystemet, ja. Ligesom der bliver holdt øje med alle mulige andre »antidemokratiske« retninger, nærmest uanset deres størrelse. Selv danske anarkister bliver kigget over skuldrene, ingen tvivl om det. Det gør de dog ikke, fordi de i storpolitisk regi har nogen tyngde – i hvert fald ikke den man kunne håbe på! – men fordi der eksisterer en (potentielt) farlighed hos visse anarkister, som stater ikke bryder sig om.

Nej, det hænder at anarkismen i forhold til STORpolitik har en ganske anden rolle at spille. Tag nu Ihar Alinevich. Da han, sammen med fem andre politiske fanger, blev løsladt i 2015 på foranledning af Lukashenkos charmeoffensiv mod Vesten, hvad skete der så? Jo, hans løsladelse blev bl.a. hyldet af det amerikanske udenrigsministerium, fordi det blev set som et led i at Hviderusland nærmede sig EU. Underforstået Vesten, underforstået USA. Det udmeldes af den største skurk i historien, i fejrende toner, hvordan en *anarkist* bliver løsladt fra fængslet, oprindeligt dømt for direkte antistatslig aktivitet.

Det er ikke relevant, hvad Ihar og hans meddømte rent faktisk har *gjort*, for det er jo anklagerne som er interessante. Ligesom det pludselig er blevet interessant, at overveje om disse antistatslige aktiviteter, såsom et brandangreb mod den russiske ambassade, er acceptable anarkistiske handlinger, *så længe* de ikke rammer venner og allierede. Det giver storpolitisk temmelig god mening; En fjendes fjende er en ven. Det er herredømmets natur, den er ikke overraskende. Men det er eddermame en speget situation at stå i, når man pludselig bliver en navngiven brik på verdensmagtens skakbræt.⁹⁴

94 Det ses i øvrigt, ret beset, mange steder, denne konstante proxy-stormagtskrig, ikke mindst i Syrien, hvor Rojava er under USA's samtykkebaseret beskyttelse, eller i Tjetjenien hvor Ramzan Kadyrovs terrorregime er under Ruslands.

Anarkistens paradoks

Af: *Det Autonome Forlag*

Anarkismens projektualitet⁹³ er international, for den kan ikke være andet, hvis frihed for alle i sandhed betyder frihed *for alle*. Hvorend anarkisten bevæger sig hen, følger hendes higen efter frihed efter, hendes afsky overfor autoriteter, og hendes (diskrete?) hyldelse til andre menneskers antiautoritære udfoldelse. Men anarkisterne rundt omkring i verden eksisterer ikke i et vakuum. Nogle vil måske gå så langt og sige, at eksistensen af anarkisten, inklusiv anarkibegrebet som nævnte individ på mere eller mindre vis har tatoveret på sit sind, er betinget af dennes totale modsætninger. Uanset hvad, så stikker anarkisten ud, nogle steder mere end andre.

I Hviderusland er anarkisterne, som Ihar Alinevich også kommer ind på, centrum for repression og antipati. Det er de, fordi de ses som værende fjender, og dette syn på de hviderussiske anarkister problematiserer Ihar, idet han insinuerer det tåbelige i at angribe folk, der ikke udgør en trussel. Det er netop smart at blæse en befolkningsgruppe op til noget farligt, når de i sagens natur er ufarlige. Derudover skal man nok ikke forhaste sig til at glemme, hvem kommunismens ærkefjende er, og altid har været...

Det er forøvrigt ikke kun kommunisterne, som hader anarkistiske ideer; det er alle stater, fordi anarkisterne er imod stater. Denne slutning kan vi selvfølgelig også finde særdeles uoverensstemmende eksempler på, f.eks. når vi kigger på selverklærede anarkister der stemmer ved valg, eller bedriver politik og rettighedspropaganda.

Det interessante i den forbindelse, er hvordan anarkisterne bliver anskuet i forhold til spørgsmålet om storpolitik. Her har anarkismen, indrømmet, ikke rigtig nogen platform, og gudskelov for det! Det ville være måbende

93 Omtrent »tilgang til livet«, sommetider med en global referenceramme.

Ved efteråret 2010 var mere end 150 mennesker blevet afhørt, 19 var arresteret som mistænkte, hvoraf fem efterfølgende blev dømt for have været involveret i de nævnte direkte aktioner. Disse er – Ihar Alinevich (8 års fængsel), Mikalai Dziadok (4,5 års fængsel), Aliaxandar Frantskevich (3 års fængsel), Maxim Vetkin (4 års frihedsindskrænkning⁵) og Jauhen Solivonchyk (1,5 års frihedsindskrænkning).

Imens de var indespærret blev endnu en radikal aktion udført: »Friends of Freedom« angreb porten ind til et arresthus med molotovcocktails, hvor de arresterede sad. I en erklæring meldte de ud, at myndighederne havde pågrebet de forkerte personer, og de tog ansvar for alle tidligere radikale aktioner.

På samme tid spredte en international solidaritetskampagne sig i Europa og Rusland, med hovedsageligt fredelige protester, og selv i Mexico, hvor angreb mod banker fandt sted. Det er bemærkelsesværdigt, at radikale metoder også er fortsat i Hviderusland. I oktober 2010 var der et angreb med molotovcocktails mod KGB's hovedkvarter i Bobruisk⁶. Efter denne aktion blev Jauhen Vaskovichm, Artsion Prakapenka og Pavel Syramolatau arresteret og siden idømt 7 års fængsel hver.

Ihar Alinevich, Mikalai Dziadok, Jauhen Vaskovich og Artsiom Prakapenka er fortsat bag tremmer⁷. Til trods for at 'Decembristerne'⁸ fortsat er tilbageholdt har de en god chance for at blive løsladt snart (regimet vil være tvunget til at løslade nogle politiske fanger som en del af normaliseringen af relationer med Europa). Fremtidsudsigterne for de dømte i 'anarkistsagen' er ikke ligeså klare.

A. Zhinevich, sociolog, aktivist.

5 [I den engelske version bruges udtrykket »custodial restraint«, og her menes formodentligt forskellige former for begrænsning af ens frihed, f.eks. husarrest. o.a.]

6 Endnu en by i Hviderusland.

7 Pavel Syramolatau blev løsladt i Juli 2012 efter at have anmodet om benådning. Aliaxandar Frantskevich blev løsladt i september 2013 efter at have siddet sin dom ud. [Ihar Alinevich blev løsladt den 22. august, 2015. o.a.]

8 Decembristerne (russiske Dekabrister) var russiske revolutionære som ledte en mislykket opstand den 14. december (den 26. »New Style« [dvs. den gregorianske tidsregning, som erstattede den tidligere, julianske tidsregning i 1918. o.a.]) i 1825, og som gennem deres martyrium blev en inspiration for fremtidige generationer af russiske dissidenter. De arresterede personer i Hviderusland ovenpå præsidentvalget i december 2010 blev også kaldt 'Decembrister'.

Kommentar til den danske oversættelse af *On the way to Magadan.*

På vej til Magadan er et tredjehåndsværk, forstået på den måde, at teksten er blevet oversat fra engelsk, som oprindeligt er blevet oversat fra hviderussisk. Det betyder, at vi som oversættere ikke har haft mulighed for at dobbelttjekke vores oversættelse, fordi vi ikke har noget som helst indblik i originalsproget. Vi indrømmer, at dette forhold enkelte steder i teksten har udmøntet sig i nogle forståelsesmæssige udfordringer, og dette beklager vi selvfølgelig. Det har dog ikke tilnærmelsesvist været problematisk nok til overhovedet at kaste hele oversættelsesprojektet til side, og forhåbentlig er du, læseren, enig.

Det siger sig selv, at når en tekst oversættes, som tager udgangspunkt i en meget begrænset virkelighed (her: fængslet) så følger der også en vis atmosfære og sprog med hertil. Det har vi forsøgt at formidle så effektivt som muligt, ligesom vi har haft kammerater tilknyttet dette oversættelsesprojekt, som har erfaring med netop denne »type« begrænsede virkelighed.

Det kan hurtigt blive forvirrende, når man i teksten skal forsøge at navigere rundt i det hviderussiske straffesystem. Ihar Alinevich (jeg-fortælleren) forsøger ellers så vidt muligt at gøre læseren til en indforstået part, men det er på forståelig vis en vanskelig opgave. Især for udenforstående læsere, såsom indbyggere udenfor det hviderussiske regime, eller måske endda udenfor postsovjettiske territorier.

Nu forholder det sig bare sådan, at det er svært at gennemskue hvilken som helst »moderne« retsstat. Dykker man godt og grundigt ned i f.eks. den danske, så viser den sig ligeledes at være noget labyrintisk og hovedknusende. Dermed er alle »moderne« retsstater fundamentalt set på bølgelængde, men der eksisterer ligeledes klare variationer i måden hvorpå de enkelte stater med magt fører sig frem mod befolkningerne under sig.

Det er disse variationer, som man som herboende (dansk territorium) læser (bl.a.) vil blive introduceret for. Men, det må ikke forstås sådan, at der ikke også gennemføres et væld af procedurer og praksisser indenfor den danske retsstat, som er og forbliver uskrevne og – såfremt det måtte

Nu benytter autoriteterne sig af en ny tilgang: En person som arbejder udenlands modtager en »notifikation«, at han er en »parasit«, og for at bevise det modsatte, skal vedkommende give sine personlige oplysninger, herunder særligt en ansættelseskontrakt. For mig er det et nyt totalitaristisk instrument: En måde at kontrollere ikke kun 'indenrigsborgere', men også borgere bosat i udlandet.

ning), ligsom der boede mange polakker. Den primære force kom fra føderationen »Brød og Vilje«⁹², der blev formet i Schweiz, og som havde forbindelse til Kropotkin.

Som et led i radikaliseringen dukkede »Black Flag«-føderationen op, hvis strategi kombinerede arbejderkamp med ekspropriationer og terror. Fordi terroren hovedsageligt var rettet mod regeringsrepræsentanter og bourgeoisiet, opnåede »Black Flag« hurtigt stor støtte fra arbejderne. Ungdommen fra de socialistiske partier (jødiske, polske og hviderussiske) begyndte i en lind strøm at slutte sig til anarkisterne. Autoriteterne reagerede med øjeblikkelige henrettelser, fordi anarkister ofte flygtede fra fængsler eller angreb fangetransporter. Gennemsnitsalderen for en anarkist var 16 år, og omkring 70% døde eller kom i fængsel.

Dem som overlevede straffearbejde og deportation vendte senere tilbage og spillede en betydelig rolle i revolutionen i 1917. Generelt var den hviderussiske anarkisme kendetegnet ved dens internationale karakter og radikalisme.

Efter revolutionen blev Hviderusland delt mellem Sovjet og Polen. NKVD neutraliserede hurtigt anarkisterne, da bolsjevikkerne kendte dem godt fra den bevæbnede modstandsbevægelse første verdenskrig og den tyske invasion i forbindelse hermed. Først i 1980erne begyndte genoplivningen af bevægelsen, helt fra ingenting.

Der er en del kontroverser omkring »socialparasit«-skatten i Hviderusland, som påtvinger folk at betale for at være »ubrugelige« for samfundet. Hvad er status for denne lov?

IA: Det egentlige grundlag for introduktionen af denne skat er, at et stort antal hviderussere (0,5-1 million) arbejder udenlands og ikke betaler skat. Det virker på mig som om, at regeringen ikke regnede med en sådan reaktion, at den ikke forventede, hvor hårdt det ville ramme de arbejdsløse. For første gang i 20 år så landet en i sandhed social protest. Og først vidste autoriteterne ikke, hvad de skulle stille op, fordi brugen af panserne ville betyde den totale destruktion af billedet som »folkets regering«. Panserne har været vant til at smadre politisk opposition eller studerende, men aldrig almindelige arbejdere.

⁹² Eng.: »Bread and Will«, o.a.

interessere nogen – hamrende ulovlige. Imidlertid handler hverken den oversatte tekst, eller denne kommentar, om den »danske« problematik.

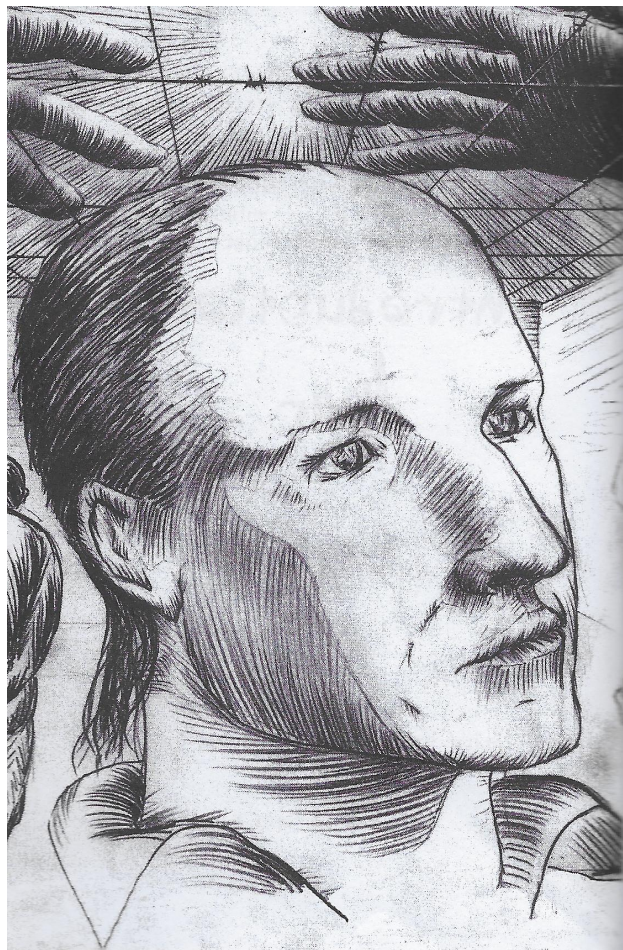
Sidst, men ikke mindst vil vi gerne beklage de mange fodnoter, som er blevet tilføjet. Vi har simpelthen vurderet, at de eksisterende fodnoter (som ABC Belarus i sin tid har tilføjet) ikke er nok til at opnå den tilstrækkelige forståelse. På den anden side vil nogle læsere nok finde visse af fodnoterne en kende overkill, men det er vigtigt at huske på, at den oversatte tekst ikke udelukkende er for de indforståede.

God læsning.

Det Autonome Forlag

PÅ VEJ TIL MAGADAN. FANGEDAGBOG.

Ihar Alinevich

Hvor mange politiske fanger er der i Hviderusland i dag? Er der separate fængsler for politiske og non-politiske fanger?

IA: Autoriteterne [i fængslet] anerkender ikke [officielt] eksistensen af politiske fanger, så de indespærre dem sammen med de andre fanger. Men presset på fængselsadministrationen fra oven er en klar indikator af, hvem du er. Forholdene for politiske fanger er altid værre, end for regulære fanger (»anti-regime«-fanger ikke medtaget), og forholdene bliver normalt værre med tiden. For eksempel kan administrationen forbyde 'almene' fanger at tale med politiske fange. Eller konstant smide den politiske fange i straffecelle uden nogen reel grund. Sådantilgang er mere evident end den offentlige mening, fordi samfundet uden ende debatterer, hvem der er politiske fanger, og hvem der ikke er.

Spørgsmålet om politiske fanger i Hviderusland ligner meget situationen i forhold til GULAG, nemlig i forhold til de mange millioner af mennesker, dømt under politiske paragraffer, hvoraf kun en meget lille andel havde relation til politiske grupper/organisationer. Folk blev simpelthen tildelt rollen som politiske aktører, for at kunne retfærdiggøre den massive undertrykkelse af masserne. Målet var at skabe en stressende atmosfære, hvori politiske konkurrenter blev elimineret i kampen for opnåelse af magt, lige så vel som at skabe en enorm slavehær med henblik på industrialisering.

I dag er der ikke behov for industrialisering, men bibeholdelsen af magten er fortsat relevant. Derudover er det enorme antal fanger en rentabel forretning. Hviderusland indtager en ledende rolle i verden, når det kommer til antallet af pansere. Hvad skal de gøre uden en kæmpe mængde anklagede/dømte mennesker årligt?

Fortæl om den hviderussiske libertære bevægelse: Hvad er dens rødder, hvornår kom de første hviderussiske anarkister til, og eksisterede bevægelsen samtidigt med sovjettiden?

IA: Den anarkistiske bevægelse har rødder i zartiden. Generelt var den revolutionære bevægelse meget stærkere i de imperiale udkanter: Letland, Polen, Hviderusland, Ukraine, Kaukasus. I den første russiske revolution i 1905 var anarkisterne i Hviderusland en særdeles respektindgydende faktor. Bevægelsen var oprindeligt international i sit fundament: Mange jøder boede i hviderussiske byer (ofte mere end halvdelen af den samlede befolk-

Begivenhederne i Grækenland i 2008 blev en lysende stjerne. Det var et signal til rigtig mange grupper rundt omkring i det gamle Sovjet. Det gav os håb om at bryde ligeegyldighedens mur, og at bruge os selv i et ærligt forsøg.

Hvorfor er anarkister anset for at være hovedfjenden af det hviderussiske regime? Hvilke andre grupper bliver undertrykt?

IA: Det ironiske er, at anarkister ikke udgør nogen reel trussel. Politiet er velbevandret i bevægelsen, og de undertrykker øjeblikkeligt enhver nyt initiativ, og de foretager konstant undertrykkende indgreb. Det handler om noget andet: Anarkisterne blev udpeget af regeringen til at agere syndebukke.

Autoritarisme kan ikke eksistere uden et fjendebillede. Førhen var regeringens propaganda baseret på anti-Vestlig retorik. Hovedfjenden var [politisk] opposition i form af en »femte kolonne«⁹¹. I dag lever oppositionen en miserabel eksistens, som har svært ved at blive præsenteret som en reel trussel. Og efter kurrer på tråden med Kreml [Rusland], så flirter regimet med Vesten. Derfor har autoriteterne ændret fjendebilledet fra et eksternt til et internt.

Det var ikke kun anarkisterne, som blev erklæret for fjender, men også fodboldhooligans og fascister. Nu skal 'repræsentanter' for disse bevægelser i fængslerne have et særligt gult navneskilt på, hvilket betyder »tilbøjelig til at udvise ekstremisme«. Regeringen blev skræmt af den ukrainske Maidan [-protestbevægelse], så det blev besluttet at neutralisere alle ungdomsorganisationer. Anarkister var blot blevet udpeget som [fjendebilledets] frontløber.

Men den sociale gruppe som står overfor massiv repression, det er narkomanerne. I 2015 opdannede pressen til anti-narko hysteri, og Lukashenko krævede oprettelsen af særlige fangelejre for narkomaner, og »et sådant regime, som vil få dem til at trygle om dødsstraf«. Jeg så med mine egne øjne disse forandringer i straffekolonierne, da alle narkomanerne blev flyttet over i én overfyldt barak.

91 »Femte kolonne« er en enhed der har til formål at undergrave et lands lovlige styre til fordel for en fremmed magt. Udtrykket stammer fra Den Spanske Borgerkrig 1936-39, hvor Francos general Emilio Mola erklærede, at han havde 4 kolonner uden for Madrid, og en indenfor, nemlig de tilhængere, der politisk samarbejdede med Franco for at underminere den lovlige regering.

1

Den 28. november, Moskva, en café i »U Gorbushi«-storcentret. 14.45. Jeg kan dårligt holde mine øjne åbne ovenpå en søvnløs nat. Skarer af mennesker, forfængelighed, ængstelige ansigter. Hveranden forbipasserende synes at være en betjent, ligesom f.eks. disse tre i sorte jakker, med grumme og seriøse fjæs. Dima⁹ sidder overfor mig. Vi griner af vores egen paranoia. I aftes foreslog Buratino¹⁰ at mødes et sikkert sted.

Der var en vedvarende lyst til at afslå invitationen, fordi vi ved han er mistænkelig. Men vi er nødt til at mødes med ham. Dima er nervøs. Ifølge planen skal han overvåge mødet med kikkert, men han var imod det fra begyndelsen. Dima har uden tvivl ret. Både stedet og planen skulle have været bedre overvejet, men tre måneder under jorden sløver ens sans for fare; derudover vil vi ikke tro på, at den her person også har forrådt os. Jeg er nødt til at kunne magte at identificere agenter under mødet, og løbe væk idet jeg sprayer tåregas i ansigterne på dem, hvis det bliver nødvendigt. Det er for sent at ændre noget som helst. Det er på tide at tage af sted.

Da vi ankommer til storcentret farer skygger frem fra alle sider, og tager fat i mine arme. Jeg var ikke overrasket, ikke en eneste muskel i bevægelse. Dima sprang til siden og tog flugten. En vilkårlig forbipasserende spænder ben for ham, men det stopper ham heldigvis ikke. Et land af herskere, et land af slaver.

En af »mændene i sort« forsikrer mig, »På denne måde hjælper vi jeres efterretningstjeneste.« Hmm, det er din efterretningstjeneste, ikke vores. Smykkerne¹¹ rasler, og jeg bliver smidt ind i bilen. Mine lommer afsøges: En mobiltelefon, en pung, en mp3-afspiller. Halvanden time før mødet tændte jeg for min telefon, hvorfra jeg havde ringet til Buratino. Jeg troede, at de på et sted fyldt med mennesker ikke ville være i stand til at finde den, eller overhovedet forsøge på det. En tåbelig fejl... En hue dækker mine øjne, en bil, så endnu en, »mænd i sort« – FSB's¹² tjenere – de udveksler ingen ord, de sms'er til hinanden. Et par stop for at tisse, jeg ser en mark, en skov, og det synes alt sammen at være en drøm...

9 Dzmity Dubouski – Hviderussisk anarkist der forlod landet sammen med Ihar. P.t. eftersøgt af politet.

10 Buratino (Pinnocchio) – et øgenavn for Anton Laptjenok, en forræder som lavede en aftale med de eftersøgte anarkister, så efterretningstjenesten kunne fange dem.

11 Politislang for håndjern, o.a.

12 Russisk efterretningstjeneste – en efterfølger til KGB.

...Grænsen til Hviderusland. De maser mit hoved ned til bunden af bilen, hvilket betyder at operationen er ulovlig. De overdrager mig til de lokale agenter i en varevogn. Russerne siger:

»Spørg os ikke om at gøre det her lort mere!«

»Vi skylder jer i hvert fald en tjeneste, gutter,« svarer agenterne.

Bilen kører bort. De lægger ud med trusler:

»Du ved godt, hvad du er nødt til at fortælle os, ik'? Eller skal vi stoppe et sted for forklaringer?«

»Ja, jeg forstår, jeg forstår,« svarer jeg.

Ja, selvfølgelig. Udspørg ikke din hukommelse, fortryd ikke, tæl sekunder, tag det roligt. Jeg må mobilisere, udelukkende fokusere på sandheden: »Ingen tillid, ingen frygt, ingen tryglen...«¹³

»Kl. er allerede 20.30, kør ind.«

Porten rasler og bilen kører ind. Huen er stadig trukket ned over mine øjne. Jeg er fuldstændig disorienteret. De skubber mig ind i et rum, kaster mig ned i en stol, ansigtet mod et bord, kanten af en eller andens håndflade falder på min nakke. Den længste nat i mit liv skal til at begynde...

»Ihar, lad os tale sammen mand til mand«, siger stemmen foran mig.

»Folk taler normalt ikke sammen under sådanne omstændigheder,« min egen stemme overrasker mig.

De forventede formentlig ikke nogen modstand, og de dvæler for en stund. Det giver mig selvtilid. Så begynder de:

»Vi ved alt, tal, tilstå!«

»Jeg ved ingenting, jeg var ikke til stede.«

»Alle har stukket dig, hvorfor nægter du?«

Kun et enkelt spørgsmål piner mig: Er Dima forsvundet, eller blev han også taget? Men hvordan kan jeg få besked?

»Hvad med Dima? Afgav han beviser?«

»Hvilken Dima? Mener du Dubouski?«

Aha! De fik ham ikke! Så er alting ikke helt så slemt.

»Hvad med nyhederne på internettet? Ingen blev kidnappet? Dårligt arbejde. Vi kendte til Buratino i forvejen. Vi var forberedt«, siger jeg.

Døren åbnes, en eller anden siger:

»Ganske rigtigt, der er allerede udmeldinger på hjemmesiden.«

En akavet pause hænger i rummet. Det virker som om, at det er fornærmende for dem at skulle erkende, at de ikke kunne fange os begge to. Alle efterforskerne forlod rummet, de var tre eller fire. Det løfter en byrde

¹³ Et velkendt fængselsordspøg, populariseret af Shalamov og Solzhenitsyn.

Hvad fik dig og dine kammerater til at blive antiautoritære? Hvordan påvirkede Demcemberoptøjerne i 2008 (Grækenland) hviderussiske radikale?

Fundamentet for min generation af anarkister var punksubkulturen. Det var en nihilistisk protest mod samfundet, og anarkisme blev anset for at være fortsættelsen. Derudover kom vi til på en tid, hvor der var en bevægelse for national frigørelse. Dengang gaderne rystedes af titusindvis af mennesker, samt utallige konfrontationer med politiet. Mange anarkister på 13-16 år sprang op i dette miljø, inklusiv mig selv.

I 00erne var der to fløje i den hviderussiske libertære bevægelse. Den første, lad os kalde den »Euroolie«, ville gerne gentage den vestlige erfaring: Subkultur, squats, antifa, klimabevidsthed, feminisme, LGBT, køn. Den anden, »socialrevolutionære«, var baseret på klassisk anarkisme. Her kunne vi skaffe Bakunins og Kropotkins⁸⁷ gamle bøger og lære om den revolutionære bevægelses historie på zarens tid. Desuden har adskillige anarkistiske teoretikere siden 80erne arbejdet i Rusland; de har udgivet artikler og bøger om den spanske borgerkrig, de russiske revolutioner, Internationalen osv. Det var vores kilde til eksemplificering. På samme tid var der stort set ingen bøger om anarkisme i efterkrigstiden.⁸⁸ Vi oplevede ikke 60erne–80erne. Alt hvad vi kendte til var nogle få overfladiske artikler om den tyske autonome bevægelse og alter-globalisering⁸⁹. Det var meget... anderledes fra Makhnovshchina [Makhnovisme]⁹⁰.

Mange af os ønskede at bryde ud af den subkulturelle ghetto, vi ønskede i stedet en massiv arbejderbevægelse. Det er helt uvirkeligt for mig nu, men dengang så jeg mig selv som en ortodoks anarkosyndikalist, som bar rundt på CNT som ideal. Dengang vidste jeg ikke, at anarkister ligeledes skaber deres egen mytologi. Nå, men arbejderne var passive, der var ikke engang nogen *moderate* fagforeninger, totalt dødt. Der var politisk stilhed, og stilheden var ikke til at bære.

⁸⁷ Mihkail Bakunin (1814-1876) og Pjotr Kropotkin (1842-1921) tildeles rollen som fortalere for den såkaldte klassiske (kommunistiske) anarkisme; to af »anarkismens fædre«. Mange selverklærede anarkister fortsætter den dag i dag at reproducere den usunde, og på mange måder uanarkistiske persondyrkelse af disse to skikkelser, o.a.

⁸⁸ Anarkisme efter 2. verdenskrig, o.a.

⁸⁹ Bevægelse, som advokerer for global interaktion og samarbejde, men som protesterer imod »økonomisk globalisering« eller »neoliberal globalisering« dvs. udnyttelse af udviklingslande, mord på *indigenous peoples*, overgreb på naturen, osv, o.a.

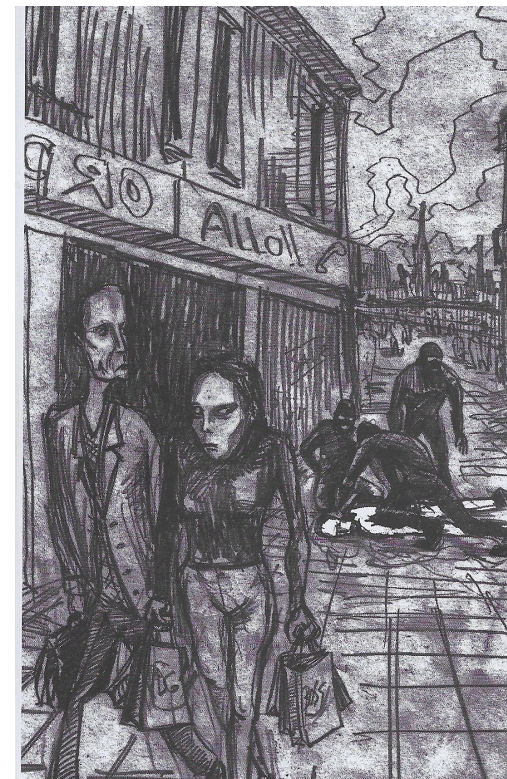
⁹⁰ Bevægelse i Ukraine, opkaldt efter Nestor Ivanovich Makhno (1888-1934), anarkistisk revolutionær og kammandør af en uafhængig anarkistisk hær i Ukraine i årene 1917-1922, o.a.

Nogle dage før min løsladelse blev jeg anklaget for alvorlige overtrædelser af fængslets husorden. Dette var lig med op til to år oveni min dom. Overfor nogle fanger, inklusiv de politiske, bruges sådan et indgreb gerne. Men i løbet af de år, jeg allerede havde siddet indespærret, vænnede jeg mig til ideen om, at jeg kommer til at sidde i fængsel ligeså længe som autoriteterne beslutter. Jeg blev gentagne gange tilbudt at underskrive en anmodning om nåde og løsladelse, men sådan en handling ville selvfølgelig være fuldstændig uacceptabel for et anarkistisk individ, og for den personlige værdighed.

Men så løslod Lukashenko seks politiske fanger op til præsidentvalget i 2015, for at udvise menneskelighed. KGB satte mig under overvågning, og krævede af mig at jeg forlod landet, alternativt truede de mig med at anklage mig for at forberede et terrorangreb mod præsidenten. Jeg besluttede mig for *ikke* at teste deres troværdighed, og forlod Hviderusland. Politiet tager til stadighed hjem forbi mine forældre for at få bekræftelse.

Fortæl noget om autoritarismen og overvågningen i det moderne Hviderusland. Eksisterer KGB stadigvæk?

IA: Det ville aldrig gå uden KGB, fordi det hviderussiske system er det bedst forvarede fragment af Sovjetunionen. Bedre end Rusland og Ukraine. De samme mennesker, som sad på magten før Sovjets kollaps, fortsatte med at sidde på toppen. Bureaukrater og »røde chefer« ændrede blot flaget og portrættet af deres overordnede, der hang på kontorets bagvæg. Næsten alt er styret af den herskende elite. Politiske konkurrenter blev dræbt tilbage i 90'erne. I stedet for mange oligarker, har vi én superoligark. Bortset fra Lukashenko, er der ingen politikere, ingen debatter, ingen tør at sætte sig op imod ham. Selv den liberale opposition er reduceret til pyntegenstande, så regimet kan tale bag en demokratisk kulisse. Enhver minister og general kan så let som ingenting blive fængslet. Dette minder med al tydelighed om Stalins måde at regere på. Ideologi – 2. verdenskrigspatriotisme, imens en kæmpe statue af Lenin står midt på den centrale plads i Minsk⁸⁶.

fra mine skuldre: Dima er på fri fod, han holdt hovedet koldt, og Buratino er totalt ude i det åbne. Nu skal jeg igennem forhøret. Da jeg ved et tilfælde var i en menneskerettighedsworkshop på samme tid som Markelov¹⁴ (hvil i fred), der lærte jeg stålsat: Ingen indrømmelser! Overordnet set er hele sagen baseret på bevismateriale afgivet under forhørets første dage.

Efterforskerne vender tilbage.

»Du er naiv. Du tror, du har venner? Alle har stukket dig, og du mistænkte den forkerte person!«

Men jeg lytter ikke længere på det her bullshit. Den første regel er »Ingen tillid!« Alt hvad de siger er en løgn, en halv sandhed. Og selv hvis det er

¹⁴ Stanislav Markelov (20. maj 1974 – 19. januar 2009) – en russisk menneskerettighedsadvokat. Han deltog i en række omtalte sager, inklusiv sager omhandlende venstrefløjens politiske aktivister og antifascister, såvel som ofre for politivold, journalister osv. Markelov blev myrdet af nynazister den 19. januar 2009 i Moskva.

⁸⁶ Independence Square. For nuværende en af de største pladser i Europa, o.a.

sandheden, bruger de den kun for at manipulere yderligere. Metoden er simpel: De begynder med en enkelt episode, men så snart de møder enhver form for psykologisk modstand, så går de til en anden. Hæren...

Kasinoet... Lysaviserne... Fagforeninger... Banken... Ambassaden... Arresthuset... Banken... Kasinoet... Det får ingen ende.

De udsulter mig. Jeg falder i søvn talrige gange og vågner op; når de mærker min træthed, intensiverer de øjeblikkeligt presset. Alle kneb benyttes: Trusler, smiger, afpresning, garantien af vores kamps meningsløshed, mistanke rettet mod kammerater, fokus rettet mod egoisme osv. Jeg ved ikke hvor lang tid der er gået; dens eksistens ophører. Det er ikke klart, hvad der er virkelighed, og hvad der er en drøm...

»Vi kaster dig ind på idioternes celle! Vi har en særlig celle fuld af nazi skinheads!.. Du er en flot mand, de kommer til at elske dig i fængslet... Du har endnu ikke fået ordentlige tæsk... Hvorfor skulle du også det? Du kunne have levet ligesom alle andre. Det er fortsat muligt!.. Går du til karate? Det er hierarkisk, det går imod dine principper!.. Du er bange for at indrømme det, du er en kujon!.. Du ender i fængsel. Det står ikke til diskussion. Men bliver det fem eller ti år, det er op til dig... Jeg ville idømme dig 12, nej, måske 20 år... (»Og jeg ville skyde dig uden at blinke, dit svin,« tænkte jeg). Jeg ringer til din bedstemor. Vi fortæller hende alt om dig... Ingen vil hyre en advokat til dig... Vi skal bare vide en enkelt ting: Hvem har betalt dig?..«

Alt hvad jeg kan sige er »Jeg ved det ikke«, »Nej, jeg var ikke til stede,« og atter miste bevidstheden. Den anden regel siger »Frygt ikke«. Som regel lader de som om. Selv hvis de ikke gør det, så er det alligevel den eneste måde at finde ud af, om du kan holde til det eller ej. Den, der er bange, mister alt. Hvis du udviser frygt, så er du på krogen, og de vil trække det hele ud af dig.

De trækker huen væk fra mine øjne for en tid. Der sidder kun en enkelt man ved bordet:

»Du er en god mand. En ingeniør med en sund livsstil, dyrker sport... Du burde ikke ødelægge dit liv på den her måde. Jeg forstår godt, at mange ting oppositionen siger er korrekte, men implementeringen resulterer i lidelse. Hvorfor giver du ikke bare slip på det hele?«

Imens forhøret står på får jeg sommetider den følelse at jeg allerede har læst lidt af hvert et sted. Denne tanke gør mig klarsynet og bekræfter, at det hele er en forestilling. Der hersker trods alt en slags følelse af isolation, og

Interview med Ihar Alinevich

Hvor længe sad du i fængsel, og hvornår blev du løsladt? Hvordan var det at sidde i et kommunistisk fængsel fra det 21. århundrede?

IA: Jeg tilbragte næsten fem år i fængsel. På den tid sad jeg i to forskellige arresthuse, og to forskellige straffekolonier. Indespærringen i KGB-arresten er beskrevet i bogen »På vej til Magadan«. Forholdene var konstant nedadgående, og ikke kun for politiske fanger, men generelt for alle [typer] fanger. Jeg tilbragte 126 dage i disciplinærcele⁸⁵, hvoraf de 80 var indenfor det sidste år af mine indespærring, da autoriteterne sendte mig til en særlig »rød koloni«, som blev styret af KGB.

Til trods for, at fangeantallet [per indbygger] er et af de allerhøjeste, så er folks viden om fængsler meget begrænsede, og det er imens, at populærkulturen er dybt infiltreret af fængselsslang og –begrebsbrug. Det er tilsyneladende en psykologisk forsvarsmekanisme hos folk, der har gennemgået kommunismens overhængende repression.

Det, jeg oplevede, chokerede mig. Jeg forventede noget meget anderledes: Den sædvanlige uhøflige og voldelige attitude overfor vagterne, ligesåvel som trusler fra medfangerne; ligesom på film. I virkeligheden var hovedtruslen det videnskabelige undertrykkelsessystem, rettet mod masserne, introduceret af kommunisterne og bragt til perfektion på ca. 90 år.

Moderne lejre adskiller sig fra GULAG på fire måder: Der er ikke længere nogen dødsfald som følge af sult (men der findes udmagrede eksistenser). Temperaturen i barakkerne er blevet forbedret (men man er stadigvæk nødt til at sove med tøj på, og tage en tyk jakke over sig). Der er ikke noget udtærende arbejde (men fangen bliver stadigvæk placeret i industrielle zoner for at arbejde, uden betaling). Mord på fanger uden noget reelt grundlag findes ikke længere (skønt undtagelser sommetider er mulige).

Men helt grundlæggende er det en ægte koncentrationslejr, der har til formål at destruere en person moralsk, åndeligt, og dermed gøre vedkommende uegnet til at leve i samfundet. Derfor vender mange af de løsladte (56%) også tilbage til lejren, igen og igen.

⁸⁵ Celler som en fanges overføres til som en disciplinærstraf, givet af fængslet.

undtagelse, bliver brutalt undertrykt: Det er umuligt at udføre en lovlig blokade eller demonstration, en åben diskussion, eller et åbent møde – folk bliver anholdt selv ved punkkoncerter.«⁸⁴ Titusinder af mennesker holdes fangede i fængsler og straffekolonier. Men dets ekstreme autoritære system stopper hverken USA eller EU fra at handle med det.

Hvideruslands geografiske position gør det til en vigtig spiller i transporten af store mængder naturgas, olie og andre råmaterialer fra Rusland, mod Vesteuropa. I 2016 løftede EU de fleste af de sanktioner, som det havde indført mod regimet, pga. økonomiske interesser i landet, hvilket ledte til intens kritik fra forskellige menneskerettighedsorganisationer.

84 Det er *ikke* lhars ord, men derimod sociologen og aktivisten A. Zhinevich, som har skrevet kapitlet om konteksten for repressionen af de hviderussiske anarkister, o.a.

ubevidst er der et ønske om at følge deres argumenter og derfor stoppe alt. En psykologisk forsvarsmekanisme. Kan ikke flygte fra det.

De trækker igen huen ned over mine øjne. Der kommer en ny ind. Han taler ikke noget særligt, men med nøje udvalgte indvendinger og specifikke intonationer begynder han at gå stålet om, hvilken bangebuks jeg er... afventer igen et eller andet. Jeg er virkelig tørstig og jeg er fristet til at spørge dem om en cigaret. Men jeg ved, det ikke er noget jeg kan gøre. Den tredje regel er »Trygl ikke«. Enhver anmodning bør fremsættes i form af en afkrævning. Enhver anmodning gør sindsstemningen blødere, og det kan være nok til at lade dem dominere.

De tager min hue af, kommer med mad. Efterforskerne sidder glansløse, udmattede. Vi venter på noget, i lang tid. Jeg ser et lys gennem et lille vindue. Det betyder, at det allerede er morgen. Pludselig er det på tide at rejse sig op, gå gennem korridorer, trapper, en kort passage gennem gården, og jeg passerer adskillige rum med skilte, hvor der står »Forhør igang«. De bringer mig til efterforskeren. Der er også en advokat. Alt foregår på ven-skabelig vis. De afleverer arrestordren, og anklager mig for at tage del i aktionen nær Okrestina* arresthus. De påbegynder forhøret. Kl. er 16.00. Jeg har allerede været der i en dag, 24 timer i deres klør. Forhøret varede 19 timer. Endelig tager de håndjernene af... En vidunderlig følelse at have frihed til at bevæge mine hænder... Jeg tager ansvaret for en røggranat nær hærens hovedkvarter. Jeg er alligevel på videoen – de kommer til at identificere mig, og det er bedre at løfte sigtelsen fra Mikola. De vil gerne gøre ham til arrangøren, men det kommer ikke til at fungere. Jeg anser mig alligevel for skyldig.

En visitation. De tager mine ting fra mig, mine støvler, giver mig nogle gamle tøfler. Jeg kan ikke holde ud længere, jeg falder i søvn på bænken. De vækker mig, tager mig hen til en stor rund hal med kæmpe vægge. En snæver stige går op til 1. salen. Jeg har på fornemmelsen, at jeg er i en symbiose mellem en beskyttelsesbunker og Colosseum. Et horisontalt gitter adskiller stuen fra 1. salen. I midten er der et kontrolbord med en telefon. Vagten fører mig rundt forbi dørene, en for en. Jeg bærer på en madras, en pude og lagener. Vi stopper, døren til nr. 3 åbnes, og jeg træder ind på cellen. Der er ingen. To jernsenge med jernben, to stole indbygget i væggen, ligeså er bordet. I hjørnet står en plastikspand med et låg. På sengebordet ser jeg en bakke med kartofler, sild og juice. Et lille vindue med et dobbelt gitter lig en mundkurv forbinder mig med verdenen udenfor.. hvilket, for

mig, er en murstensmur. Døren lukkes under lyden af metalklang. Jeg kaster mig ned på madrassen og falder omgående i søvn.

2

Jeg bliver vækket af overvagtimesteren, som kommer ind på cellen for at optage rapport.

»Der er en enkelt person på cellen, der er ingen breve eller skriftlige anmodninger. Gårdturen er en time. Alinevich har 'celletjansen'« – sådan lyder det hver eneste dag.

Tiden snegler sig fremad. Jeg har intet at lave. Det er rivende koldt, og det trækker, men jeg kan ikke tage et tæppe om mig.¹⁵ Det er virkelig pinefuldt for dem der kommer hertil uden varmt tøj. Manglen på ordentligt fodtøj rammer hårdest. Fødderne er kolde, uanset sokker, selv de strikkede. Det eneste som hjælper, er, at pakke fødderne ind i en sweater. Men det er alt sammen småting. Det mest presserende er den permanente stilhed og tidløshed. Nogen gange høres skridt, håndjerns piben, metallyden fra »foderlågen« (en smal lodret dør til aflevering af mad), bank på døren, fløjt og vagternes hvisken (de taler aldrig rigtig!).

Efter et par dage er det muligt at opfange og genkende selv de mindste lyde. Foderlågen åbnes flere gange dagligt: Ved morgenmad, frokost, aftensmad og medicin. Celledøren åbnes fire gange: Morgen og aften for toiletbesøg, samt om morgenen når vagten går sin runde, og endnu en gang i forbindelse med gårdtur (hvis der er en sådan). Sådan er det i måneder, år for nogle mennesker, med lys døgnet rundt.

Total uvidenhed i forhold til hvor jeg er, og hvad det næste bliver. De har taget mit ur fra mig. Dagene blender sammen... Man vågner op og falder i søvn, uden at vide hvor længe man har sovet, eller hvad klokken er.

Hvad går gennem hovedet på en fange i det første stykke tid? Der er en sværm af kreativitet, af forestillingsevnen der bruger den ubevidste dyriske frygt som katalysator. Kun regelmæssig fysisk træning bringer én tilbage til virkeligheden. Isolation... Hvordan føles det? Et menneskeliv er vævet af tusind sociale tråde: Kommunikation, dedikation, planer, forhold, arbejde,

¹⁵ Fængselsregimet i Hviderusland tillader kun at ligge på sengen eller benytte sig af sengetøj om natten.

fængsel i straffekoloni. Demonstrationer i solidaritet med ham og andre hviderussiske politiske fanger blev organiserede i byer verden rundt.

Ovenpå hans løsladelse, blev Ihar presset af myndighederne til at forlade Hviderusland for steds. Han er forfatter til bogen »På vej til Magadan. Fangedagbog.« (2014), hvori han beskriver det hviderussiske regime, hans mareridtslignende oplevelser i fængslet, ligesom han uddyber sit libertære idegrundlag.

Et par ord om den nuværende politiske situation i Hviderusland.

Efter at Hviderusland fik sin uafhængighed fra Sovjetunionen tilbage i 1991, blev socialdemokraten Stanislav Shushkevich statsoverhoved indtil 1994, hvor han tabte til kommunisten Alexander Lukashenko. Lukashenko sidder i dag fortsat på magten – han har vundet fem fortløbende præsidentvalg, hver gang med omkring 80% af stemmerne. Han var en trofast hund for det kommunistiske regime, var direktør for en *kolkhoz*⁸², gjorde tjeneste hos de sovjetiske grænsevagter, og var officer i den sovjetiske hær. Lukashenko var det eneste parlamentsmedlem, som stemte imod hviderussisk uafhængighed fra Sovjet i 1991. Det kommunistiske parti i Hviderusland støtter fuldt ud Lukashenkos præsidentembede.

Nu til dags styres Hviderusland på sovjetisk manér: På meget autoritær manér. Størstedelen af økonomien er fortsat på statslige hænder. Det er det eneste land, hvor KGB stadigvæk opererer efter opløsningen af Sovjetunionen. På det symbolske plan bibeholder det nationale våbenskjold sin sovjetiske æstetik med stenpikkere⁸³ og en rød stjerne, hvor kun hammer og segl der plejede at være i midten, er blev erstattet med et rødt kort over Hviderusland. Det er også det sidste land, der officielt fejrer Dagen for Oktoberrevolutionen: Det eneste andet land hvor denne helligdag er blevet observeret indtil for nylig var Kirgisistan, hvor den i 2017 blev erstattet med »Dagen for Forfædrenes og Mindernes Historie.«

Det moderne Hviderusland har fået kendetegnet »Europas sidste diktatur«. Som Ihar skriver i sin bog: »Der er ingen mulighed for offentlig politisk ytring. Alle fredelige politiske initiativer i Hviderusland, uden

⁸² En form for kollektivistisk landbrug i sovjettiden, o.a.

⁸³ En slags fugl, o.a.

[Interviewet er oprindeligt på græsk. Oversat fra engelsk.]

Hviderusland & Sovjettisk Autoritarisme.

Interview med Ihar Alinevich, februar 2019.

Introduktion & spørgsmål: Yavor Tarinski

Ihar Alinevich er en anarkist fra Hviderusland (et land, som til stadighed befinder sig i den sovjetiske æra), som har betalt dyrt for sine ideer ved at blive trukket gennem det helvede, der er det hviderussiske retssystem. Vi har haft muligheden for at møde ham og lave et interview for det græske antiautoritære tidsskrift *Babylonia* omhandlende situationen i Hviderusland, og den libertære bevægelse dér. Det som nedenfor beskrives, er virkeligheden i det 21. århundrede, i et land som nu til dags bliver taget for at være en »civiliseret, europæisk nationalstat«.

Ihar Alinevich var i 2010, som mange andre, offer for den bølge af repression i Hviderusland mod antiautoritære. Som anarkist og aktiv deltager i demonstrationer, var Ihar nødsaget til at forlade landet for at undslippe forfølgelse, så han flygtede til Moskva. Den 28. november blev han imidlertid kidnappet af det hviderussiske KGB⁸¹ og bragt tilbage til Hviderusland, hvor han undergik en farce af en retssag og blev kendt skyldig i brandangreb mod BelarusBank og kasinoet »Shangri La«, samt i at have kastet et nødblus mod hovedkvarteret for den hviderussiske hær under en anti-militaristisk demonstration i Minsk. Han blev idømt 8 års

81 Ihar fortæller selv i *På vej til Magadan*, at det var FSB, dvs. de russiske myndigheder, som kidnappede ham og overdrogede ham til de hviderussiske myndigheder ved grænsen mellem de to stater, o.a.

selv salat i køleren – alting har en tråd i vores sind. På et øjeblik begynder man at glide væk fra det her solide gulv. Ikke omgående, men gradvist. Pludselig begynder man at huske nogle ting, og i en mere eller mindre presserende grad begynder sindet at skælve, at presse på, og man er nødt til at gøre noget. Man forsøger at holde sammen på trådene, ikke at miste dem, at forbinde dem på nye måder, men i stedet taber man dem en efter en, og falder ned i tomhedens afgrund. Dette er ikke det værste: Her er man i det mindste opmærksom på, hvad man mister...

...I dette kæmpemæssige vakuum er den første pakke og det første brev fra familien ligesom en lysstråle, der bryder igennem mørket og varmer. Jeg husker, at jeg tog varme sokker og et tæppe ud af pakken. Jeg svøbte mig ind i det og faldt derpå i søvn med en følelse af hjem og forældreomsorg.

»...Jeg har noget, jeg skal tale med dig om,« siger den gråhårede, men robuste oberst af den 4.¹⁶ afdeling af KGB¹⁷. En udsigt over byen om natten, hovedgaden i Minsk kommer pludselig til syne i det fjerneste kontor. Efter cellen tror jeg ikke på, at nogen ikke ville blive imponeret over den udsigt. Så tæt på, og alligevel så langt væk, ligeså langt som år... The, småkager, kager, andre høfligheder, ligesom på film.

»Ved du hvorfor du er her?« lød det lumske spørgsmål, ligesom inkvisitionen brugte århundreder tilbage.

»Allerførst vil jeg vide, hvor jeg er?« svarer jeg.

»Dette er ikke et fængsel, gudskelov, men KGB's arresthus. Der er en forskel. 'Amerikanka', som folk kalder det. I 30'erne blev mere end 30.000 mennesker skudt og dræbt her. Det er sørgeligt, men jeg garanterer dig for, at hverken mig selv eller mine kolleger nogensinde kunne drømme om at gøre sådan noget igen«, fortsætter obersten.

Tre forhør indtil natten falder på: Om den anarkistiske bevægelse, metoder, det personlige valg, livets mening, osv. Jeg vælger bare at tale indenfor den mængde af informationer, som er tilgængelige på internettet. Når de stiller et spørgsmål, forestiller jeg mig et websted hvor sådan noget information figurerer, før jeg afgiver mit svar. Ingen detaljer.

Obersten er interesseret i ting såsom »finansiering«, »ledere«, »internationale forbindelser«. Bevægelsens potentiale, i tilfælde af at det bliver brugt af eksterne kræfter til at destabilisere landets tilstand. Det er

16 Statssikkerhedskomiteens (State Security Committee) 4. afdeling i republikken Hviderusland er den 'ideologiske' afdeling, ligesom KGB's 4. afdeling i USSR havde til opgave at 'bekæmpe antisovjetiske elementer'.

17 KGB – hviderussisk sikkerhedstjeneste; er stadig kaldt KGB ligesom under Sovjetunionen.

åbenlyst, at de har en ensidig tankegang. Ingen tror på, at folk kan gøre noget selv ud fra ideologiske motiver. På trediedagen sluttes forhørene af med spørgsmålet:

»Kan anarkister og magthaverne slå sig sammen mod en bedre fremtid? Kunne du godt tænke dig at forme din egen organisation?«

»Et udpluk fra 'The Informant's Diary'¹⁸ popper op i min hukommelse. Der foregår rekrutteringen gennem det selvsamme forslag!

»Når min straftid er tilendebragt, har jeg tænkt mig at arbejde med vedvarende energi«, slynger jeg langsomt ud, ord for ord. Mit svar bedrøver obersten særdeles...

18 »The Informant's Diary« – en anonym bog, skrevet af en tidligere KGB-informant.

VIVAT

ANARCHY

fremtid bliver måske aldrig til virkelighed, men tilbagekig og fremadstræben fylder her-og-nuet med mening.

År fyldt med mørke og modgang ligger på min vej, men det bedrøver mig ikke. Jo værre, des bedre, for det som ikke slår os ihjel, det gør os stærkere. At vende hele min ildprøve til noget positivt, er den rigtige beslutning. At lære noget fra denne indespærrede verden, skabt af århundredes cyklus bestående af millioner af menneskeskæbner i straffekoloniernes og fængslernes krypter.

...Toget suser afsted mod nord. Alle sover; kun to meget udmattede fanger diskuterer livet i straffekolonien, og en vagt i skudsikker vest går langsomt nedad Stolypin-vognens korridor. Jeg har en populær sang »På vej til Magadan«⁸⁰ på hjernen, og jeg føler en lettelse.

Fange

Ihar Alinevich

Sommeren 2011

⁸⁰ En sang om en fange, som bliver transporteret til Magadan. Magadan er det østligste punkt i Rusland, berygtet for en arbejdslejr, opført i Sovjettiden.

På vej tilbage til cellen husker jeg på Mayakovsky¹⁹ og hans mægtige ord: »...Jeg ville hellere servere ananaslikør for skøger på baren²⁰.«

...Den første gårdtur under faldende sne i hullede tekstiltøfler. En gårdtur foregår indenfor tre meter høje mure, en flade på tre til seks skridt i størrelse og gitter med elektrisk pigtrådshegn som loft. Den første gang derude tager modet fra én, så man mister lysten til at gå ud igen i lang tid, men kun indtil man indser at himlen, selv gennem gitteret, er bedre end det falmede hvide loft med det samme lys 24 timer i døgnet. Kolde regndråber løber nedad mit ansigt, ligesom i skoven som Dima og jeg ofte gik igennem på vej til togstationen, da vi havde levet under jorden i Moskva.

3

Da de første anholdelser fandt sted først i september var der ikke nogen der troede det ville ende med at blive så seriøst. Jeg tog med det samme kontakt til Dima, og sammen afventede vi tingenes udvikling, og håbede at alting ville gå godt, og at alle ville blive løsladt. Men i løbet af de næste tre dage fik vi at vide, at UBOP²¹ agtede at ransage fem lejligheder. Hver dag steg antallet af tilbageholdte, og information kom frem, at kammeraterne ikke kun blev afhørt omkring ambassaden, men også omkring mange andre hændelser, selv nogen der var det pure opspind. Men vi troede stadigvæk ikke på, at nogen ville komme i fængsel med en reel dom på sig. Gennem årene har vi lært, at alle er ligeglade med os: Pansere, journalister, politikere. Advarselslamperne startede imidlertid med at blinke for nylig. Civilbetjente begyndte aktivt at besøge punkshows. De prøvede også at blive en del af os som sympatisører, og i foråret 2010 ransagede de Bespartshkola (offentlige foredrag om anarkisme), men af en eller anden grund blev det ikke rigtig tildelt nogen opmærksomhed.

Flere interessante begivenheder fandt sted på internettet et par dage før anholdelserne. Hviderussisk Indymedia, en gratis nyhedsplatform for anarkistiske og anarkistiske-ish initiativer, begyndte at indføre censur, idet de havde fjernet beskeden om aktionen mod ambassaden. Derudover kaldte de

¹⁹ Vladimir Mayakovsky (19. Juli [7. Juli, juliansk tidsregning] 1893 – 14. April 1930) var en russisk og sovietisk poet og skuespilsforfatter. Han er en af de fremmeste repræsentanter for russisk futurisme i begyndelsen af det 20. århundrede.

²⁰ Et citat fra Vladimir Majakovskys (1893-1930) berømte vers »Til Dig« [For You, o.a.].

²¹ Afdelingen for Organiseret Kriminalitet i Hviderusland.

aktionen for prokoverende. Det skal nævnes, at anarkistiske radikale aktioner har fundet sted regelmæssigt siden 2008, både i Hviderusland og Rusland. Begivenheder i Grækenland var i dén grad den primære katalysator. For første gang i mange år blev det annonceret, at oprøret ikke var iscenesat af abstrakte antiglobalister, men af ægte anarkister. Som et resultat af drabet på en ung mand²², hvilken respons, så begribelig og kompromisløs! Men gennem de sidste tre år, der så Indymedia kun en provokation i den seneste aktion.

Ved at udnytte generel forvirring, og en Revolutionær-Aktions-hjemmesides stilstand, så lykkedes det Indymedia at pådutte dets egen evaluering på størstedelen af bevægelsen i landet, lige såvel som udenlands. En anden del af bevægelsen, der var mindre, gik ikke den vej, men kræfterne var ulige på daværende tidspunkt. Vi kiggede rasende på det åbenlyse forræderi og galskab. Det var kvalmende at indse, at flertallet af tilhængere af frihed og fornødt opførte sig som en hjord, der fulgte to-tre personers selvsikre tilsegn. Det var tydeligt, at nogen mennesker forsøgte at redde deres egen røv, og den ynkelige folkeforførelse²³ omkring Indymedias reglement kunne ikke skjule dette. Ak, i den situation skulle vi skyndsomt løse et andet problem: At dele skæbne med de tilbageholdte, eller flygte fra repressionen.

Det er ikke nemt – at samle alting sammen og smide det væk. Betydningsfulde og interessante projekter venter på arbejdet, sommerhuset er i gang med at blive renoveret, planer om at tage til rave med vennerne i weekenden. Adskillige spundne sociale tråde holder sammen på dig og sætter tempoet. Og så er du med ét nødt til at forlade alt. Ræsonnementer leder til dyb selvransagelse, når man er nødt til at finde sine sande værdier, ideers overbevisning, livets meninger, ofringens parathed frem. Et mærkværdigt tjek for at se, hvad der er vigtigst: Viljen, skønt fattig og sulten, eller komfort og en 'kryds-fingre'-mentalitet.

De sidste dage går med at pakke febrilsk og forsøge at tilendebringe bare *nogle* anliggender. En tur til bedstemor og bedstefar, hjælpe til med haven i sommerhuset. De er allerede gamle, jeg ser dem sandsynligvis aldrig mere. Dernæst, besøge forældrene, lave lys i garagen som lovet for længe siden. Moder taler om planerne for næste uge, og jeg har en klump i halsen. Vi

22 En 15 årig, Alesandros Grigoropolous blev dræbt af to politibetjente i Athen den 6. december 2008. Politiets mord på en ung studerende, som resulterede i store protester og demonstrationer.

23 Efter at det hviderussiske Indymedia havde slettet erklæringen, begyndte nogle mennesker at argumentere for at det var imod Indymedias retningslinjer at slette den slags indhold. Ihar er imod den måde, hvorpå Indymedia forsøger at forsvare sig selv ved at prøve at finde smuthuller i reglementet.

taler bundet op på solidaritet og tillid, som blomstrer i tunge og ekstreme betingelser under indespærring. Sådanne holdninger kommer fra politikere, erhvervsdrivende, videnskabsfolk, bureaukrater, folk fra sikkerhedstjenesterne og den kriminelle verden.

22

...Fangetransport. Jeg ved ikke engang hvorhen. De tog mig om morgenen, og helt indtil om aftenen blev jeg holdt i en særlig transitcelle med sneviser af andre ulykkesramte. De repræsenterer ungdommen fra hele landet, og der er forvirring og foruroligelse i deres ansigter. Først laver fængslet en kropsvisitation, så laver transportvagterne en visitation med gummihandsker og metaldektorer. I transitcellen kommer jeg ajour med en politisk fange – Kirkevich, som også havde siddet i Amerikanka; han taler fortsat kun hviderussisk, og i Volodarka sad han sammen med Kolya. Vi tager en kedel frem, en kop, og drikker the. Efter endnu en fangesortering havner jeg i en ny celle. Der er ikke noget vand. Endelig bliver vi ført ud. Vi står på linje ude i gården. De råber vores efternavn op, og så tager man sine ting og sætter sig ind i fangetransporten. Med alle vores ting fylder vi fangetransporternes parkeringsområde op som sild i en tønde. De kører os til stationen. De har lukket perronen af, vi står på toget, en for en, gennem en korridor bestående af vagter. Her står den; den berømte Stolypin-togvogn⁷⁹. Treetales sovevogn, ingen vinduer, tremmer adskiller sovepladserne fra gangen. Hver etage har et ubrydeligt tag, og for at bevæge sig mellem etagerne skal man bruge et 'mandehul'. Kinesisk eksprestog.

Det var det; foran mig ligger en ny platform. Hvad har jeg lært i denne tid? Ægte velstand er når folk bliver ved din side på trods af al modgangen. Du kan kun være sikker på dem, som deler din modgang, tæt på eller langt væk. Resten er skrøbeligt.

Fortiden eksisterer kun i ens minder, og fremtiden – i ens fantasi, men det er nutiden som er det allervigtigste, ét specifikt øjeblik ad gangen. Fortiden vil forsvinde, den vil blive forvrænget og løjet omkring, og den forventede

79 En form for togvogn, der blev brugt til gennemføre massive tvangsflytninger af bønderne til Siberien som en del af Stolypin-reformen. Togvognen bestod af to dele: en til passagerer, og en til husdyr og landbrugsmateriel. Efter den bolsjevistiske revolution fandt både Tjekaen og NKVD disse togvogne belejlige til at transportere store antal dømt og exilerede fanger: passagerdelen blev brugt til vagterne, hvorimod kvægdelen blev brugt til fangerne.

nikkerne i at presse fangerne. Jeg forsøgte at fortælle dem, hvordan det var men jeg følte, at der var ting jeg ikke kunne sætte ord på. Hvorfor videreformidler man følelsen af at afvente mishandling, hvordan denne følelse vokser dag for dag? Eller følelsen af at være under konstant overvågning? I denne celle var der blinde vinkler, der var et afskærmet(!) toilet, der var i det mindste en lille smule privatliv. Selv dét er man nødt til at miste, før man forstår, hvad det betyder for et individ at blive frarøvet enhver form for frirum.

Jeg blev sat på natholdet: Fra kl. 8 om morgenen til kl. 8 om aftenen var sengen min, og i de efterfølgende 12 timer måtte jeg bytte med en anden fange. Og sådan var det – jeg sov i dagtimerne, og socialiserede i nattetimerne, spillede backgammon og skak, ordnede mine ting. Fangekløgt resulterede i, at jeg kom i kontakt med Sasha – se, dét var en gave! Vi udnyttede til fulde den mulighed. Det viste sig hurtigt, at vi var totalt på bølgelængde i forhold til vores analyse af begivenhederne. Det er så fedt, når der er fællesskab og forståelse, som trodser isolation og depression. Udenfor var alting ikke helt, som vi ønskede det: Det var masser af tab og skuffelser. Men det er der ingen løsning på; som legionærene udtrykte det: »March eller dø.«

Et kort besøg af min moder. Endelig fik vi lov til at tale sammen uden at kigge os over skuldrene, og hen på KGB-agenter. Jeg blev en del klogere på de seneste seks måneders begivenheder. Det var som om en helt ny verden åbenbarede sig. Det vakuum, jeg befandt mig i, skabte en illusion af stilhed, men rent faktisk var der aldeles megen aktivitet udenfor [murene]. Slusen brød sammen, og ind flød en strøm af støttende ord og solidaritet fra alle mulige mennesker. Folk jeg kendte tidligere, og folk jeg ikke vidste hvem var, og sommetider også meget uventede mennesker. Sådanne situationer fylder én med energi, og gør én stærkere.

..På 10 dage lærte jeg nogle basale ting om en [afsonings]fanges liv. Forskellige folk, forskellige livsveje, forskellige livsstile, men skæbnen bragte os alle sammen, i problemer. Realiteten af »lovhåndhævelses« systemet blev tydelig ved at tale med folk om deres respektive sag⁷⁸; livet i fængslerne og straffekolonierne; de anklagedes taktikker, men også efterforskernes, som er udviklet over tusindvis af sager og videregivet fangerne imellem, ligesom oldgammel visdom. Straffesystemet er i sig selv en organisk del af det generelle hviderussiske samfund. Den information har jeg ikke fået fra et eller andet anarkistisk ræsonnement, men fra sam-

78 Systemets proces imod dem, o.a.

tilbringer aftenen i en vens hus på landet. Jeg fortæller ikke hvad der foregår. Han spørger ikke. Det er rart, når venner forstår, at hvis man har brug for noget, så er der tungtvejende grunde til det...

...På vej mod grænsen. Det er med blylodder hængende om hjertet. Man bryder med alting velkendt og nært. Kammeraters skæbne er usikker. Men jeg har det bedre end Dima. Han er nødt til at forlade sin elskede. Dramaet som fandt sted i bevægelsen sårer os dybt. Artikler udgives og meninger tilkendegives, at »vi og radikale er ikke på samme sted.« Det er nemt at sige, når svaret kan tiltrække stikkeres opmærksomhed, og således, panserne. Når kammerater hakker på kammerater for deres egen sikkerheds skyld, så ophører bevægelsen som et fællesskab. Solidaritet er et minimum af basis på hvilken interaktion mellem forskellige meninger og politiske tilbøjeligheder er mulig. En adskillelse fandt sted, ligesom i Tyskland, Polen, Frankrig, Grækenland, Spanien. Fint, så lad det være sådan. Eventyrlysten sejrer, og vi er atter fulde af optimisme. Vi vil gå endnu længere, for vores egen og vores kammeraters skyld. Lad hele verden vende sig imod os. Vi træder ikke tilbage, og vi giver ikke op.

Moskva. Skjulesteder, mellemstop, søgninger efter åbent Wi-Fi, bekendte, søvnløshed, sommetider flere lejligheder på en og samme dag. Vi er klar over, at vi allerede er eftersøgt, og at de ihærdigt leder efter os. På udgik efter et sikkert sted, hårdt arbejde i kulden og regnen, arbejdsgiveres svinestreger, sommetider sult. Men det var det efterår, at jeg oplevede solidaritet uden fortilfælde. Logi, mad, penge, kommunikation, afslapning. Vi havde aldrig overlevet uden hjælp. I de dage blev Kropotkins ideer om gensidig hjælp i en eller anden forstand opfattet på en ny måde. Vi blev overøst med kammeratlig støtte og følelser i et væld af smukke og stor-slåede farvesammensætninger.

Nyt om sagen nåede os i bidder. Skyerne trak indover. Sanya og Mikola blev anklaget for et antal episoder og varetægtsfængslet. KGB-officerer lagde planer, lagde provokerende artikler på nettet, sendte falske breve, lagde pårørende under pres. De brugte særligt ondsindede og brutale metoder overfor Dima. Hans sjæl var fuld af dramatik, men viljen er stærkere. KGB's tilnærmelser er alt sammen forgæves (med visse undtagelser). Så, besluttede efterforskningsholdet at sende en dobbeltagent. Vi modtog et væld af foruroligende advarsler om Buratino, men der var ikke nogen direkte beviser. Der forelå intet ønske om at løbe en risiko, desuden havde vi lige fundet et sikkert sted og 'almindelige' jobs. Alligevel var det

nødvendigt at udstille en Judas med alle midler til rådighed. Det var simpelthen en umulighed at have sådan en person i bevægelsen.

Men før vi tog afsted for at mødes [med Buratino] gav vi besked til pålidelige folk, i tilfælde af at noget gik galt...

4

...Få dage senere begyndte de efterforskningsmæssige aktiviteter: Tre konfrontationer med folk, der havde stukket. Jeg har en dvælende forhåbning om, at disse folk ikke tør at gentage deres angiverier op i mit åbne ansigt. Arsen er aldeles fortvivlet, Vetkin skjuler sine øjne og taler som en bangebuks. Denya er meget bekymret, men han kigger lige på mig. Uanset hvad, er det dét værd, så jeg kan undgå en undersøgelse før retsforhandlingerne.²⁴

Disse konfrontationer er uden tvivl hårde. Det bliver klart for mig, at alting har en pris. I mellemtiden er én ting sikker: Jeg er i problemer, og jeg er i problemer det næste lange stykke tid.

»Tag dine ting og gå ud!« lød ordren fra vagten. To ugers isolation er ovre, og nu er det tid til at rykke over i en anden af slagsen. Jeg kommer derover, siger hej. Foran mig står der folk, almindelige folk med menneskelige ansigter. Jeg forestillede mig, at kriminelle så anderledes ud. En fyr sort af tatoveringer ikklædt en vest kommer hen til mig og spørger:

»Har du været supporter for MTZ²⁵?« De siger, at verden er lille. Men hvem skulle tro, at jeg skulle møde en person jeg stod sammen med og heppede på MTZ-PRO, i et KGB-fængsel, hvor der kun er 18 celler og 60 mennesker! Verden er i sandhed som en landsby! Humøret har forbedret sig. Vi tager en smøg. Max, min bekendte, 22 år gammel, punk-rocker, antifa, fodbold, amfetamin, ni års fængsel for narkohandel (Artikel 328, s. 3, mellem 8 og 13 år). Kirill, en præsentabel fyr, 29 år gammel, arbejdede for »State Control Committee«, anklaget efter Artikel 209 (»Bedrageri«).

²⁴ Det er uklart præcist hvad denne sætning refererer til, o.a.

²⁵ MTZ-RIPO (nu »Partisan«) – et fodboldhold fra Minsk, hovedsageligt støttet af antifascister.

overvejelser. Han ønskede en humanistisk transformation af en person under ekstreme betingelser. Her, derimod, er der ingen humanisme involveret overhovedet. Orlov er mere i stil med O'Brien fra George Orwells roman »1984«: Overbevist, systemisk, nådesløs.

...Fangetransport til Volodarka. Det er overstået! Jeg byder mine cellekammerater farvel, tager mine ting, visitation, procedure. Jeg bliver ført ud til en varevogn. Jeg kigger tilbage og inspicerer dette sted, der er omsluttet af lidelse, sorg, desperation. Amerikanka... En dag vil det være et museum.

21

Volodarka – store, dystre kamre og lange korridorer. Men vagternes og fangernes frembrusende adfærd indikerer, at den barske stilhed blot er en facade. Det er en myretue, piercet med tusindvis af tråde, og den er sprællevende. Jeg får en madras, dernæst et koldt bad, venter i rummet hvor visitationen finder sted, og går så endelig op til cellen. Mine indtryk er rimelig meget modsat af, hvad jeg følte da døren til en Amerikanka-celle åbnedes foran mig for første gang... Dette føles som om jeg bliver lukket ind i en migrantarbejders barak. Folk kigger på dig fra over- og underkøjerne, fra rundt om bordet, selv nede fra gulvet af. 15 mænd, svedende fra varmen og indelukketheden, sidder rundt omkring i deres undertøj, med en uigennemtrængelig sky af tobak hængende tungt i luften. Nu er jeg kommet til et ægte fængsel!

Den 4. juni – glædens dag. Der er 10 senge og 16 fanger: Halvdelen sidder inde for økonomisk kriminalitet, tre narkomaner, en biltyv, en svindler, et parlamentsmedlem, en hustrubidragtsnægter, en morder, en gangster, en politisk fange (Kazakov) – kort sagt, det er Noas Ark. Der er bevægelse 24 timer i døgn, og der er en form for frihed i luften, ikke kun røg og sved.

Jeg blev tilbudt the og én rakte mig avisen med en artikel om vores rets-sag. Cellekammeraterne sammenlignede mig med fotoet – ligner det mig eller ej? Den nye rytme, og den frihedslignende atmosfære havde en mærkelig indvirkning på mig: Jeg var som bedøvet i tre dage. Efter et halvt år i Amerikanka er man blevet så fremmedgjort fra det resterende samfund, at man trækker sig dybt ind i sig selv! De andre mænd lagde godt mærke til det, udtrykte sympati og interesse i leveforholdene i Amerikanka, og i tek-

aktioner i stil med Kampgruppen (i Boris Akunins roman »The State Counselor«). Selv spillede jeg dum og holdt idioten for nar...

På en af de sidste dage, åbnende celledøren og ind trådte... oberst Orlov, stor i slaget og dobbelt så grim! Selvfølgelig havde han luret mig. En samtale fandt sted. Chefen var interesseret i mit humør, i min attitude overfor den forventede som. Han udtrykte endda sympati. Jeg tror ikke på sentimentale agenter, jeg ventede på at få afklaret grundlaget for samtalen. Til trods for det blev jeg alligevel taget på sengen. Ud af det blå ytre Orlov: »Kom nu, arbejd for os som hacker? Du ved, at kineserne brager derudaf! Du får din helt egen bærbare.« For at være ærlig var jeg forvirret og disorienteret. Så kom Orlov med et andet tilbud: »Men altså, hvis du ikke vil være hacker, så kan du arbejde for os som en del af servicepersonalet. Der er gode forhold her, mange fordele.« Skrævvredet, hjernen fortumlet, total chokering... Har jeg nogensinde givet dem nogen som helst grund til at tilbyde mig sådan noget? Hvor mange mennesker har måttet lade livet i kampen mod denne organisation? Og hvor mange af de bedste folk i landet har de elimineret?! Og hvorledes brutaliserer de befolkningen nu? Og så forventer de, at jeg udveksler min samvittighed for deres ynk. Komfort, fordele... Jeg plejede at have det hele, og jeg fortryder ikke tabet af det. Jeg svarer:

»Jeg vil hellere afsone min straf i en straffekoloni.«

»Otte år er ikke lidt.«

»Jeg er ligeglad med dommen, jeg kommer til at udvikle mig selv.«

»Det siger de alle sammen. De første tre år er til at bære, og så...«

»Det får jeg så muligheden for at opleve på egen krop. Vores humane stat har sørget for at give mig en sådan mulighed.«

Jeg forstår seriøst ikke disse KGB-oberster. De kan tale med stor overbevisning i stemmen, selv når de lyver. Men løgneren er deres professionelle pligt, så for mig var det hele tiden uklart, hvilke ord der var utilitaristiske og kalkulerede, og hvilke der reflekterede reelle synspunkter. Det lød alt sammen ens. Orlov fortalte os gang på gang, at hans mål var at så tvivl. Så meget opnåede han helt afgjort, ingen tvivl om det. Jeg nåede den konklusion, at KGB-obersten er en mester i delikate opgaver, hverken mere eller mindre. For Orlovs vedkommende virkede det som om, han ynkede os. Men denne følelse skal ikke forveksles med normale menneskers ynk. Det var noget andet. Han var lidt ligesom John Kramer, ham der semigalningen fra filmen »Saw«. Men ikke helt. *The Jigsaw Killer* gjorde sig etiske

Ifølge anklagemyndigheden lånte han penge fra forelskede kvinder uden at betale dem tilbage. Mængden slog mig: I alt halvanden millioner rubler²⁶ fordelt på fire tiltalepunkter. Jeg ville aldrig have troet, at nogen kunne blive idømt fængsel for det, især ikke af KGB, hvis det ikke var fordi, at han læste op fra sine sagsakter.

Vladimir, en ældre mand, 55 år gammel. Førhen en kommunal embedsmand fra Mogilyov²⁷. For nogle år siden stjal han et par lastbiler fyldt med sand og lidt andet, som han kørte ud til sit hus på landet. Så lagde han sig ud med den forkerte fyr, og så dukkede sandet op. Han stod til op til 10 år uden mulighed for benådning.

Dage og uger gik... Det er meget bedre at være i fængsel i selskab med 'passende' mennesker, end at sidde i isolation. I forhold til dagligdagen, så er manglen på diverse fornødenheder nemt løst. Hvidløg, løg, sæbe, tandpasta, tændstikker, en varmtvandsbeholder, en kedel, en kuglepen, en blyant, et stykke papir, en kuvert, et vandfad, tråde og diverse hygiejneartikler... Man kan ikke huske det hele. Men det er vigtigere med forståelsen af ens fremtidsudsigter, når man sidder i fængsel. Hvordan problematikker løses med administrationen, hvilke processer der finder sted i henholdsvis retssystemet og vedrørende det rent efterforskningsmæssige, den forventede længde af varetægtsfængslingen, straffelovsparagraffer som kan blive anvendt. Alt i alt, et totalt overblik over ens nuværende situation. Men det vigtigste er en fornemmelse for sammenhold. Fængselssolidaritet udvikles særdeles hurtigt, og i Amerikanka er »snyder-kulturen« ikke etableret.

Alle naturlige ønsker om at kommunikere praktiseres såsom gensidig hjælp, følelsen af inklusion, spil, jokes, og helt sikkert, latter. Problemerne holder sammen på folk, og det er bemærkelsesværdigt hvordan en person som var individualistisk og indelukket udenfor murene, bliver mere social og åben. Madlavning, rengøring, opvask, selv simpel bevægen sig rundt i cellen eller sammen med andre afkræver de andres opmærksomhed. På en måde forsvinder frygten for det ukendte og fængslets voldsomhed. I sidste ende er hovedfjenden ens egen fantasi. Snart vil omstændighederne tvinge én til at indse dette. Alle os Amerikanka-fanger, vi blev på daværende tidspunkt overbevist.

Men indtil da spillede vi domino, arrangerede dam-tuninger, spillede Hacky-Sack op mod væggene, og så TV om aftenen, fortalte røverhistorier og livsberetninger.

²⁶ 500 dollar, dvs. omkring 3500 kr.

²⁷ By i Hviderusland.

Vi modtog støtte- og solidaritetsbreve fra familie, venner, kolleger og fremmede. Jeg havde et møde med en advokat. Han medbragte et fnug af noget fuldstændig fremmede til dette stenvakuum af en verden, noget meget venligtsindet. Det inspirerede mig, og styrkede mig i troen på, at jeg ikke var alene. Jeg var fyldt op til randen med selvsikkerhed, som kvalte den destruktive og fortvivlende stemme, som talte om mit ødelagte liv, karriere, levevis og andre ting. Det er ingen hemmelighed, at alle i første omgang tænker på dette. Spørgsmålet er, hvorvidt disse tanker vil forsvinde indenfor de første dages indespærring, eller om de vil fortsætte med at pine sjælen.

5

Vi fik resultatet fra præsidentvalget at vide den 19. december, 2010, om aftenen, da en femte person blev smidt ind på vores celle – Oleg Korban. Det viste sig, at tusindvis af mennesker var gået på gaden, og der havde været nogle optøjer ved regeringsbygningen. Det var svært at tro...

Den følgende dag så vi talrige træsenge stående ude på gangen. De fleste så ud som om de var nyplacerede, hvilket indikerede en planlagt aktion. Hvilket indikerede endnu en konklusion...

En ting blev klart: Der var sket masseanholdelser. I nyhederne talte de om seks hundrede tilbageholdte. Hvor mange der i virkeligheden var tale om, det finder vi aldrig ud af. Samme dag blev Oleg ført væk. Anatoly Lebedko blev i stedet ført til vores celle, formand for OGP²⁸. Men vi lavede navnet om til OPG²⁹. Det lød mere velkendt i fangehullerne. Som erfaren politiker havde han besøgt mange steder og deltaget i mange anliggender, herunder Lukashenkos vej til magten. Skæbnens ironi. Det forhindrede ham for øvrigt ikke i at slå os alle sammen i domino og andre spil. Han var godt bekendt med dem, sikkert fra hans tidligere anholdelser. Lebedko begyndte at sultestrejke og holdt bravt ud indtil nytår.

Der var på det tidspunkt en fornemmelse af, at regeringen havde besluttet sig for at skræmme oppositionen en smule og således holde dem indespærret i omkring 10 dage. Det største feje trick, som vores fantasi kunne frembringe var det faktum, at folk ville blive holdt bag lås og slå i juleferien,

28 OGP (russisk: 'Obyedinennaya Grazhdanskaya partiya') – omtr. De forenede borgeres parti.

29 OPG (russisk: 'Organizovannaya Prestupnaya Gruppirovka' – en mafia-bande.

menneskers meninger, deres hilsener og ønsker. Dette nederlag er i virkeligheden vores sejr. Regimet graver dets egen grav med retssager som disse. De har ikke lært noget fra Stalin-udrensningerne.

De sidste dage i Amerikanka. Jeg føler, hvordan dette sted mister sin magt. Solstrålerne er smukke på den rug væk, men noget uroligt sidder stadigvæk fæstnet til dem. Disse seks måneder har ikke været forgæves. En refleksion over denne bygning; denne røde bygning vil for altid sidde på min sjæl. Jeg vil aldrig glemme denne dimension, hvor verdenen udenfor falder sammen, hvor selv håbet dør, og hvor hverken tid eller rum eksisterer. Og i denne udsigtsløse permanens omdannes livet til en knude af ren frygt og vilje. For sidste gang kigger jeg på disse massive og tyngende vægge, korridorer, trapper, gelændere, udkigstårn, NATO pigtråd⁷⁵, jerndøre. Hundredevis af detaljer, som alle som én bidrager til skabelsen af en monolit, som kun har ét formål: At nedtrampe individet. Men det var i dette helvede, ja, det var takket være dette mareridt at jeg var i stand til at se indad og forstå en masse ting. Det er det perfekte materiale for dystopiske film og industrial⁷⁶, stemningsskabende musik. Det er en skam, at jeg ikke ved noget om kunst, for ellers ville dette steds substans sive ind i min skrivestil. Ak!

Tre gange på en uge stødte jeg på en pæn ung kvinde med blonde fletninger. Hun var en del af servicepersonalet. Hvorfor er vagterne så slappe i moralen? Jeg er egentlig ligeglad. Moralsk set er jeg her ikke længere. Jeg afventer en fangetransport til Volodarka, der er lige på trapperne. I cellen har alle trukket sig ind i sig selv. Alle skal i retten. Vladimir har fået afvist en ansøgning om benådning. Zakhar sagde, at »Onkel Vova«⁷⁷ i høj grad forventer, at paragraf 70 (en dom under minimumsstraffen) vil blive benyttet, men sådan en mildhed skal man på en eller anden måde gøre sig fortjent til. Jeg husker, da Molchanov modtog sine sagsakter, at der blev fundet nogle dokumenter vedrørende efterforskningsmæssige aktiviteter rettet mod vores celle, dog frugtesløse. Vi fandt ud af, hvornår de dokumenter blev ført til protokol, og huskede at Vladimir blev flyttet to dage senere. Hans spørgsmål om, hvem anarkisternes leder er, og hvem der giver mig ordrer gav pludselig mening. Det samme gjorde hans forsøg på at finde ud af, hvordan man laver en molotov-cocktail, og hans opfordring til at lave

75 Barberbladspigtråd, o.a.

76 Musikgenre, o.a.

77 Dvs. Vladimir.

han var ansvarlig for diverse ting, men de løj så heftigt at det kom frem under retssagen. Af os fire, stod han overfor den hårdeste test, selv hvis det lykkedes ham at opretholde det vi kalder »Frihed« i det her usle samfund. De benyttede sig af de mest afskyvækkende og ækle metoder mod ham. Men Dima overlevede det, og han skal nok overvinde alle vanskeligheder. Mennesker som ham – i al evighed. Og årene i fangekælderens er ingen hindring for vores broderlige kammeratskab. Sanya og Kolya sagde nogle meget fine ting. Der er ingen skyld i vores samvittighed, hvilket betyder at al forarmelse er intet mindre end en gevinst.

Dommen. Altså, Makhno sad inde, så det gør vi også. Otte år i ét tag! Et sidste blik på folkene tæt på mig. Med undtagelse af min forældre, som jeg dog ikke vil se i den nærmeste fremtid. Jeg siger farvel til min advokat. Hans tilstedeværelse i KGB-arresten var som et frisk pust: I denne desperate situation, der lykkedes det ham at hjælpe mig. Jeg trykker Kolyas hånd, og vi omfavner hinanden. Jeg er beæret over at dele skæbne med mennesker som dem.

Vetkin fik udvist nåde: 4 års frihedsbegrænsning. Han, Zakhar, Arsen og Buratino kommer til at leve elendige liv. Hvis de får børn en dag, hvad vil disse så lære af deres fædre?

...Tilbage til politivognen, næste stop – »KGB«. På vej ud af retssalen råber jeg »Vi ses, kammerater!«

20

Besøg af mine forældre. Denne gang lader de min mor være med. Vores kære mødre... Det er dem, som virkelig er ulykkelige. Vores fædre lider også, men grundet deres natur forstår de, at modgang vil være godt for deres barn. Men en mor lytter ikke til nogen argumenter, hvis hendes søn sidder indespærret. Der er altid to indespærrede. En mor kan ikke leve en eneste dag uden at bekymre sig for sit barn. I køen for at sende en pakke afsted, venten på breve, opsnapper hver en nyhed om det fængsel, eller den straffekoloni, hvor vi afsoner vores domme. Dét er deres dom, dag ind og dag ud, år efter år. Så mødre af de fængslede er de sande heltinder, de sande martyrer.

Jeg ved, at de begge bekymrer sig om mig. Men jeg er glad for at se dem i højt humør og stolte. Vi diskuterer retssagen. Jeg lytter til forskellige

altså ville blive holdt nogle dage mere. Men selv denne tanke virkede utrolig. Alle var så vant til det hviderussiske »tvivlsomme« diktatur; som ikke kunne lave seriøse tiltag og kun var forbundet med folket pga. dets slave-mentalitet.

Vi tog os ikke af tilstedeværelsen af maskerede sikkerhedsvagter. Det virkede nærmest logisk, at når fængslet blev overfyldt, så ville der blive ringet efter forstærkninger. Vi vidste ikke, hvad indsættelsen af SWAT-delinger i fængslet betød. Der var ikke nogen erfarne fanger imellem os... På det tidspunkt snerrede vi vredt overfor ordren »læg jer fladt ned«, og deres ubehøvelighed og råhed kunne forklares med det faktum, at disse bøller var fra en eller anden uropolitideling. Selv når de beordrede os at »spred«³⁰ under en kropsvisitation, som normalt blev foretaget i træningsrummet, der tog vi det som et latterligt *show-off*, et groft forsøg på at intimitere, *slapstick* komedie, hvilket stoppede snart. Hele samfundet observerede jo hændelser som udfoldede sig, og hele Vesten holdt nøje øje med Hviderusland.

Alle illusioner forsvandt, da de tog vores TV, da de var lige ved at give Vladimir et hjerteanfald (alle indsigelser blev mødt med følgende respons: »Hvis du dør – så slår vi dig ihjel«), da vi blev tvunget til at gå i cirkler ude i gården, da Lebedko kl. 10 om aftenen den 31. december forlod cellen med alle sine ting, og vendte tilbage igen en halv time efter... Fængslet havde forandret sig, ligeledes havde landet. Regeringen tog et lysende klart skridt mod et åbenlyst diktatur, idet der udvistes selvtilid i dens magt, strength og straffrihed.

Den nytårsaften var den mest utrolige i mit liv. Selv i de mest fantasifulde drømme kunne jeg ikke forestille mig, at jeg skulle gå ind i 2011 i et KGB-fangehul i sådan et mærkværdigt selskab. Med Coca-Cola og chokolade på bordet, dvs. et natbord, akkompagnerede af gamle sange og den vage forventning om en storslået visi³¹.

Som den ældste af os, udråbte Vladimir en skål:

»Hvor vidunderligt at vi alle er samlet her i dag!«

Lebedko holdt det kort:

»Længe leve Hviderusland!«

30 »At sprede ud« betyder at få nogen til [stående] at placere deres hænder på væggen og sprede deres ben. Politiet kan tvinge dig til at stå i denne position i lang tid som en form for tortur.

31 Ransagning af cellen, o.a.

6

Året 2011 startede dystert. Den 1. januar tegnede Max og jeg på en gårdtur et smil med snebolde og sloganet »Vivat anarchia³²«. Så snart vi kom indenfor kameraets synsvinkel dukkede en vagt op i døren og spurgte:

»Nå, hvem er kunstneren her?«

Jeg tog ansvaret, og gik alene hen for at fjerne det. Det var en fejl. Af en eller anden grund lagde jeg ikke mærke til min eskorte bestående af to maskerede vagter, som fulgte mig ud i gården. Pludselig beordrede dig mig at tage trøjen af (strikket af min bedstemor) og bruge den til at vaske 'sne-kunsten' væk. Jeg nægtede stålsat og blev øjeblikkeligt slået i hovedet med en knippel. I første omgang var jeg chokeret, og kunne ikke forstå at de i ramme alvor forventede at en normal person ville afklæde sig i frostvejr og skrubbe den beskidte og rug mur med sit eget tøj. Men det var det, de ville! Ordre, nægtelse, slag, Ordre, nægtelse, slag... De slog mig i hovedet, ørerne, halsen, skridtet, under knæene, ramte mig i tænderne og øjnene. Mit blod kogte, næverne knyttede. Idet de så min forvandling, trak de maskerede vagter et par skridt tilbage og stod med hævede knipler. De beordrede mig at løsne næverne, men jeg hørte dem ikke mere. Situationen blev afværget af en vagt, som pludselig stod bag dem. De turde ikke fortsætte. Alting brændte indeni mig... På vej tilbage stoppede de mig ved en trappe. De samme maskerede vagter, eller nogle andre, det kunne jeg ikke se. De krævede, at jeg bøjede mit hoved. Jeg nægtede. Jeg følte et kraftigt slag på nakken bagfra. Jeg nægtede igen. Igen blev jeg slået. Nægtede endnu en gang. Den totalt hidsige maskerede vagt råbte:

»Er du ideologisk!?!«

»Ja, jeg er ideologisk.«

»Det forstår jeg ikke, er du en kodeksbundet³³ kriminel, eller hvad?!«

»Nej.«

»Hvad f... er du så ude på?!«

»Jeg går ind for frihed!«

Og vagten råbte stadigvæk:

»For helvede! Fuck af med dig!!!«

...er du gal en drama queen.

32 Italiensk: Længe leve anarkiet, o.a.

33 En højt rangeret kriminel ifølge det russiske fangekodeks.

[Stikkeren] Vetkin forsøger at kommunikere med os, men ingen taler med ham. Der er kun nysgerrighed i hans øjne. Han kunne have været hvad som helst, men blev til ingenting. Det er sørgeligt. Vi venter i vores celler. Væggene er dækket med skrift: Øgenavne, paragraffer, domme, ønsker. Det er mest [paragrafferne] 205 og 328, tyveri og narko. Jeg tilføjer mine, tegner symboler og slogans. Lader folk vide, at man godt kan sidde inde, uden at det nødvendigvis er pga. egeninteresser. Tiden går enormt langsomt.

...Endelig er det vores tur. De stiller os på række og fører os ind i rets-salen. Der er mange mennesker i salen, kameraer blitser. Alt dette hen-sætter mig i en bedøvelsestilstand. Der er metaldetektorer ved indgangen, en masse uniformeret og civilt politi, det giver ingen mening. I buret tager de håndjernene af⁷³. Vi prøver at samtale med hinanden, men de holder hårdnakkede øje med os, og undertrykker vores kommunikation. Det siges, at retsbygningen er omringet af uropolit. Kort sagt, et cirkus rundt om et cirkus. Advokaterne dukker op én efter én, og der er mange genkendelige og ukendte ansigter. Efter mange måneder i fængsel bliver man fremmedgjort overfor samfundet, og fortaber sig hurtigt i sådan et overflod af mennesker. Forældre, pårørende, venner, kammerater. Denne støtte styrker os. Du bliver med øjnene overbevist om, at du ikke er alene, og at du kan regne med alle disse bekymrede mennesker. Isolationen river én op i sømmene.

Dommeren og to *yes-men* [meddommere] lader som om de ikke lægger mærke til det absurde i noget givent bevismateriale og vidneudsagn, agenternes pres, osv. Zombier. De fleste vidner benægter deres tidligere udsagn. Anklageren presser dem, men uden succes. Det er intet andet end adskillige langsommelige timer med totalt ubrugelige ord, udtalt af ligegyldige mennesker, og jeg sidder og kigger ud af vinduet. Jeg troede aldrig, at jeg skulle være så glad for at se grønne træer og blå himmel igen. Ikke bag tremmer...

Anklageren, som har øgenavnet »buddy beaver«⁷⁴, påstår at vi kun accepterer de fysiske og kemiske love. Det er sandt, ligesom vi accepterer alle livets naturlove. De biologiske love, historie, og den vigtigste moralske lov, som er godkendt af kernen i menneskelig natur og social udvikling.

Det sidste ord. Jeg var ikke forberedt, jeg troede det ville være i morgen. Jeg besluttede mig for sige noget med tanke på Dima Dubovsky, vores formædet og forfulgte kammerat. Vetkin og Konofalsky, afskum, påstod at

73 De anklagede sidder i et bur, i retssalen, o.a.

74 Det kan, og vil ikke oversættes, o.a.

af Gulag⁷¹, men genopstod under Perestroika⁷². Det tog tyve smertefulde år, indtil det erstattede generationer af aktivister, som famlede efter metoder og organiseringsformer. Vi er nu en moden social bevægelse, villige til at kæmpe for den totale indførelse af humanistiske idealer.

Autoriteterne længes efter vores anger. De ønsker, at vi bedrager hinanden, og de forsøger at fremstille os som sindsforvirrede mennesker, som fortryder deres »ruinerede« liv. Autoriteterne vil gerne lave denne rets-sag [Ihars] til en drejebog, som skal tage modet fra andre mennesker, så de kan nyde deres magt. Men dette vil ikke ske! Vi vil ikke forandre vores livs essens til fordel for nåde og ynke. Vi vil ikke give vores kammerater en grund til at betvivle vores valg i livet! Vi elsker frihed for meget til at tigge om det. Vores pårørende vil se determination og vedholdenhed stå malet i vores ansigter. Vores familiers og venners respekt og stolthed, det er alt hvad vi behøver. Vi kommer i fængsel, men vi forbliver de samme og bibeholder vores personligheder.

19

...Det er om morgenen. Vagterne, håndjern, en politivogn, en afdækket sektion i totalt mørke. Bilen ræser langs nødsporet med blink på. For ikke at falde ned, er jeg nødsaget til at støde hovedet mod bilens væg. De kører op til bagindgangen. Jeg ser to rækker af pansere, der strækker sig op til døren. De fører os ned i kælderen. De fordeler os på cellerne, dengang lavet af beton, en halv meter gange en meter store. Kropsvisitation: De tjekker omhyggeligt mit tøj. I samme øjeblik mødes vores øjne. Sanya, Kolya... Der er så meget jeg gerne vil sige lige nu, omfavne, trykke hænder. Men imens vi hilser, evaluerer vi dybdegående hinanden. Det er tydeligt, at vi alle ønsker at komme af med de bittesmå indre tvivlsspørgsmål: »Har de mistet modet eller ej?« Ud fra hvordan vi kontrollerer vores stemmelejer, måden hvorpå vi håndterer panserne, står det klart at ingen af os har kastet håndklædet i ringen. Vi kommunikerer mere fortroligt, trods konstante indvendinger fra vagterne, og de første veklede ord varmer vores hjerter.

⁷¹ Regeringsagenturet som administrerede de største arbejdslejrssystemer i Stalintiden, fra 1930'erne til 1950'erne.

⁷² Direkte oversat: omstrukturering; økonomisk og regeringsorienteret reformpolitik, iværksat af Mikhail Gorbatsjov i Sovjetunionen i midten af 1980'erne.

Den følgende morgen fortsatte pinslen. De trækker mig til side på vej tilbage fra toilettet. Denne gang har »maskerne« samlet sig sammen, fire eller fem styk. De blokerer for mig og beordrer mig at bøje mit hoved. Jeg nægtede. Et par slag, ingen reaktion. De tvinger mig til at sprede opad væggen. De overvejer om jeg fortsat vil nægte. Svaret er positivt. Et stikkende slag på benene, slået ned, jeg falder på knæ og albuer. Knipler, benene... De prøver at løfte mig op, men jeg er ude af kontrol, jeg ser rødt. Det er ikke mig længere. Jeg vrider mig ud af deres tag, drejer om på gulvet som en snurretop. De pacificerer mig, håndjern, klikkende armbånd om håndleddene. De slæber mig til træningsrummet, tvinger mig med vold til at sprede; mit hoved støder mod muren. »Maskerne« spreder mine ben ud med støvlerne, sålerne flår huden af mine lægge. Jeg opfatter slag på min torso her og der, men jeg føler ikke længere smerte. Der er en allerhelvedes mængde adrenalin i mit blod. De placerer en tændt strømpistol tæt på mit ansigt. Det er skræmmende, men jeg bider blot endnu hårdere sammen. Forhandlinger. Vi aftaler, at jeg kun skal kigge ned ved ordren »hovedet ned«. Det er i det mindste noget. I al hemmelighed renser de mine sår med brintoverilte.

En dag senere tager jeg kontakt til sygeafdelingen for at rapportere mine skader. Der er en blodansamling på min pande, hudafskrabninger dækker mine knæ og albuer. Der er en flænge på min læg. Læber, et øre – der er mere end nok [at rapportere]. Men i stedet for at besøge en læge, så går turen til arrestforvareren.

I et rumligt, rigt møbleret kontor sad en mand af lille statur, men med et fyrsteligt og selvsikkert ansigt.

»Er du en terrorist?« spurgte oberst Orlov strengt.

»Nej.«

»Hvorfor slog du to vagter? Jeg har en rapport her. En af dem blev nødt til at tage en sygedag. Den anden har slået sin hånd.«

Bah! Jeg fortalte tingene som de var, men forvareren henholdte sig kun til sine underordnedes handlinger.

»Det er ligesom i hæren her,« fortsatte Orlov. »Disciplin kræver afstraffelse selv for de uskyldiges vedkommende. Jeg kræver disciplin, og jeg vil ikke have nogen problemer. Som du kan se har dette land stået overfor stor modgang.«

På vej tilbage til cellen indså jeg, at alting var kontrolleret her og disse begivenheder havde ikke været et tilfælde. Ej heller tilstedeværelsen af

Orlov, som erstattede en tidligere arrestforvarer lige efter præsidentvalget. Situationen blev aldeles dystre.

7

Dage, som i forvejen var udsigtsløse, begyndte at blive tortur. Det hele startede kl. 6 om morgenen med »maskers« råben ude på gangen, når folk blev jaget ud på toilettet.³⁴ Kraftfulde slag med knipler på væggene, gelændere, gulvet, konstant råben »Hovedet ned!«, »Fart på!«, »Afsted!« med en stemme som en SS-mand, der råber »Schneller!³⁵« til jøder i Auschwitz' gaskamre. Dørens metalklang, og så går det videre til den næste celle.

Samlet set skabte det en ubekvem og rigid kakofoni, der undertrykte viljen og fodrede frygten. Efter vagtens morgenrunde, fulgte alting efter på en lige linje. Fra kl. halv ni om morgenen da den første flok fanger gik på gårdtur, så hver-hveranden time frem til kl. halv et om eftermiddagen, da den sidste flok kom tilbage. Seks styk udenfor, seks styk tilbage på cellen, præcis svarende til antallet af gårdarealer. Hvis der gik mindre tid, konkluderede vi, at der var nogen som havde nægtet at gå udenfor. Over tid begyndte vi at lægge mærke til, hvordan vagter råbte uforholdsmæssigt mere eller mindre af nogle fanger, og nogle af os råbte de slet ikke af. En differentieret tilgang.

Fra kl. et til tre om eftermiddagen – frokost. Et par timers afslapning. Efter kl. tre begyndte 2. runde: Ransagning. Tidligere havde cellevisitationer forekommet en gang månedligt, men nu var det en ugentlig procedure. Normalt blev vi henvist til træningsrummet hvor vi skulle klæde os af og sidde på hug nogle gange. Efter undersøgelsen af tøjet blev vi tvunget til at sprede opad muren, ofte med omvendte håndflader, ligesom LF'erne (Livstidsfangerne). En af gangene stod Max og jeg sådan i en halv time imens undersøgelsen foregik. Jeg husker den første gang vi stod sådan, at det var »sjovt« i fem minutter, skønt det alligevel var tortur, hvor det efterfølgende var svært at bevæge benene. Efter 30 minutter gør du dig ingen bestræbelser. Du prøver blot ikke at besvime, med en pøl af dit eget sved under fødderne og en ukontrollabel rysten i dine hænder.

³⁴ I dette fængsel er der ikke nogen toiletter på cellerne. Fangerne må vente på et særligt tidspunkt hvor de sammen bliver ført ud på toilettet. De har en spand på cellen til nødstilfælde.

³⁵ Tysk: Hurtigere, o.a.

18

Der var nu kort tid til at retssagen begyndte. Jeg ventede på den, som hvis jeg ventede på udfrielse. Ved sagens overførsel til retten lod de mig have et kort møde med min fader. Glasrude, telefonrør... Det er hårdt at være en meter væk fra sådan en nær person og ikke være i stand til at røre hinanden. Fader gør det klart, at han godt var klar over at jeg ville blive smidt i fængsel. Det glædede mig, at han forstod det, og var mentalt parat på det. For alle forsikringerne på brev, såsom »du bliver helt sikkert frifundet« fremkaldte hos mig kun bitter latter. Sandheden er altid at foretrække. Jeg ville gerne have, at han forstod at mit livsmod var stærkt, og at jeg med ro i sindet ville modtage dommen.

Natten før retssagen... Jeg ønskede mig en forandring i tilværelsen. At se mine forældre, pårørende, venner, bekendte, kammerater, sympatisører. Endelig kunne jeg tale en smule med mine kammerater. Alle de år med fælles håb, forventninger, *trial and error*, frustrationer, opnåelser, møder, diskussioner. Vi startede alle sammen fra ingenting, med et uklart motiv for frihed, for sandhed, for retfærdighed, for broderskab. Ungdomsbevægelsesernes rammer var for snævre for os, fordi vores instinktive higen efter frihed ikke accepterede delvise løsninger. Den menneskelige personlighed behøver ikke at have nogen grænser. De første artikler om anarkisme på floppydiske, den første bog af Kropotkin. Der er ikke noget mere dyrebart, fordi drømmen begyndte sin udfoldelse lige dér. Siden da har hverken autoriteternes allestedsnærvær, folkets underdanighed eller meningmands indifferens kunne stoppe os. Fra samtaler, til en øl på bænken, til det første zine. Først en lille gruppe i nabolaget, dernæst på universitetet. Deltagelse i demonstrationer, bekendte med lignende interesser. DIY-subkultur, møder, sociale begivenheder, stickers, pamfletter, zines... Gadekampe med nazister, koncerter, ture... Med de første frafaldne forsvinder de indledende følelser af romantik. Dem som hænger i, holder endnu tættere sammen... Personlige kriser decimerer rækkerne med sniperskud... En skyfri barndom var forbi: Arbejde, boligproblematikker og regninger fik os til at anskue ordene »social retfærdighed« og »økonomisk udnyttelse« på en ny måde. Det var, hvad vi indåndede på daglig basis... Færre ord, mere ansvar [læs: handling], den opfattelse blev sat i front. Vækst følte overalt, både kvalitativt og kvantitativt. Det startede i 2008. Anarkisme. Fuldstændig ødelagt

Selv et negerende vidneudsagn er for dem i det mindste *noget*. Det betyder, at de i tilfælde af nægtelse af skyld har et udgangspunkt. 80% af alle sager er baserede på et vidneudsagn givet under den foreløbige efterforskning. Systemet er vant til sådan en perlerække af begivenheder. Men det er også dets store sårbarhed: En undersøger frygter allermost vægringen mod at udtale sig overhovedet. I dette tilfælde skal de lave alt benarbejdet selv, søge efter et stærkt bevismæssigt fundament, og ikke sige noget om det faktum at der ikke er nogen garanti for, at deres falsfikationer vil gå ubemærket hen. Hvis en undersøger eksempelvis har forberedt et falskt vidne, og baseret sagen på dennes vidneudsagn. Pludselig udtaler den anklagede sig, således at det bliver ganske tydeligt, at vidnet er falsk. Undersøgeren kan på den præmis komme i klemme. Så, en vægring mod at udtale sig er den mest effektive vej, den mest fordelagtige position.

Uanset hvad, er en persons chance for frifindelse skod, når han først er blevet anholdt. At slippe billigt er en sejr. Men selv i bedste fald, vil det være en Pyrrhussejr⁷⁰.

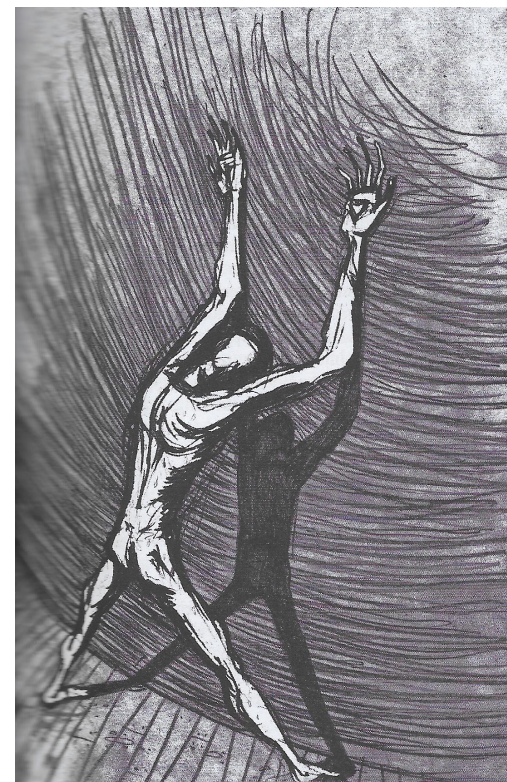
Bare tre måneder i fængsel er lang tid – det er lig afstraffelse. Dem som nærer håb om frifindelse og fortsætter kampen kan blive siddende i et år, to, eller endda flere. I løbet af denne tid vil mange ting have forandret sig, vil være gået tabt, gået i stykker, ødelagt og faldet ud af hukommelsen. Uanset hvad, er det en gravalvorlig straf, en straf for at besidde modet til at gå mod strømmen, at stille spørgsmål ved autoriteternes magt.

For helt at kunne forstå, hvordan efterforskningsmaskinen fungerer, er det nødvendigt at nævne kernekomponenten, som driver systemet fremad, og danner grundlag for specifikke stats og besvarer spørgsmålet: »Hvorfor så mange sager?« Navnet på denne komponent er »Planen«. Den eksisterer ikke officielt, men den definerer rent faktisk al efterforskningens kvantitative arbejde. »Planens« essens er defineret ved den følgende formular: Antallet af sager af betydelig alvor, som blev indberettet sidste år skulle gerne forblive det samme antal i det indeværende år. Det sker samtidig med kriminalitetsraten. Med andre ord er en agent og en undersøger ikke kun guidet af karrieremæssige motiver: De vender vrangen ud på sig selv for at gennemføre »Planen«. Hvis de ikke kan klare mosten – så gør plads for andre, måske mindre professionelle, men mere dystre og amoralske.

Antagelse af skyld – det er det hviderussiske straffesystems fundamentale credo (det kan ikke siges mere nøjagtigt). Det er sådan moral og retfærdighed ser ud i den hviderussiske stat!

⁷⁰ Sejr, der har haft så store omkostninger at den reelt er et nederlag.

Kl. halv fem om eftermiddagen fulgte den anden toilettur. Det samme som ved morgenprocessen. Visitationer igen indtil kl. seks. Aftensmad. Kl. 8 var der vagtskifte, som prøvede at indhente »operationer«. De forstyrrede os normalt med en såkaldt »klappe-visitation«. Vi skulle samle alt sammen, rulle madrassen med lagen sammen, pakke vores mad, osv. Så gik vi ned til træningsrummet igen med alle vores ting, nødsaget til at bære alt på én gang; vi måtte kun bære separate ting ud i de første dage. Vagterne endevendte taskerne, gennemsøgte vores ejendele, breve, pakker; så skulle vi sidde på hug igen. Og hele tiden skyndte de på os: »Afsted!«, »Hurtigere!« Hvis de ikke var tilfredse med hastigheden skulle vi gennem endnu en runde. Vi pakkede ikke tingene pænt, vi maste det bare ind i taskerne, der var ikke tid nok. Der var mange andre fanger, som ventede på deres tur. Så begyndte den mest vanskelige del – vejen tilbage [til cellen]. Først gik vi, så løb vi.

Efterhånden endte det med adskillige ture. På ordre skulle vi løbe op af de snævre trapper, oppakkede med tasker og madrasser, konstant tabende vores lagener. Ligesom vi nåede enden blev vi stoppet af »maskerne« som tvang os ned af trapperne igen. Og så opad trapperne igen... Selv den mest fysisk adrætte mand kunne ikke holde til det! Du kravlede hen til din træ-seng som en sveddampende hest, og du pakkede ikke engang ud; ingenting betød noget som helst længere.

Efter at have tortureret os »fysisk og åndeligt«, begyndte afstraffelsen af hjernen. Fra kl. seks om morgenen til kl. 10 om formiddagen startede det lokale »fængselsTV« (det almene TV-signal blev slukket i december) med at sende programmer, hvoraf 90 procent stank. Mysticisme, pseudohistorie, tjetjenske krigere, terrorister, politikere, stofmisbrugere, Det Jødiske Plot, den blodsugende dollar, kort sagt, forsidehistorier med det formål at skræmme befolkningen. Sådan er det, men det gentager sig dag efter dag. Det samme igen og igen. De overdyngede vores hjerner med angst og fare. Det var sandsynligvis med målet om at fremkalde en neurose, først og fremmest neurasteni³⁶. Det der TV-zombiekigning var det værste af det hele. Sommetider ledte det os til panik og selvdestruktion. Derudover sendte de programmer med eksplicit højreradikalt indhold. De sendte film, »Rusland med kniven i ryggen«, osv. Det var fuldstændig idiotisk, specielt når fanger fik at vide, at Putin var jøde og Rusland er et zionistisk land. Vagter, sammen med »masker« med knipler, kom ind fra tid til anden for at tjekke at vi så med. Efterhånden begyndte vi at snyde – havde lyd på i baggrunden, og senere slukkede vi helt for det.

En gårdtur på 1-2 timer var en ventil, på trods af de dystre grå mure og gårdens lille størrelse på 3-6 skridt (der fandtes endnu mindre gårde). Vagterne i udkigstårnet tændte for en radio (men den blev afviklet efterhånden) eller satte CD'er på, af og til med noget ganske okay elektronisk musik. Men selv dér klarede »maskerne« at ødelægge vores liv: De tvang os til at gå rundt, først med vores hænder bag på ryggen. Hvis du nægtede, tog de dig tilbage til cellen. Det resulterede i, at der var nogle fanger som helt nægtede at gå ud. Vagterne begyndte at tvinge dem ud. Det er ikke nemt at gå rundt i to timer, når jorden efter 15 minutter er blevet isglat. Naturligvis tænkte ingen på at gruse. Først nogle uger senere, da sneen begyndte at tø og folk faldt ned i sølet på daglig basis, lagde de grus ud.

³⁶ Psykisk lidelse forbundet med udmattelsen af nerverne, hvilket manifesterer sig i fysisk og psykisk træthed, o.a.

For eksempel anholder de tre narkomaner med nogle få gram pot eller amfetamin. Dette kvalificerer brugen af paragraf 328, styk 1 (besiddelse af narkotika, op til tre års fængsel, en mindre forseelse). To af dem kan få prøvetid, blive løsladt ovenpå retssagen og få nogle år i en straffekoloni, men kun hvis de er heldige, for det er ikke sikkert, at undersøgeren holder sit ord. Men de kan også selv blive syndebukke og få 8 år (hvis de tilstår), eller 9 år (hvis de bedyrer deres uskyld). Det er ligesom en karrusel.

Det allermest værdifulde bevismateriale for en undersøger er, selvfølgelig, den anklagedes vidneudsagn. Ideelt set en fuld tilståelse. Hvis det er tilfældet, vil en undersøger stille og roligt færdiggøre sagen med fuld tillid til, at intet vil gå galt. For at opnå disse vidneudsagn bruges et mangfoldigt sæt værktøjer. Normalt forsøger de at skræmme dig ved at sige, at vidneudsagnet vil gøre tingene bedre for dig. Eller også lyver de ved at sige, at de forstår situationens aspekter, at de tror på din uskyld, at de vil gøre alt i deres magt for at få dig løsladt, men at du er nødt til at afgive vidneudsagn »så de ligesom kan hjælpe dig, mand.« Du er jo nemlig en »good guy«. Eller de vil true dig med fængslets vederstyggeligheder, særligt at du vil blive placeret i en pres-celle [se tidligere note], en celle med tuberkulose fanger, eller sammen med hjemløse. De siger, at de garanterer at din familie vil få problemer, inklusiv faktiske forsøg på at lægge pres på dem. Hovedfokusset ligger på demoraliserende tvang. De veksler mellem metoder: Udmatter dig med lange afhøringer, presser dig ved at råbe, bande, fornærme dig, fiksering, tørst, projektorer.

Hvis de ikke kan få folk til at afgive vidneudsagn, smider de én i en celle og udsulter vedkommende, uden at blinke. Fængselstilværelsen i de første dage er anset for at være hård: Usikkerheden og alvoren fremprovokerer panik og frygt. Sommetider finder du modet til at overleve inkquisitionen. Men cellen, med al dens usikkerhed, rædsel og forfærdelige isolation fra alting, den er værnsnedbrydende, og modet nedsættes. Når de hidkalder dig næste gang, foregiver de at ville hjælpe dig, eller også bruger de vold, alt fra trusler til at lade som om de påbegynder tortur eller mindre slag (en lussing, et slag på brystkassen, på benet, osv.) Seriøs vold og tortur, lige såvel som implementeringen af trusler om at blive dræbt af ens cellekammerater er normalt ikke praktiseret. Sådanne metoder er en åbenlys forbrydelse. Ingen vil miste deres job, og slet ikke deres frihed. Skønt der findes undtagelser, og dem er der mange eksempler på. Mennesker som lider, men som ikke giver op, og kommer ud som vindere på den anden side.

Når en undersøger har samlet sagen, sendes den til anklagemyndigheden. Først her får den anklagede og [»forsvars«]advokaten adgang til sagsakterne. Før da kan en undersøger kun afsløre noget af sagen. En advokat er reelt set en person uden nogen magt, dvs. de kan gøre meget lidt. Anklagemyndigheden er der for at tjekke, at sagen ikke er totalt bullshit. At dømmes ud fra det, som kan udmønte sig i retten, så gør de mildest talt et halvhjertet stykke arbejde.

Og endelig det sidste stadie – retssagen. Retssagen er et bluffnummer, en optræden. En dommer ser aldrig nogen uoverensstemmelser eller overtrædelser. For dem er processen blevet en rutine. Selv når der optræder en åbenlys modsigelse, vil dommeren lade som om, at der ikke er noget udover det sædvanlige. Han ønsker ikke at svømme mod strømmen, fordi alting er anrettet, udskåret og serveret på et sølvfad. Det er nemmere for en dommer at dømmes en anklaget, hvor nogle spørgsmålsindgydende omstændigheder optræder i sagen, og på den måde skubbe ansvaret for en persons skæbne videre til en højere retsinstans, hvor efterfølgende anker og klager indberettes.

Således er dommen i virkeligheden overdraget af en undersøger. Derfra transporteres hele lortet nedad foderbåndet, dvs. systemet fastlåses: Det starter småt, men systemets mekanismer omdanner det til noget større, og fra større til massivt, detaljeret og omsiggribende.

Spørgsmålet er hvordan man finder de første spor, der senere bliver til »beviser«. En undersøger, som ikke har fundet nogen beviser (fordi »Sherlock'erne« enten har sagt op, eller er blevet fængslet) vil klø sig i sin dumme nakke og ty til en gammel og troværdig metode – vidneudsagn.

Vidner bliver truet med, at de bliver mistænkte og senere anklagede. Et klassisk *scheme*: Hvis du give dit vidneudsagn, er du et navngivent vidne i sagen, ellers er du en medskyldig. Hvis sagens omstændigheder ikke involverer nogen form for medskyldighed, så peger de på »tilbageholdelse af information«, fremsiger trusler der vedrører at skabe problemer for dig og dine pårørende i forhold til arbejde/uddannelse.

Et andet *scheme* er mere komplekst; det forudsætter brugen af en anden anklagets vidneudsagn mod lovnings om en mindre hård straf. Det virker perfekt med paragraf 328 (narko). Det antages, at narkomaner udgør deres eget sociale miljø, således at hver eneste af dem, på den ene eller anden måde køber stoffer til sig selv, eller sælger dem videre til andre. Det bliver et netværksbaseret marked.

Vores breve forsvandt som et lyn fra en blå himmel. I december lykkedes det mig at modtage en hel stak, men siden januar havde jeg ingenting modtaget. Kun nogle breve fra bestemte mennesker nåede mig: Fra forældre, pårørende, nogle få venner, og et enkelt breve fra nogle kammerater, hvor det var svært at læse noget som helst politisk ud af dem. Tiden mellem brevene gik fra adskillige dage til en måned, afhængig af adfærd og samtaler i cellen. I gennemsnit tog det to uger for brevene fra Minsk at komme hertil.

Breve er tricky! De opmuntrer dig, særligt når de beskriver diverse trivialiteter fra hverdagslivet. Men vagterne kunne på lumsk vis give dig et falsk indtryk af, hvordan folks attituder var overfor dig, og af den reelle verdenssituation, ved at regulere strømmen af breve og selektere i posten. Eksempelvis kunne adskillige lige vigtige mennesker skrive til dig, men de lod kun et enkelt brev sive igennem fra én af dem, og de kunne tilmed afskære den person totalt. Du begynder at tænke, om du er blevet glemt, og ingen har brug for dig. Derudover ville de samle de breve sammen, som indeholdt negativ information. Det er hårdt. Selvfølgelig gentager hjernen tusinde gange, at det ikke er sandt, og at du ikke skal tage det seriøst, men en tvivl penetrerer din underbevidsthed. Det er umuligt at flygte fra det. Og det er hvad de forventer. Under et sådant informationsvakuums betingelser bliver du influeret af en nøje udvalgt samling af information, om du vil det eller ej. I sådan en situation giver det mening at gentage det følgende som en bøn: »Tiden kommer, hvor jeg vil få alting at vide.« Sådan gjorde jeg hver dag. Der var sommetider breve, som trodsede 'filtreringsteknologien'. Et par breve, ikke pga. deres indhold, men blot fordi jeg havde modtaget dem, orienterede mig og åbenbarede et helt lag af løgne fra efterforskernes side, så jeg lærte nogle sider af min sag at kende, og kunne kalkulere ud fra dem. Informationen var mere værd end rubiner. Nyheder fra venner, som jeg formåede at modtage helt fra begyndelsen gav mig yderligere støtte. Venner... Så mange år nedad den samme sti, glædefulde fester, tossede eventyr, dybsindig forståelse. Det syntes at være evigt. Hvem skulle tro, at i stedet for at storme en borgs træværk med rustning og hjelm³⁷, så stormer du det »røde hus'« indskrænkninger med udefrakommende breve. Hver en besked med støttende ord, som jeg modtog, var uvurderlig. Disse ord opmuntrede min hukommelse, lod mig ikke glemme hvem jeg var, og lod ikke strafudøverne modellere mig til en blind, lydlig marionetdukke.

37 Før fængslet var Ihar involveret i middelalderrollespil.

8

I begyndelsen af januar blev der lavet nogle ændringer i cellen, hvilket redefinerede den fremtidige komposition af »det eksperimentelle indespærrede område nr. 4«³⁸.

Volodya og Lebedko blev flyttet væk og erstattet med Sanya Molchanov og Alexander Feduta. De var begge politiske fanger.

Molchanov blev nappet i begyndelsen af januar, i Borisov³⁹ – han blev genkendt på overvågningskameraer. Han lignede en sygeligt tynd, idealistisk studerende. Og måske pga. dette udseende blev han undertrykt særligt meget. Han blev på regulær basis udsat for tvungne gåture. Ofte tog de ham i nakken og hovedet, råbte af ham, ydmygede ham. De »strammede skruen« på ham, tvang en tilståelse ud af ham og optog det på video. Jeg husker engang, at døren åbnede og en »maske« trådte ind i cellen, men uden maske på(!), og med hævet knippel. Vi tænkte, at nu ville et »maskeshow«⁴⁰ begynde, men han trak kun Sanya ud på gangen, som havde et blik som hvis han var blevet hentet til sin egen henrettelse. Kirills spørgsmål »Hvad skal vi gøre, drenge?« hang i luften.

Efterhånden lærte vi Sanya at kende. Han havde deltaget i den demokratiske bevægelse siden hans helt unge år, og var blevet spottet ved forskellige aktiviteter i sine tyvere. Han indså i tide, at han var i gang med at blive falsk anklaget af KGB, og på mirakuløs vis lykkedes det ham at undslippe deres overvågning.

I sin fritid væk fra aktivisme var Sanya vild med *stalkerism*⁴¹, at læse, og at være på nettet. Denne positive livsførelse gjorde nærmest Molchanov til en TV-stjerne på pladsen⁴² den. 19 december. Han blev fanget på film, imens han snuppede et nationalflag fra KGB's hovedkvarter, for så at veje det hvid-rød-hvide flag⁴³ på toppen af en snerydder... Efter enhver repres-

38 Ihars egen 'poetiske' måde at henvise til hans og hans medfangers celle, o.a.

39 By i Hviderusland, o.a.

40 Ordspil. »Masks-show« var et populært humoristisk program tilbage i 90erne. »Masks-show« indefor murene betyder, at alle i cellen bliver tæsket.

41 »Stalker« er et computerspil og en film, hvor helten render rundt i forladte atomkraftværker og lignende omgivelser. En »Stalkerist« er en person, som prøver at gøre det samme i virkeligheden, f.eks. ved at besøge Tjernobyl-zonen eller andre 'sikrede områder'.

42 Der henvises muligvis til området ude foran KGB-hovedkvarteret, da der ikke ligger nogen decideret plads, o.a.

43 Historisk hviderussisk nationalflag fra før kommunisttiden, symbolet på opposition, også det officielle flag for Hviderusland i perioden 1991-1995, fra uafhængighedserklæringen til Lukashenkos fingerede folkeafstemning.

Så kommer sandhedens time. Man kan blive anklaget på basis af hvilket som helst spor, som er mere eller mindre direkte. Et simpelt cigaretskod med DNA-spor (spyt, sved), et mobilsignal i nærheden, en tom flaske med fingeraftryk, eller hvilken som helst udtalelse fra en hævngherrig person kan være tilstrækkelig for at anholde og fængsle nogen. Førhen skulle en anholdelse billiges af en anklager, og for at nå en opadgående tommelfinger i en usikker situation, brugte de deres personlige netværk, indflydelsesrige personer, osv. Nu er underskriften fra en leder af en sikkerhedstjeneste nok, hvis en to måneder lang varetægt skal gennemføres.

Når først en person er arresteret, så havner han på rampen, der fører ham til domfældelse. Fra da af er alle andre »stadier« i systemet blot en formalitet. Når sagen er færdigefterforsket, ryger den videre til en undersøger. Skønt dette stadie kaldes for »foreløbig efterforskning«, betyder det reelt at undersøgeren udelukkende trækker på, og inspicerer det materiale som en agent har frembragt. En indikation på en undersøgers succesfulde karriere, er størrelsesforholdet mellem anklageskrifter overfor det samlede antal sager, der efterforskes. Dvs. hvor mange mennesker dømt. En anden vigtig indikator er anklagens tyngde ift. straffeloven (en mindre forseelse, en alvorlig forbrydelse, de mest alvorlige forbrydelser). Derfor får en undersøger en bonus, hvis en person a) kommer i fængsel, og b) for de mest alvorlige overtrædelser.

Det værste er, at disse indikatorer på succes hverken er skjulte eller uformelle. De er bekræftet fra officielt hold: På basis af disse tal, modtager undersøgeren finansielle bonuser, udnævnelser og rangtitler. Der er ingen større katastrofe for en undersøger, end en ikke-skyldig kendelse. Det kan lede til de mest alvorlige anmærkninger, inklusiv afskedigelse. Hvis en undersøger, uden en foreløbig efterforskning, indser at han ikke kan samle en sag mod en person, kan han tilbyde at ændre anklagen til en mindre graverende paragraf, hvorved personen kan opnå prøvetid, eller blive løsladt med en dom svarende til den tid, han allerede har siddet inde forud for retssagen.

For den anklagede er dette stadig en sejr: Det er nærmest umuligt at komme ud af denne kødhakker ubeskadiget. Sådanne mekanismer i systemet genererer de følgende statistikker: Domsraten i Hviderusland er mere end 99,7%! I Europa er den 80%. Selv i 1937, deres særlige troikaer⁶⁹ og retssager in absentia, der var 10% af sagerne frifindelser.

69 NKVD troika, eller Special troika var i Sovjettiden institutionelle kommissioner bestående af tre mennesker, som tildelte domme til personer uden rettergang.

Derefter bragte de ham tilbage til cellen, så han kunne pakke sine ting, men Dmitriev sagde til sine cellekammerater, at han skulle tilbringe hele natten i selskab med maskerne. De pakkede mad ned i hans to tasker og sagde farvel, meget bekymret for ham.

Men Dmitriev tog i stedet direkte hjem... Under samtaler havde han talt om, hvordan han havde renoveret en lejlighed og fik bunker af penge fra præsidentkampagnen, skønt han ikke gav en skid for den politik, der kom ud af den demokratiske lejr. Dmitriev smed højest sandsynligt sine to tasker i den nærmeste skraldespand, eller måske blev deres indhold af mad en del af nytårsbordet, hvem ved, en grådig politiker vil udnytte hvad som helst.

17

Vi talte dagen lang om retssystemets efterforskningsenhed, og kendetegnene ved diverse agenter og efterforskere. Vi diskuterede også politik. Men altså, vi enedes om det faktum, at uden folkets aktive deltagelse, uden nogen reel kontrol med de styrende institutioner, så ville republikken forfalde til diktatur. Dette synes måske mærkeligt, men pansere genkender dette uden problemer, fordi de ser tilstanden indefra på daglig basis, og de har ingen illusioner i forhold til magtens sande natur.

Det retstekniske efterforskningssystem er simpelt og mareridtsagtigt. Hovedpunkt: Den reelle magt ligger hos agenterne. Det er dem, som står for kriminalprofilering og indsamling af bevismateriale til anklagemyndigheden – der er ingen begrænsninger. Alting er baseret på personlig erfaring, logik og intuition; de gør brug af hvilket som helst bevis. Deres juridiske erkendelsesniveau er ikke vigtigt. Det vigtigste for en agent er at rekreere en strøm af begivenheder så det passer ind i den konventionelle kriminalitetskliché. Hans [agentens] boss beslutter om en efterforskning skal indledes, baseret på hans subjektive indfald. For en agent, er det endelige kriterium for succes antallet af sager, som han bringer for retten i løbet af sin karriere. Det er favorabelt for ham at fortolke situationen som værende af kriminel natur, og bevise implikationen af en mistænk ift. forbrydelsen. Grundlaget for mistanke er en agents subjektive vurdering. Enhver person kan blive tilbageholdt i tre dage, udelukkende fordi han ønsker det sådan.

siv oplevelse fortvivlede Sasha⁴⁴ ikke og han bandede over sikkerhedstjenesten som en sømand, skønt han vidste at cellen blev overvåget og aflyttet.

Alexander Feduta var en 46 årig mand med briller. En stor mand, og ligeledes en stor politisk figur, både i forbindelse med præsidentvalget og generel forstand. Han var en politisk strateg og formand for Neklyaevs⁴⁵ kandidatur. Hav gav indtryk af at være en stor humanist fra 1700tallet og en mystisk magtmægler. Alexander tilbragte de fleste nætter med at blive afhørt. 8-12 timer af hans dage tilhørte inkvisitorerne. Trods hans rolle som politisk haj, så kom vi hurtigt godt ud af det sammen. Alexander havde tidligere arbejdet som skolelærer, været leder af Komsomol [kommunistisk ungdomsorganisation i USSR], og var en journalist, som havde mødt Gorbatsjov. Så blev han én af Lukashenkos politiske håndlangere, og nu var han hans fange. Sådan er livet. Udover politik syntes Alexander at være en professionel forfatter og en påfaldende historiefortæller. Vi udnyttede den karakteristisk. Jeg husker hvordan hele cellen med tilbageholdt åndedræt plejede at lytte til hans genfortælling af »Grevnen af Monte Cristo«, lige såvel som adskillige rejseberetninger. Det var interessant at se cellekammeraternes ansigter, når greven udførte sin næste hævnerrige dont. Det er helt sikkert, at alle for sig selv drejede den situation oppe i deres egne hoveder, idet de forestillede sig rollen som greven. Der var også et antal karakterer, præcis fire styk, i mine egne morderiske fantasier.

Jo hårdere vi blev presset, des højere var latteren i vores celle og des mere spillede vi brætspil. Der var det allermost populære fængselsspil, som Feduta, i og med han var en medfødt intellektuel, øjeblikkeligt benævnte »tarakashka« (kakerlak). Sandelig udnyttede vi muligheden for at håne det.

En særegen form for solidaritet hjalp os med at kæmpe imod det igangværende mareridt. Højrystet latter og sort humor agerede psykologisk beskyttelse, fordi sindet ellers ikke kunne hamle op med hvad der skete omkring os.

I forhold til mad konstruerede vi en kommunisme på cellen. Som en regel satte vi os alle sammen ved bordet til frokost og aftensmad (et sengebord dækket med avispapir for at være helt præcis). Normalt lavede Kirill, og senere mig selv, en salat. Grøntsager, løg, grønne bladgrøntsager, hvidløg,

44 Afledning af Sanya, o.a.

45 Uladzimir Prakopavich Nyaklyayew, hviderussisk digter og forfatter, tidligere redaktør og journalist. Formand for kampagnen »Tell the Truth!«. Stillede op til præsidentvalget i 2010 mod Lukashenko. Blev på valgdagen udsat for et voldeligt overfald af ukendte udøvere. Blev senere dømt to års betinget fængsel for at opildnet til uroligheder ovenpå valget.

brød, spæk og pølser blev udskåret. Ikke desto mindre gik jeg tilbage til vegetarismen, og jeg overtalte endda Max til at gøre det samme. Te, kaffe, småkager, slik, og frugter blev normalt delt. Alle vidste simpelthen hvornår de skulle holde sig tilbage i forhold til et mangefuldt produkt, og der var ingen problemer.

Men ikke desto mindre, med øget håb fra »maskerne«, så var der dage hvor næsten ingen sagde noget pga. frygt og fortvivlelse. Vi stod imod: Vi hviskede oftere i en *dead zone*, væk fra kameraet. Når vi var tvunget til at løbe (med hænderne bag ryggen og hovedet bøjet), så satte vi Feduta op foran. Således faldt ingen tilbage, siden at den sidste [i rækken] ikke blev slået med knipler. »Maskerne« prøvede at destruere vores solidaritet. Som om det var med vilje, blev ransagningerne og kropsvisitationerne foretaget imens vi sad og spillede brætspil, i tilfælde af, at vi i et udbrud af opstemthed skulle have glemt alt omkring os. Eller også visiterede vagterne kun nogle af os, og ikke andre, for at forårsage misundelse og mistanke. Vi hoppede ikke på den, men det efterlod noget stof til eftertanke. Det var, hvad de forventede, fandt vi senere ud af. Betragning var udbredt. Således spurgte Feduta efter endnu en afhøring: »Gutter, hvad har jeg gjort? Hvorfor har I skrevet en ansøgning om at flytte mig over i en anden celle?« Vi blev meget forbavsede over sådan en dristig løgn. Men der var ikke noget at være forbavset over: Vores celle gik for at være en »presse-celle«⁴⁶ med stofmisbrugere og terrorister; andre fanger var bange for den. Man burde ikke tænke, at sådan et betragning kun fandt sted pga. folks dumhed og tillidsfuldhed, for manipulation på allerhøjeste niveau blev personligt udført af den nye forvarer, oberst Orlov.

9

At blive indkaldt hos forvareren af Amerikanka var et særtilfælde. I hele dette galehus var hans kontor det eneste sted, som var en lagune af ro og stilhed. Normalt imødekom han dig på en meget venlig facon, og han var i stand til at tale på en underholdende måde, samt lytte. Han sagde, at han

46 En »presse-celle« er et begreb brugt for en celle med særlige brutale og aggressive fanger, som samarbejder med fængselsadministrationen. Panserne bruger normalt presse-celler for at skræmme andre fanger, for hvis man bliver sendt ind i en sådan, bliver man [angiveligt] muligvis tæsket, tortureret, voldtaget eller psykisk undertrykt af de andre fanger. De bruges også til at fremkalde tilståelser.

vist har KGB en teknisk og personalemæssig fordel, og et kig på Amerikanka illustrerer, at de har meget af det samme kørende for sig [som I.A. har]. Men to geder er for mange til en enkelt have, så kriminalpolitiets folk har den samme erfaring, og er klar til at sende hvilken som helst agent på ferie i Volodarka. Yelin var ked af, at professionalismen var dalet grundet denne batalje. Nu til dags er de, kriminalpolitiet, ikke længere i stand til at bygge en sag op. I stedet forlader de sig på anklagerens og advokatens loyalitet.

Situationen angående disse sikkerhedstjenester er opmuntret af den herskende klasse, og selve metoden er ikke så ny endda – der findes en historisk person, en Russisk Georgier, som godt kunne lide at ryste personaleposen. Denne metode kaldes for »rottekongeavl«. Ansatte kæmper og river hinanden i stykker, hvilket resulterer i at den dominerende position indtages af den mest principløse, men effektive (»rottekongen«). Den overordnede magtfordeling er fortsat uovervindelig – hvis der hersker tvivl om »rottekongens« loyalitet, så bliver der fremsat ødelæggende bevismateriale mod ham, som allerede ligger klar.

Zakhar fortalte mig, hvordan de engang fandt et bordel for VIP-klienter, alle sammen højststående embedsfolk. Da det kom ned til at storme etableringen, fik disse instruktioner fra deres bosser: »Få jeres røv ud derfra lige nu!« Der var også sagen om den nye direktør for Bagmandspolitiet, som ikke kendte alle reglerne. Det lykkedes nogen at lave en liste over virksomheder som et led i et rutinetjek. Alt var i orden, men »Triple«⁶⁶ var på listen. Da det blev tid til at tjekke firmaet, begyndte direktøren at gå i panik og sagde til Zakhar: »Er du klar over, hvem det [firmaet] tilhører?«

Vi talte også om oppositionen. Der gik rygter om detaljerne ved de politiske sager. Jeg havde ikke mulighed for at finde ud af, hvad der var autentisk, og derfor vil jeg skippe disse diskussioner. Historierne om Rymashevski og Romanchuk⁶⁷, og reaktionen fra den oppositionelle presse forvrængede oppositionens ry. Men en enkelt historie var bevidnet af Yelin og Djilavdari. Lad det komme frem i lyset. Det var den 31. december i 2010, i celle nr. 1, hvor Dmitriev⁶⁸, chefen for Neklyaevs valgkampagne blev holdt indespærret. Om aftenen blev Dmitriev taget til afhøring, hvor det lykkedes ham at købslå sin løsladelse. Ingen vidste, hvad prisen var.

66 TRIPLE GROUP er et engrosfirma for industrielle- og fødevarerprodukter. Virksomhedens topchefer siges, at have nære bånd til Lukashenko. I marts 2012 blev de fleste af gruppens virksomheder udsat for EU's økonomiske sanktioner, fordi de støttede regimet.

67 Vitali Rymashevski og Yaroslav Romanchuk er oppositionspolitikere, præsidentkandidater, som slap for lange KGB-arrestationer, og blev beskyldt for at samarbejde med myndighederne.

68 Andrei Dmitriev – en af oppositionspolitikere.

at vende ansigtet mod muren; det skete for mig adskillige gange. Og engang kom en person ind i vores celle. De havde lavet kludder i cellenumrene. Vi kunne se hvor bange vagterne var, og de hev ham ud øjeblikket efter. Jeg tænker, at det anses for at være en kolossal fejl.

Sådan fik de Zakhar til at indse, at han endte med at blive begravet af det system, han tjente. Det forholder sig sådan, at der i 2009 fandt en krig sted mellem forskellige sikkerhedstjenester, og det var en glimrende anledning til at fængsle nogen fra fjendens lejr. Efter at have godkendt en to måneders forlængelse af hans anholdelse uden en anklagers samtykke (og uden aflytning), eskalerede krigen. Nu fik Interne Affærer [omtr. Ministeriet for Intern Sikkerhed], KGB og Bagmandspolitiet mulighed for at indlede processer og anholde folk, som ikke var blevet godkendt af anklagemyndigheden. Derudover var der tidligere en adskillelse mellem forskellige strukturer i forhold til hvilke forbrydelser som blev efterforsket, men denne differentiering var nu forsvundet.

Så, de forskellige tjenester begyndte naturligvis at decimere hinanden. Korruptionsstatistikken for 2009-2010 viser en forøgelse op mod 200%. Baykovas sag indikerede anklagemyndigheden som en seriøs magtfaktor. Bagmandspolitiet blev også offer for KGB: Først udnævnte de deres egen chef (en tidligere KGB-agent), og dernæst arresterede de mere eller mindre alt »uafhængigt« personale (for eksempel i sagen om Adamovich⁶⁵, som var under anklage på samme tid som os). Forresten kan jeg i denne forbindelse også nævne Aleksandr Kiselev. Det var ironisk, at den samme efterforsker fra Bagmandspolitiet, som havde indledt en proces imod ham, også endte med at sidde i Amerikanka... I selv samme celle som Kiselev. Verden er sandelig en landsby! Det var ham, som fortalte Aleksandr hele sandheden. Hvordan KGB-agenter engang opsøgte ham for at indlede en proces, hvor der ikke havde fundet nogen reel forbrydelse sted. Anklageren sagde, at den ikke ville gå hos anklagemyndigheden, men agenterne forsikrede ham, at den skulle de nok klare. Det var sådan, at Kiselev endte her. Retter er delvist kontrollerede, inklusiv nogle af byretterne i Minsk. Højesteret er muligvis ikke kontrolleret endnu, men det er blot et spørgsmål om tid. Men det er langt sværere at greje Interne Affærer. For det første, antallet: 100.000 medlemmer overfor 5.000 medlemmer. For det andet har Interne Affærer sit eget kriminalpoliti, nemlig Afdelingen for Organiseret Kriminalitet. Ganske

65 Dmitry Adamovich – anklager under *Committee of State Control*, anholdt i august 2010 af KGB, angiveligt for at dække over forbrydelser begået af konglomerater. Idømt tre års fængsel + beslaglæggelse af ejendom.

havde deltaget i operationerne i bjergene, havde siddet inde i et asiatisk fængsel, ikke drak, og ikke røg.

På en måde var det ikke til at forstå, at det var ham som pinte os som en kat der leger med mus, at det var ham som udførte al denne tragikomedie. Han lavede ikke kluntede fejl som de almindelige efterforskere. Han kunne åbent spørge om din mening om en cellekammerat. Han kunne tvinge dig til at tænke noget, som ikke var din holdning, ved kun at nægte at indtage en position, der var endnu mere uacceptabel. Jeg husker, hvordan han foreslog, at vi kiggede på billeder der viste, at Lebedko ikke efterlevede sin sultestrejke. Dette var et ringe *move*, fordi han tidligere havde lavet det samme nummer med en anden. Computeren frøs »pludselig«, da han forsøgte at åbne billederne. Det samme skete med mig, så jeg var ikke overrasket. Det viser sig, at professionelle også begår fejl. Desuden så jeg personligt Lebedko svækket. Han rystede og hans ansigt var blegt. Orlov talte om situationen og fængslet som »svaret på en udfordring som vores land havde stået overfor.« Han sammenlignede oppositionen med franske revolutionære, som skubbede omstændighederne ud i terror, og »du ved aldrig hvilken terror, der bliver den værste.«

Jeg var hele tiden nødt til at være vaks: Passe på hvert et ord, følge tankestrømmen (hans og min), generelt overse dialogen. Det var udfordrende. Der var aldrig den fare, at udtrykke en holdning eller en eller anden detalje, hvilket han ville være i stand til at sammenstykke til noget plausibelt overfor andre fanger, og dermed så tvivl og skævvridning. Det var umuligt ikke at tale med ham. Mange gange gik jeg ind til ham med intentionen om at holde samtalen kørende ved at svare med enstavelser, men igen og igen lykkedes det Orlov at hive mig i sin retning. Præcis det samme som den oberst fra den 4. afdeling; de kendte deres håndværk, og de brugte det godt. Der var stillet funklende te frem på kontoret, honningkage, cognac – alting ligesom på film. Ingen te med strafudøverne! Jeg sagde dette en enkelt gang, og jeg gentog det hver gang obersten tilbød mig det. Af en eller anden grund synes folk ikke, at det er et problem. Ligesom hvis en panser opfører sig høfligt og anstændigt, at så kan man drikke te med ham. På den måde finder man alle overgrebene og bedragene som fanger lider under valide. Arrestforvarere kommer i to udgaver: Slemme og meget slemme. Dette er en fundamental sandhed. De praktiserer »tilpasning« ved at udtrykke et værdisystem (enighed med en del af dine synspunkter), samt »spejling« (kopiering af legemlig holdning). Ak, min viden på dette område

er meget beskeden, og størstedelen af denne min psykologiske belejring forblev usynlig.

Jeg gav igen. Som beskyttelse, ved at kigge på forvareren halvsmilende, gentog jeg igen og igen oppe i hovedet: »Han presser, kvæler og ydmyger mig, og forvolder smerte til dem tættest på mig. Han er en fjende. Alt hvad han siger er en løgn.«

Had overfor en fjende... En af mine venner sagde engang, at under forførelsen af en kvinde, der er det nødvendigt at afklæde hende med øjnene. Jeg adopterede denne tilgang til den nuværende situation på den følgende måde: Jeg forestillede mig, hvordan jeg greb forvarerens hals med min hånd, at jeg rækker ind over bordet og griber fat i ham, at jeg kvæler ham; han raller, fråder ved munden, hans øjne stikker ud og han går i panik ved en mangel på succes med at fjerne mit jerngreb. Det var den perfekte hjælp!

men uden held. Den følgende da gentog han manøvren, men blev afvist endnu en gang. Dernæst tilbød han viceanklageren 500 dollar for »juridisk bistand og samtaletid«. Yelin accepterede og blev øjeblikkeligt arresteret. Det første forsøg på bestikkelse var slet ikke en del af sagen, det var som om det aldrig havde eksisteret.

En lydoptagelse af samtalen under pengeoverdragelsen blev bragt til bordet af 'provokatøren' selv, skønt anholdelsen blev foretaget af KGB. Ikke overraskende var der kun en enkelt lydfil på CD'en. Optagelsen manglede på diktafonen (den var angiveligt blevet slettet pga. pladsmangel). Ifølge Yelin var mange af de ting, han havde sagt udeladt på optagelsen. KGB havde ikke fået godkendt aflytning, og kunne derfor ikke præsentere den [optagelsen] i retten. Derfor kom de tilsyneladende op med historien med diktafonen. I virkeligheden aflyttede og optog de kun, hvad de kunne bruge, lagde det på CD'en og inkorporerede det som bevismateriale. Ved et sært tilfælde var det Yelin som fik en chef for 'Lida Flour'-fabrikken dømt, der tidligere havde været på venlig fod med KGB.

Den anden lovhåndhæver, Zakhar Džilavdari, arbejdede i afdelingen for økonomisk kriminalitet, og afdelingen for organiseret kriminalitet. Han deltog i efterforskningen af eksplosionen⁶² i Minsk i 2008. Han arbejdede sammen med den nu afdøde mafiaboss Biryja⁶³. Men det mest interessante ved hans biografi var anholdelsen af vicechefen for KGB. Hvis jeg ikke tager meget fejl, var sagen relateret til toldforbrydelser; han var også en del af efterforskningen af Beykova⁶⁴, den vanærede statsanklager. Zakhar selv stod over for anklager om forsøg på at modtage bestikkelse, ifølge vidneudsagn. Men i retten havde vidnet optrådt forvirret over størrelsen på bestikkelsen, og kunne ikke forklare hvilken valuta den havde (dollar, euro, rubler). Anklageren opgav ikke håbet og ændrede anklagen til »inkompetence« (op til 3 års fængsel). Det kunne lyde trivielt, men denne person (omend et svin) havde allerede tilbragt ni måneder i denne betonbrønd...

En interessant detalje: Inden for de seneste tre uger er Zakhar tre gange på gangen tilfældigvis stødt på... Baykova! Sagen er, at tilfældige møder ikke forekommer i KGB-fængslet. Vagterne eskorterer fangerne, fløjtende, så andre eskorter kan stoppe i tide. I ekstreme tilfælde beordrer de fangerne

62 Bombningen i Minsk, 2008, fandt sted ved en koncert, der hyldede Hvideruslands uafhængighed den 4. juli. 54 mennesker blev såret.

63 Vladimir Biryukov, o.a.

64 Svetlana Baykova, tidligere efterforskningsleder for 'justitsministeret' (*Office of the Prosecutor General*), arresteret af KGB-agenter den 25. februar 2010. Hun var anklaget for embedsmisbrug og idømt to års husarrest.

råder). Men det vil ikke bringe noget godt med sig. Ingen frigørelse, men en mere sofistikeret udnyttelse, og en afhængighed af bankens kredit, som kan sammenlignes med stofafhængighed.

Jeg brugte en del tid på at læse »The Bull's Hour« af Yefremov. Langsommelig, eftertænksom læsning. Det var ligesom Strugatsky brødrenes romaner. Et fælles samfund på Jorden. De største frihedsidealere blev realiserede. Staten ophørte med at eksistere. Folk levede komfortabelt og indholdsrigt, og blev styret af horisontale strukturer, som udgjorde et middel til at koordinere det fælles bedste. Flersidig udvikling og det harmoniske og moralske menneske i centrum. En dag vil sådan en organisering blive en realitet. Men i dag er vi nødsaget til at leve i en verden fyldt med sorg og elendighed, hvor fornuftens og glædens knopper kæmper sig frem, trods de mørkeste betingelser.

Martslev fik en betinget dom. Anklagerne sendte Max' sag tilbage, og han blev med det samme overført til Volodarka. Denis blev også flyttet. Jeg har ikke hørt noget om ham siden.

Jeg blev selv flyttet til den tilstødende celle nr. 5.

Maj begyndte med retssagen i vente...

16

Den nye celle var anderledes end de andre firemandsceller, fordi den havde to vinduer i stedet for et. Enestående luksus! Men selskabet havde et større fokus. Jeg mødte Vladimir igen, ham jeg havde siddet med tidligere. Jeg var overrasket over den forandring, han havde gennemgået: Indenfor fire måneder var han gået fra at være en energisk ældre mand, til en grå og skrøbelig gamling. Lad os antage, at han frifindes; hvordan kan staten så kompensere for denne nedbrydning?

To andre fanger viste sig at være lovhåndhævere, hvor det system de tjente havde ladet hammeren falde. Den første, Sergey Yelin, var en viceanklager fra Grodno-regionen. Han var anklaget for at tage imod bestikkelig vis at få løst sine problemer gennem Sergey, men sidstnævnte afslog. Så henvendte manden sig til KGB og tilbød at »gøre livet surt« for den genstridige anklager. I første omgang forsøgte han at give ham 5000 dollar,

Orlov diskuterede åbent torturmetoder, og det moralske aspekt ved sagerne. Han påstod, at hans mål var at få os til at tvivle. Han besvarede ikke min indsigelse, at vi endnu ikke var blevet dømt. Men det var allerede klart, at for dem er en person ikke skyldig når retten fælder dom, men når personen er under mistanke. For de kan ikke tage fejl! Det er KGB. Os dødelige kan ikke sammenlignes med dem!

Af disse samtaler lærte jeg, at de har en individuel tilgang til hver en celle og hver en person. I alt var der 18 celler med omkring 60 fanger. De behøvede ikke store anlæg og masser af personale. Alting var vel planlagt: Hvornår, hvor og hvilket antal gange. Hvor der skulle foretages ransagning, hvilke individer der skulle tortureres eller ydmyges, hvor lyset skulle brænde om natten, hvor rygning skulle forbydes. De planlagde endda, hvem der skulle skades når der skulle løbes til toilettet, eller ud på gårdtur. Imens jeg var på kontoret, kaldte Orlov på vagterne og instruerede vagterne i ikke at røre Molchanov i to dage. Og, selvfølgelig, blev der byttet rundt på cellerne for at komplicere livet eller gøre det lettere⁴⁷.

»Verden er en flok ulve. Og en stærkere flok vil altid prøve at underkue dens svagere nabo. Jeg identificerer mig selv med min flok, og dette velbefindende er min families, venners og bekendtes velbefindende,« Orlov funderede over sit generelle [livs]syn.

Jeg havde noget at sige om de der patriotiske argumenter.

»Det er klassisk fascisme. Læs Moussolini, det vil du kunne lide«, kommenterede jeg. »Ja, billedet af civilisationen ligner det, du beskriver, det benægter jeg ikke. Og det er klart med ulvene. Men hvad skulle ordnære antiloper, som trækkes med disse ulve på deres rygge, gøre i din verden?«

Det virkede som om antiloperne udelukkende kunne side og svede tran, agere madrationeringssystemer⁴⁸, forsyne produktionen af militærbælter og rygsække med huder. I mellemtiden var antiloper, afhængig af deres adfærd, bragt til forvareren enten blidt uden håndjern, eller krummet sammen. Det er, når jernene er klappet sammen bagom ryggen, og de drejer ens arme så højt op i luften, så det om nødvendigt er muligt for dig at kysse dine

⁴⁷ Det skal formentlig forstås på den måde, at Orlov ikke ønsker at man som fange kan regne med en bestemt behandling. Konstant utilregnelighed.

⁴⁸ I har laver her en forbindelse til Sovjetpolitik og strategi der indebar beslaglæggelsen af korn og andre landbrugsprodukter fra bondestanden for en fast pris, sat efter udspecificerede kvoter. Det tillod den Sovjetiske regering at løse et betydeligt problem: at forsyne den Røde Hær og bybefolkningen, og forsyne råmaterialer til forskellige industrier.

egne støvler. Og i denne position gennes du gennem gange og trapper, ligesom en livstidsfange.

Engang glemte de at blive instrueret i, hvordan de skulle håndtere mig. De kaldte på forvareren, som udspecificerede præcist hvordan de skulle opføre sig.

»Jeg laver et Guantanamo for jer alle,« truede Orlov. Det var sådan Amerikanka blev til Guantanamo.

10

I slutningen af Januar [2011] flyttede de Feduta. Det var blevet totalt kedeligt på cellen. Jeg brugte tiden på at læse encyklopædi om psykologi som var blevet bragt til mig nogle uger efter at have ansøgt om den. Om aftenen lærte jeg at tegne ud fra en gør-det-selv manual, som mine forældre havde sendt mig. Alternativt lavede jeg armstrækkere på gulvet mellem sengene, som blev brugt som »dip-barrer«.

Af og til hørte jeg maskernes kulderystende brøl ude på gangen – som regel hånede de en eller anden. Det ledte hen til en egentlig panik. Kun sportsaktivitet lod mig genfinde styringen.

Lavmælt diskuterede vi hardcore [gore] scener fra filmen »Saw VII«, hvor vagterne spillede hovedrollerne, selvfølgelig.

Hadfuldhed kogte over, og min fantasi boblede i gennemtrængende blodfarver. Min latter blev mere og mere hysterisk. En særlig fængsels-humor, som var skabt af kritiske livsbetingelser og indelukthed, gav vores humor et mere inhumant præg, idet den erstattede normale »menneskelige« jokes.

»Det var naturligvis umuligt på noget tidspunkt at vide, om man blev iagttaget. Alle teorier om, hvor tit og efter hvilket system Tankepolitiet gik ind på den enkelte ledning, var og blev det rene gætterier. Det var endog muligt, at de iagttog alle hele tiden, i hvert fald kunne de gå ind på ens ledning når som helst. Man måtte leve – levede, fra en vane der blev til instinkt – i formodningen om, at hvert ord blev aflyttet og enhver bevægelse, undtagen i mørke, iagttaget.«

assistenternes løn var ikke mere end 900-1100 dollar, stort set uden mulighed for drikkepenge. Arbejdsmorale var endnu værre, end arbejdsmiljøet. Overalt var der overordnede, som truede arbejderne, vagter med knipler, og det var ikke tilladt at smile til, eller tale med passagererne. Alkohol og narko var en måde at stresses af på. Situationen forværredes af en fuldkommen afmagt: Ledere kunne åbent bebrejde dig for deres fejltagelser, og du kunne ingen-ting gøre imod det. Et påtvunget del ansvar gav ingen mulighed for forklaring. Arbejderne var opdelt i adskillige hierarkiske kaster, hver med deres egne regler og rettigheder. Selv spisebordet for hver kaste så forskellig ud. En arbejder »på gulvet« måtte ikke i gå i shorts, have langt hår, tale med passagerer. En anden kaste, fra serviceafdelingen, måtte gerne tale med turisterne. Funktionærer måtte gerne vise sig, lære kunderne at kende, yde service. Vagtpersonalet måtte alt, inklusiv være efter arbejderne. Alt blev sat i værk for at forhindre kommunikation imellem kasterne. Funktionærerne måtte ikke spise sammen med de »sorte«, gå rundt og mænge sig, eller hænge ud i baren.

Jeg husker en violinist, som kom fra Minsk. En helt almindelig ung kvinde. Hun brød sig ikke om hierarkiet. Vi mødtes engang og gik på stranden. Nogen angav hende, og hun blev kaldt til kontoret for at blive hjernevasket: »Du må ikke hænge ud med de her mennesker.« Jeg mødte en punker fra Canada, som var uddannet lydtekniker. Vi spillede bordfodbold; en time senere blev vi rapporteret. Det var vanvittigt, men det var sådan det var. Del og hersk. Sommetider kom arbejderne i parvis på skibet, men den ene blev typisk placeret »under« den anden, og parret ville af den grund bryde op. Det som selve systemet ikke kunne smadre, det blev ødelagt af misundelse, hykleri, angiveri, foragt og ondsindethed. I den atmosfære var et engangsknald med en fra en anden kaste set som en protest mod »morale«. Efter sådanne arbejdsbetingelser og uhyrlige attituder blandt arbejderne, forsvandt samtlige illusioner om kapitalismen. Graden af demokrati i de Vestlige lande eksisterer ikke pga. markedssystemet, men pga. mange folks ønske om, og parathed til, at forsvare deres interesser, og gå på gaden.

I denne henseende beundrede jeg amerikanere og europæere en hel del. Værdighed og klassebevidsthed er meget mere udviklet derovre. Men den herskende klasse og arbejderklassen er fortsat fastlåst. Dem – den ene procent, os – de 99%. Med landets blandede økonomi og bureaukratiske diktatur, vil Hviderusland efterhånden adoptere moderne koncernstyringsteknikker (de eksisterer allerede i IT-sektoren, og på nogle handelsom-

under USSR påstod, at den efterstræbte kommunisme. Og den faldt fra hinanden, og var ikke engang tæt på den kommunisme, som er beskrevet i [marxist-] litteraturen. Markedskapitalismen påstår, at de store depressioner [læs: finanskriser] hører fortiden til. Hvorfor endte USA og Europa i sådan en lortet situation i første omgang? Fordi bæredygtig udvikling er en myte, ligesom kommunisme er det. *Драпежнікі заўсёды застаюцца драпежнікамі, як іх ні назаві.* [*Predators remain predators no matter what you call them.*]

Martselevs syn på i dag var, at klasse ikke længere er gyldigt, og at det er et samfunds sociale struktur, som angiveligt definerer [sociale] lag. Angiveligt, at selv på visse af de Sociale Internationalers kongresser [Socialdemokratiske kongresser] i 1960erne, der blev klassetilgangen lagt væk. Denne beslutning bærer ingen merit, siden at socialister i alle udformninger (Bolsjevikker, Socialdemokrater) har vist sig at mane deres egne teorier i jorden. Kapitalisme har ikke fejlet; den bolsjevistiske regering ledte til totalitarisme, og de parlamentariske reformsocialister blev blot endnu et bourgeois parti.

Jeg husker hvordan jeg i 2006 arbejdede i Vesten, og personligt erfarede, hvad det notoriske »sociale partnerskab« indebar. Jeg fik et job hos Carnival Cruise Lines, som beskæftiger sig med krydstogsskibe, hovedsageligt omkring de caribiske øer. Som så mange andre havde jeg en ide om, at hårdere arbejde betød flere penge, fordi USA altid har været forbundet med modellen 'mere arbejde – flere penge'. Men virkeligheden var i dén grad en anden... Jeg havde 10-timers arbejdsdage på skibet, uden fri i weekenden. Størstedelen af arbejderne såsom kokkene, butiksassistenterne, rengøringspersonale og malere havde en løn på ca. 450-780 dollar om måneden. Der var ingen overtidbetaling, fordi det ikke figurerede på papiret: Lederne korrigerede vagtplanerne. Deltidsarbejde derudover var strengt forbudt. Ingen tillæg, ingen bonusser. Samlet set arbejdede vi for penge, som kunne tjenes ved mindre hårdt arbejde, selv i Hviderusland. Indtil da arbejdede jeg som asfalt-lægger og bygningsmaler under opførelse af huse (lægning af fundament). På den måde havde jeg noget at sammenligne med. Arbejdsbyrden på skibet var ret sindssyg. Blodige vabler på vores fødder, forstuvende håndled, og rygproblemer var de mest almindelige følgesvende der. Det kom helt derud, hvor kvinder oplevede menstruationskomplikationer.

Selv fyre med erfaring med jordbærplukning i EU, fjerkræsfarme i England og restauranter i USA forbandede jobbet. Tjenernes og rengørings-

Disse ord fra George Orwells roman »1984« reflekterer bedst den psykologiske atmosfære, som overvandt hver en fanges sjæl. Blot havde vi lyset tændt hele tiden. Der var en dagslyslampe på 100 watt, og en natlampe, der lyste så skarpt, at vi kunne læse. En vagt svarede hjælpeløst: »Det er ordren.« Det blev værre for hver uge der gik. Systematisk, skridt for skridt. Vi ventede halvt ved bevidsthed på forandring, da det var umuligt at fortsætte tilværelsen på denne måde. Vores grænse var indenfor rækkevidde.

Så kom den »anden bølge«. Én ting er følelsen af at miste evnen til at forhindre noget. Men imens dette »noget« eksisterer, realiserer du dig selv, din position, hvem du er. Og så begynder det at føles som om der virkelig ingenting er, og der ingenting vil være længere. Gold monotoni er så dræbende, at du ikke længere kan forestille dig et alternativ. En sæk sten i tomheden med et simpelt set af eksterne irritanter, altid det samme. En følelse af tidløshed, uden begyndelse eller ende. Du ligger på sengen, du kan ikke stå op, fordi det er uklart, hvad der er vigtigst – en meteor i rummet eller en kop te, når du har en »koger«⁴⁹. Skizofrenisk desintegration af bevidstheden. Og så laver du på sindssyg vis en salat, udskræler alt hvad du har, laver armstrækkere ind imellem, og tvinger dig selv til at spille skak. At lave daglig husholdning er ligesom et ritual, det bliver din rustning mod vanvid. Men en anden gæst besøgte os ret ofte – frygten. Som følge heraf var selv-terapi [egenomsorg] den eneste hjælp.

Sommetider krøb jeg sammen i sengen, lagde mig under et dække, så jeg ikke kunne høre eller se noget, og så kiggede jeg i al hemmelighed på et fotografi, som en fremmede havde sendt fra St. Petersburg. Det forestillede en massiv sort sky indeni hvilken, det næsten ikke var muligt at se omridset af en stenfigur, knyttet sammen i en næve. Det lignede, at skyen fuldstændig havde dækket stenen, men den stod stadig ubrydelig, som en bavn i tågen. Alle de mange mennesker, som er kommet igennem fængsler, arbejdslejre, forfølgelser og tortur. Mange gange læste jeg om dem, og jeg vidste, at disse mennesker havde haft det hårdt. Så mange af dem hensygnede i ekstrem fattigdom og ubemærkethed. Men de blev stadigvæk ved, de gav ikke op. Denne kamp, kampen mellem frihed og slaveri er en rød tråd, der passerer gennem menneskehedens historie.

Epoker, civilisationer, navneforandringer, men essensen er den samme: Modstandsforholdet mellem et ordinært menneskes aspirationer, og hersk-

⁴⁹ Generelt er alle elektriske apparater forbudt i fængslet, og fanger kan ikke lave mad på cellen. Men ledelsen kan muligvis lade dig have en dyppekoger, som er et apparat man kan bruge til at koge vand i en kop.

ernes (klan, tro, penge, rang) aspirationer. Menneske versus magt til alle tider. Jeg er kun en lille partikel i disse omgivelser omgærdet af følelser, tanker og handlinger. Som en dråbe i havet: Uden mig er der ikke mindre vand, men som udgør et hele fra disse dråber, og hver af dem bidrager til den overordnede oceanske rytme. Lad bødlerne gøre med mig hvad de vil. Jeg har alligevel vundet...

11

I starten af februar blev maskerne umådeligt brutale. Det var fredag, og tre fra vores celle lå syge med influenza. Febrilske og rystende hele natten lang. Den næste morgen besøgte vi en læge, og han ordinerede nogle piller. Om aftenen beordrede de mig og Molchanov at gå ud med alle vores ting. Den bitre erfaring gjorde, at vi efterlod bøger og andre tunge ting. Som sædvanlig blev vi bragt til træningsrummet, men af en eller anden grund nede i tempo og uden råben. Det var på mistænkeligvis roligt. Det kunne ikke betyde noget godt. De endevendte vores poser og pakker, smed det i en stor bunke. Vi ventede på et eller andet, nøgne og barfodede på cementgulvet. Så begyndte det.

»TAG TINGENE!, »AFSTED!«, »SVÆRT AT FORSTÅ?!«, »FART PÅ!«, HØRER DU!!«, »LØB!!!!«

Vi løb gennem gangene og trapperne. De smed os ind i en gummicelle (en særlig celle i kælderens, polstret med gummi og kunstlæder for at pacificere voldelige fanger). Endnu en visitation. De tvang os til at sprede og efterlod os, men de kiggede gennem kighullet fra tid til anden for at holde øje med os. Vi samlede tingene sammen igen, og jeg kom dårligt i tøj, tager madrassen og løber på gangen hen til trapperne, der leder hen til centret af dette neo-Colosseum. Da vi er ved at nå enden ser vi en maske som råber: »For langsomt! Tilbage!« Den anden [maske] følger trop. Jeg hører, hvordan de på den anden trappe jager Sanya Molchanov. Svin! Jeg kommer tilbage til gummicellen. Det er stegende hedt, sveden fosser som vand, jeg er mentalt blokeret. Der er en grænse. Hvis jeg krydser den, hvad sker der så? Nu er det nok, jeg er ligeglad.

Det siges, at vi skal fremkalde stoltheden i forhold til »vores egne«. Men hvad nu hvis et lands historie gør, at du skammer dig, og overhovedet ikke er stolt? Hviderussisk historie er en historie inddelt i flere perioder: Slavisk-Baltiske stammer, Det litauiske storfyrstedømme, Zaristisk Rusland, det røde imperium. På hvilke grundlag er nogle perioder minimerede, og andre glorificerede? Jeg vil hverken være stolt af bolsjevisme, zarisme eller storfyrstedømmet. Af en eller anden grund er det gået i glemmebogen, at folk i de »litauiske dage« blev behandlet som slaver. Og, hvordan er det muligt at være enten stolt eller flov over noget, som ikke har en skid med dig at gøre? Vi kan fyldes med beundring i mødet med visse nedslag i vores historie, og sådanne nedslag kan findes i enhver historisk periode. Ligesom de sørgmodige nedslag. I folkeskolerne skal vi ikke indpode den falske patriotisme, som portrætterer fortiden en-dimensionelt, men derimod skabe interesse i [hele] vores historie. Det vil styrke vores selvbevidsthed at trække på eksempler på vores forfædres adfærd (uanset hvordan den udmøntede sig), hvilket muliggør en bedre forståelse af nutiden.

Et fællesskab baseret på frihed og retfærdighed er stærkere, end et samfund baseret på selektiv historie og overdrevet kollektivism.

Jeg er hviderusser, fordi jeg pga. min herkomst er blevet pålagt at være en del af dette unikke historisk-kulturelle fællesskab. Dette er hverken godt eller skidt; det er hverken en grund til at være stolt eller skamfuld. Det er, hvad det er, og det er nok. Med hensyn til værdier, har menneskeheden udarbejdet en stærk etisk base gennem hele dets historie, filosofi og videnskab. Denne base er humanisme.

I diskussionen om socialisme, pointerede jeg det faktum, at det var under det 'ræverøde' herskab, at Europa stødte panden mod muren. Det er under de socialdemokratiske regeringers herskab, at ødelæggelsen af den såkaldte »socialstat« finder sted. Forskellen mellem højreorienterede borgerlige [*liberals*] og SD'ere [socialdemokrater] er udelukkende kosmetisk. Det ser ud til, at der ikke er nogen forskel på dem længere, undtagen ift. deres ideer om indkomstskat. De højreorienterede vil gerne stoppe den på 25% (det er gennemsnittet i USA), og de venstreorienterede vil have en højere procent-sats. Faktisk er det markedsbaserede »liberale« system i USA og det markedsbaserede socialsystem i EU i den mest overhængende krise. De har begge taget et væld af lån, og de kan ikke betale dem tilbage. Regeringerne og realøkonomien både adlyder og underlægger sig dem. Statskapitalismen

støttede Martovs⁶⁰⁺⁶¹ position, dvs. en forsvarsposition. Jeg var af den mening, at udslettelsen af arbejdere, forårsaget af andre arbejdere, i den nationale militær-industrielle profits – og de krigsmageriske partiers militære interessers navn. I de første dage af min obstruktion læste jeg tilfældigvis »The Thibaults, Part 2«, det er en bog, som handler om den massakre, om socialisterne i Frankrig, Tyskland, Østrig, Schweiz, som prædikede internationalisme, og før det klassekamp og generalstrejken. Men jo mere ophedet situationen blev, des hurtigere faldt de over i den patriotiske rille, og til sidst begyndte de alle sammen at dræbe dem som dagen før havde været deres kammerater.

Værsgod; Socialisterne! Martslev pointerede, at denne krig mødte arbejderklassens interesser, siden at en okkupation af en anden krigsmagt normalt sænker disses levestandard. Men har selve krigen ikke forårsaget endnu større elendighed? Men det er ikke det, det handler om. Kan muligheden for at vælge mellem 10 forskellige kålpølser virkelig være en moralsk målestok? Det er simpelthen morale at vælge ens egne herskere, og gøre det på bekostning af ens kammeraters blod? Det annonceredes, at patriotisme var en af de vigtigste moralværdier for folket. Nationale interesser var hævet over alt andet. Interesser af grådighed. Men siden hvornår er grådighed (i forhold til territorium eller etnicitet) lig med etiske koncepter, retfærdighed og venlighed? »Hvad der er profitabelt, det er fair« – sådan et syn på patriotisme faldt i hak med synet hos KGB obersten fra 3. politikreds, og Orlov støttede 100% op om denne tilgang.

Det er sådan grådighedens morale nu til dags defineres. Sådan en model har ingenting at gøre med naturetikker, fordi respekt, ære, lighed, altruisme, gensidig hjælp, rettigheder og frihed på ingen måde kan betyde flag eller grænser. Men det er præcis disse kvaliteter og værdier, som bruges alle steder og til alle tider, og som definerer et menneskes menneskelighed. Patriotisme spiller på den kærlighed, som en person har til sit område. Det forsøger at identificere sig selv med en naturlig hengivenhed overfor et 'oprindeligt' territorium. Men der findes også en moders kærlighed, og ingen tænker på at opbygge en ideologi op omkring sådan en naturlig og intim følelse. Så, hvorfor skabe ideologiske teorier på basis af kærligheden til et område? Desuden kræver de selvsamme teorier en afvisning af etik, og en triumfering af universelle værdier.

60 Julius Martov – lederen af Menshevikkene i begyndelsen af det 19. århundrede.

61 Menshevikkene var russiske socialdemokrater, som argumenterede for en gradvis overgang til socialisme gennem parlamentarisme og samarbejde med de bourgeois partier. Blev indlemmet i det russiske kommunistparti i 1918, o.a.

Bødlen råber:

»Tag engang mere! March!«

»Nej.«

»Jeg sagde, tag tingene og løb, hurtigere!!!«

»Jeg nægter.«

»Tag tingene og løb!«

»Gør hvad du vil. Jeg løber ikke mere.«

Han kigger på mig i noget tid, og går så over til den anden maske og diskuterer noget i et hviskende stemmeleje. Så kommer den anden hen til mig og siger med en ligegyldig, og meget høflig og fredelig hvisken: »Tag dine ting og gå til din celle.« Jeg blev meget overrasket, kunne ikke tro mine egne ører. Hans tone stod i fuld kontrast til situationen. Det viser sig, at det er muligt for dem at tale ordentligt. Det slutter her...

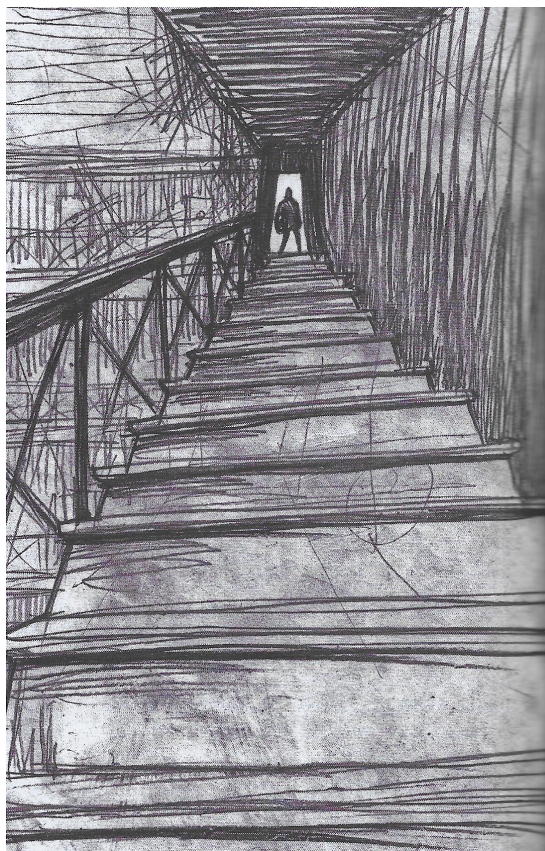
...Uden at lægge madrassen ud, falder jeg ned på stålrammerne. Jeg er udtæret. Mit hoved ryster. Sanya braser ind lige efter mig. Han er dårligt i live, bleg som døden. Han føler sig utilpas og syg. Der er dødstille i cellen. Kirill og Max er endnu ikke blevet behandlet på denne måde. Alle var bange. Bange?! Rædsel penetrerede mig så dybt ind i hvert et atom i krop og sind, at alle sad helt sagte, bange for at sige et eneste ord...

Jeg prøver febrilsk at tænke på, hvad jeg skal gøre. Situationen nærmede sig grænsen, hvor det ikke længere er muligt at respektere sig selv. Ét skridt mere, og alting kan ske. Det bliver tydeligt, at sådanne ting ikke kan tolereres. Absolut. Man må nægte i begyndelsen, og slet ikke samle sine ting sammen. Hvis det ikke resulterer i endnu en jagt, men en overførsel til en anden celle, så kommer der en overvagtimester. Men han er aldrig tilstede. Han er med vilje fraværende, da han ikke ønsker at være et vidne. Det her er lumsk, I svin.

Den følgende morgen spørger en vagt: »Nå, hvem er ellers syg?«

Nogle dage senere udfoldede den hårdeste repression i hele den sorte vinter. Råberiet var så højt, at lyden skar gennem luften og nåede os fra træningsrummet, gennem to døre og foyeren. Vi kunne hverken læse eller skrive, spille, eller bare ligge i sengen. En eller anden traskede frem og tilbage [i cellen], en lavede armstrækkere. Flere timers forventning, hvor vi hele tiden hørte de tilstødende celledøre åbne, men af en eller anden grund gik bødlerne udenom os. Vi hørte råben udenfor cellen: »Læg dig ned!«
REJS DIG OP! LÆG DIG NED! REJS DIG OP!...« Forfærdeligt. Ingen

kigger hinanden i øjnene, og kun læberne bevæger sig: »Røvhuller, udyr, svin...«

Aftensmad. Det er ensbetydende med, at faren er drevet over for nuværende. Men hvor længe? Mirakler sker ikke to gange, næste gang bliver vi helt sikkert nakket.

Om lørdagen, tidligt om morgenen, blev jeg ført til forvareren. Orlov, klædt i civil, mødte mig med gæstfrihed. Han spurgte med det samme: »Hvad er dit problem?« Så sagde han øjeblikkeligt noget om min tilstand, og at han var blevet instrueret til at afkræfte »misforståelsen«.

Selvfølge hakkede de på mig. De kom ind om aftenen... Der var to mennesker på forvarerens kontor – Orlov og den anden, som jeg havde set på andre kontorer førhen. De foreslog, at vi satte os ned og så en video fra overvågningen i metro. Den anden sad til højre for mig, som om han skulle se med, men i virkeligheden holdt han øje med mine øjne. Det var præcis det samme som ved afhøringen angående brandstiftelsen mod Bobruisk KGB-hovedkvarteret i den 4. politikreds, da der kom efterforskere fra Mogilev. Vi så videoen, de undrede sig over mine observationer, men jeg havde intet at sige; det var reelt set ikke derfor de havde inviteret mig. Til sidst viste de mig det bedste *still frame*, selvom kvaliteten var pivring, og jeg kunne ikke finde lignende billeder af dette i aviserne.

På søgedagen tændte de for klassisk musik. Fængslet var død stille. Kun idioten Vasya skreg »Afsted!«, når vi skulle ud at gå. Serega og Max ansøgte om at få lov til at donere blod til de sårede, men de modtog en officiel afvisning.

15

Martselev afventede begyndelsen på sin retssag i slutningen af april. De ændrede hans anklager fra organisering af masseuroigheder (fra 5 til 15 års fængsel) til en mindre alvorlig anklage (3 til 6 år). Han var i syv sind i forhold til at tilstå eller ej. Han var kommet ud i et dilemma: En gammel anklage, eller en ny, men med tilhørende tilståelse. Vi forsøgte at overtale ham til at acceptere [den nye anklage], fordi det var tydeligt at en snæver udvej stadigvæk er en sejr i dette system, som intet havde med retfærdighed at gøre. Sergey var meget nervøs, og forberedte sig på at blive overført til en [straffe]koloni, og vi drillede ham og argumenterede for at han ville modtage en betinget dom. Det viste sig senere, fik Pavel Severinets en meget virkelig frihedsbegrænsende dom i form af overførsel til et straffe-arbejdskoloni⁵⁹, så Sergeys frygt havde ikke været grundløs.

Vi diskuterede ofte med Martselev. Han var en socialdemokrat og en ortodoks patriot. Så spektret for vores diskussioner var temmelig bredt. Mest af alt var jeg oprevet over hans attitude overfor 1. verdenskrig, da han

⁵⁹ Et mindre brutalt fængselsregime [end det nuværende], hvor fanger kan have elartikler, se på rørende oftere og komme hjem i weekenden [»gå på orlov/udgang«].

nogen havde bidt mærke i det faktum, men vi forstod alt uden hints. Det værste af alle pinsler er at være alene, og hver dag høre hvordan de torturerer andre. På 3. dagen kravler du på loftet, på 5. dagen er du færdig. Jeg tilbragte to uger i en enecelle (maksimaltiden for en disciplinærstraf), og jeg glædede mig over at bliver overført, og være omkring mennesker. Men næsten to måneder... et mareridt. Specielt når du hører andre mennesker blive pint. Vi diskuterede i lang tid, hvordan vores forfatter havde tilbragt alle de dage, og ingen smilede eller spøjte. Vi nåede den følgende konklusion: Hver en fange i Amerikanka havde det hårdt, men det mest skrækelige lod blev givet til Feduta. Det handler ikke om, at holde sig selv i ét stykke. Det handler om at overleve.

* * *

April. Sagen lå hos anklageren. Martselev afventede sin retssag, Max spekulerede på, om en ny proces kunne sættes i stand, Denis ventede ikke på noget, det var kun begyndelsen for ham. Den 11., om natten, hørte vi en underlig lyd ude fra gaden [orig. *avenue*]⁵⁶, som om der var ildebrand. Vagten beordrede os at skruer over på statsTV (skønt TV-antennen officielt var ude af drift). Således blev vi informeret om terrorangrebet i metroen⁵⁷. Først tænkte vi udelukkende på vores pårørende. Den følgende dag bragte de listen over de omkomne. Det var forfærdeligt at gennemse navnene på sådan et stykke papir. Senere fandt jeg ud af, at Orlov brasede ind på celler med politiske fanger (særligt til Sannikov⁵⁸) og råbende bebrejdede dem for det, som var sket. Han undskyldte senere for disse optrin, men undskyldningerne blev ikke accepterede.

Men hvad der forbløffede mig allermost var udtalelsen fra Zaytsev, KGB-formanden, som sagde at et af motiverne for angrebet kunne være anarkisternes hævn! Hvad havde han røget siden han kunne overveje sådan noget nonsens? Lige dér spekulerede jeg på, hvordan Dima havde det...

56 Muligvis Independence Avenue, som er en central gade i Minsk. Det er også på denne gade, at det hviderussiske KGB's hovedkvarter ligger.

57 Den. 11 april 2011 kl. 18 lokal tid blev en sprængladning udløst indeholdende søm og stålklugler på den centrale Kartryčnickaja station i Minsk. 15 mennesker blev dræbt og ca. 200 sårede. Et endeligt motiv for angrebet er aldrig blevet fastlagt. Ifølge den hviderussiske stat var det en »unhealthy person« der stod bag selve bombningen. To anklagede blev dømt for angrebet, og henrettet ved skydning i foråret 2012.

58 Endnu en præsidentkandidat.

»Det her er jo i sidste ende ikke andet end en teatralisk forestilling,« sagde han i en fortrolig og venlig tone. »Vi holder nøje øje med alles tilstand, og jeg kan forsikre dig, at intet er faretruende for nogen.« Han tilføjede: »Hovedfjenden her er din egen frygt. Du behøver ikke at træffe hastige beslutninger, og ethvert problem kan løses lige her.«

Jeg var chokeret. Hvordan vidste han det? Var alting, jeg havde hørt om den psykologiske kontrol af fanger stadigvæk kun endnu et rygte? Jeg spurgte ham ligeud:

»Hvordan vidste du det?«

»På dine øjne«, sagde forvareren for KGB's arresthus.

12

Midten af februar var kendetegnet af 'optøningens' begyndelse. Det var åbenlyst, at der skete noget udenfor murene, og graden af pres aftog markant. Jagter med visitationer forsvandt. Ransagninger blev mindre indgribende, sjældnere, og vi gik til toilettet som førhen.

Den 23. februar faldt Kirill ned af trapperne. Af ren og skær vane, indprentet af maskerne, løb han ned med hænderne på ryggen, uden at holde fast i gelænderet. For første gang så jeg et hæmatom [blodansamling] på størrelse med en halv ryg. Kirill var dybt chokeret. Han rystede så meget, at han ikke kunne tale ordentligt, ikke engang ryge. Som følge heraf blev han bragt på hospitalet. Ud fra hvad kunne stykkes sammen fra vagt-ernes samtaler, havde der været lignende sager førhen. Nå, men de følgende dage råbte maskerne af os fordi... vi løb uden at holde fast i gelænderet!!! For hver dag der gik, så vi maskerne mindre og mindre, og endelig i begyndelsen af marts var de helt forsvundet.

En vægt forsvandt fra vores skuldre. Det blev nemmere at trække vejret. Vi gik ikke rundt i cirkler ude på gårdturen, men vi hørte gentagne gange vores naboer blive tvunget til det. Den differentierede tilgang fortsatte, men blev mere synlig.

Det var interessant at observere, hvordan det almindelige vagtpersonale ændrede sig under en øget grad af autoritet. Fra at være høflige og venlige, blev nogle af dem nogle forbandede svin. Der var for eksempel et par vagter, som alle kunne huske: Vasya og Frog. De havde trukket mig ud til mas-

kerne på gangen, blot fordi jeg ikke havde rejst mig op, da celledøren blev åbnet. De tvang mig til at sprede, og de omringede mig. Frog slog så hårdt på mit ben, at jeg dårligt kunne holde balancen. Det var tydeligt, at disse to [vagter] forsøgte at bevise overfor maskerne, at de også var nogle »tough guys«. Ynkkelige dummerhoveder, indenfor den næste måned adlød de som får. Der var også dem, som ikke bare var kvæg, og som forblev mennesker. Men det er alligevel vigtigt at forstå, at en røvslikker er en røvslikker. De anstændige vagter måtte ligeledes adlyde ordrer. Selv hvis de ikke udførte torturen, så bragte de os til dem, som gjorde. Problemet er ikke med menneskene, det er i systemet, der tillader skabelsen af retsløshed.

Sanya og Kirill blev dømt. Molchanov fik tre år, og Kirill fik enten en 'frihedsbegrænset' dom i en straffearbejdslejr, eller en løsladelse med betingelser: Han vendte ikke tilbage til cellen. Det lavede os lidt op: Det viste sig, at der var en vej ud af den her ubåd. Bemærkelsesværdigt var det, at hverken Sanya eller Kirill havde haft nogen mulighed for at sidde med en advokat.

Det var på det tidspunkt, at vi fandt ud af at Mikhalevich – en af »Decembristerne« – påstod at have undergået tortur i Amerikanka, og flygtede til Tjekkiet. Med stor forbløffelse læste vi (vi begyndte at modtage Belgazeta⁵⁰) at hans adfærd fremprovokerede noget kritik. Kritikerne forstod sandsynligvis ikke, at en politisk flygtnings liv ikke er en dans på roser. Et fremmed land, fremmede mennesker og eneste mulighed for at vende tilbage er et regimeskifte. Hver dag sad vi og rådnede op i det helvede, hvor ingen kunne forudse, hvad der skete, hvis ikke det havde været for hans selvopofrende handling. Mange fanger i det 'røde hus' var taknemmelige for det.

Anklageren iværksatte en undersøgelse af fangernes rettigheder, men det var en farce.

På det tidspunkt var jeg dog mere interesseret i andre nyheder, som var sluppet igennem på trods af noget nær absolut isolation. I alle disse måneder var jeg pint med spekulationer angående mine venner. Var det lykkes Dima at finde et sted at være, havde det lykkes Sasha og Kolya ikke at give op (jeg sendte dem en mundtlig besked gennem Molchanov) og hvad ville Denya gøre? Situationen med Denya var meget anderledes, end de andre som havde stukket mig. For længe siden mødtes vi til en punkkoncert og

50 Belgazeta – en hviderussisk, uafhængig avis, som forsøger at latterliggøre regeringen, ligesåvel som oppositionen.

I slutningen af marts blev jeg *endelig* introduceret for sagen [imod mig]. De anklagede os gennem brug af artikel [~ paragraf] 218 »Ødelæggelse af ejendom«. Sanyas og Kolyas domme var fra 3 til 10 [års fængsel], og min – fra 7 til 12 år. Det forholder sig således, at sådanne utrolige domme kan komme ud af det blå. Jeg troede, at sådan en lang dom kun kunne blive afsagt for sabotage, terror, mord, osv. Allerførst ledte jeg [i sagsakterne] efter gutternes udtalelser for ikke at blive pint af spørgsmålet: »Klarede de at modsætte sig afhøringerne?« Alting var i orden. De klarede den. Jeg spekulerede også på, hvad andre vidner havde udtalt, og hvilket bevismateriale sagen overordnet set var bygget op omkring. Fingeraftryk, en gammel detektivteknik, et af fortidens efterladenskaber. Lugt (sved), hudceller, spyt, endda luft i et indelukket rum er reelle identitetsmarkører.

De fandt handsker med Vetkins svæd og spor fra en væske, som kunne være det samme som en mængde substanser, fundet på glasskår fra en flaske. De sporede også hans telefonopkald fra det nærmeste busstoppested. I realiteten beviste disse ting intet overhovedet, men han havde truffet en anden beslutning. Vetkin havde holdt ud i fem dage, og kapitulerede så. Først navngav han mig og en ukendt person som medskyldige, så tilføjede han Dima Dubovski, og ændrede så Dima til Denis. Det er sådan, man udskifter kammerater med bødlernes nåde og et flyvsk håb om frihed. En stikker er en stikker, og han vil brænde op i helvede.

Efterforskeren løj om Sasha⁵⁵, sagde at han havde tabt modet, og så løj han om dommen: At den ikke ville være hård, og at det ikke ville være ham, efterforskeren, som kunne bestemme det, ligesom han sagde alt muligt andet lort. Men de falske undskyldninger bliver ikke taget for gode varer – han er medskyldig i den juridisk-efterforskningsmæssige lovløshed. Han prøvede at kaste støv i mine øjne i forhold til ansvar, én ting forstod han ikke: Jeg havde allerede affundet mig med retssagen og en lang dom. Jeg ønskede kun at se mine kammerater, og så skifte det galehus ud med kolonien [straffelejren] hurtigst muligt.

Jeg modtog en avis med en artikel omhandlende Fedutas løsladelse med rejserestriktioner. Men vi kunne ikke fejre derudaf. Der var et problem – det så ud som om, han var blevet flyttet fra vores celle, over i en anden, en 'transitcelle', hvor han havde været alene... i 55 dage! Jeg tvivler på, at

55 Aliaksandr Frantskevich.

Der kom ingen breve i hele marts. Ingen nyheder fra pårørende. Den eneste tråd, som forbandt mig med verdenen udenfor var knækket. Det virkede som om, at der var nogen der på ingen måde kunne lide mine sproglige udfoldelser. Trods det faktum, at det er svært at forstå deres logik, hvilket er derfor at jeg ikke engang gør et forsøg. Læsning, tegning og passiar hjalp os med at få tiden til at gå. Max og jeg talte ofte om de gode gamle antifa-dage, fodboldhooligans og deres udskejelser, og punkkoncerter. Sommetider diskuterede vi, hvordan vi kunne skabe en café slash *club* i cyberpunk stil. Sammen med Serega kunne vi skændes om historie, for eksempel patriotisme under verdenskrigene. Eller hvad en anstændig mand skulle gøre i tilfælde af en NATO-okkupering? Martslev fortalte mig om aspekterne ved »politisk teknologi⁵⁴« og public management på meget kløgtig og veltalende vis. Feduta talte på *laissez faire* vis om valgkontorernes funktion. Det er seriøst; en maskine! Jeg lærte, at en kandidat under valgkampen er en afhængig variabel – han bør adlyde sin stabs direktiver. Hvordan han går klædt, hvad han siger, hvem han mødes med – det er bestemt af den strategiske stab. De sande genier i valgkampen er ikke kandidaterne, men i stedet partihovedkvarterernes bosser. Jeg forstod to ting ved at lytte til disse fortællinger: Hvor underlegne vi er i den offentlige sfære, og hvordan et »demokrati« er en illusion i virkeligheden. Folket er ikke andet end en vælgermasse, og et reservetrumfkort. Dens stemning er manipuleret og udnyttet for handelsmæssige mål, ligesom bolsjevikernes glorificering af proletariatet. I nationens navn afgiver de pompøse taler, men i virkeligheden har vi kun et bourgeois demokrati og dets politiske apparat. For at holde nationen [læs: folket] væk fra kontrol, introducerede de første borgerlige republikker en »ejendoms kvalificering« så det kun var de velhavende, der kunne slippe igennem. Først da bourgeoisiet blev overbevist om, at stemmeretten ikke var nogen trussel mod borgerskabets partiers overherredømme, så fjernede man denne kvalificering. For en politiker er folket ligesom et hav for en sømand: Et middel for mobilitet, kilde til indkomst og en massiv kilde til folkeminder. Men folket er også en evig indikation for katastrofe, som smadrer alting på sin vej.

Og alligevel har anarkismen to nøglefordele, trods fraværet af udefrakommende økonomisk støtte, og manglen på viden om sociale mønstre og 'teknologier' – ubegrænset entusiasme og ren sandhed. Teknisk snilde er blot noget, man kan oparbejde.

54 Højtudviklet form for politisk manipulation, ofte sat i forbindelse med *fixed elections*, fake news, osv. Kendt fra sovjettiden, o.a.

kom i problemer med nogle fascister: Vi hævnedes os for Toro Bravos⁵¹ koncertfiasko, lige midt på Oktoberpladsen i Minsk, med en kraft på 150 hoveder. I de år (slutningen af 90erne – begyndelsen af 00erne) blomstrede et non-commercial DIY musikmiljø, og det krævede beskyttelse, fordi højreorienterede *ultras*⁵² ikke tolererede at folk åbent sagde »Fascisme er lort« og »Fascisme skal dø!« Der hærgede en usynlig krig i gaderne, der skete kontant ting: Koncerter, fester, møder, sammenstød, voldelige konfrontationer, politiske aktioner. Det var verdenen, vi levede i, kæmpede for, en verden som berigede og formede vores personligheder, hærkede vores sindelag, vores afvisning af kompromis og vores vilje til at vinde.

Så, vi levede gennem mangt og meget i de år, og vi vandt rent faktisk. Skønt jeg efter to eller tre år forlod subkulturen, og Denya fokuserede på fodboldhooliganisme, så mistede vi ikke kontakten, og vi hjalp altid hinanden i svære situationer. Specielt sidste år, da jeg oplevede hårde personlige tab, og verdenen omkring mig syntes meget grå, dér kølnedes mit hjerte. Det var kommunikationen med Denya, der hjalp mig med at komme op af det sorte hul. Der er ikke mange mennesker i ens liv, som man i sandhed kan kalde venner. Men i fængslet forstår man, at antallet af rigtige venner er langt lavere. På det tidspunkt blev det klart, at hans beviser [imod mig] ikke var vigtige, Vetkins ord var mere end nok. Problemet lå ikke i ordene eller dommen, men i hvad der var stærkest – frygten eller venskabet. Uanset hvor længe dommen ville blive, så ville den passere, men en sand ven holder for evigt. Jeg gjorde mig nogle seriøse forbehold, men jeg mistede aldrig håbet. Og da jeg hørte, at Denya udgav en video på internettet, hvor han melder ud, at hans vidnesbyrd var falsk og derefter rejste udenlands, var jeg helt oppe at ringe i tre dage. De udyr kunne ikke altid suge vores blod! De kunne undertrykke og skræmme os som det passede dem, men der var ting som besejrede dem. Dagen kommer, hvor disse menneskelige værdier brækker ryggen på denne ækle autoritet.

Der var nogle hentydninger til solidaritet i min mors breve: Vennerne ringende, kom og besøgte hende. Det styrkede hende.

Efterforskeren, som ikke havde vist sig siden sidste år, kom pludselig med advokaten og 'ekspertbeviser'. Advokaten sagde, at han ikke havde fået lov til at besøge mig »af tekniske årsager« ligesom så mange andre. Jeg tænkte på, hvem der overhovedet havde fået lov?

51 Litauisk punkband.

52 Fodboldhooligan-typer, tenderer det voldelige, konfrontative, osv.

Under dette møde fik jeg at vide, at Dima ikke var blevet arresteret og jeg godtede mig uden at tage mig af efterforskerens tilstedeværelse.

Der var ikke noget som helst mod mig i 'ekspertundersøgelsen'. Ingen telefonsamtaler, ingen korrespondance, ikke engang spor af noget på nogen harddisk, ingen beviser ovenpå ransagninger i lejligheder og bil, ikke nogen mistænkelige mobilopkald. Alt i alt løftede min vitalitet sig. Nu manglede jeg bare at vente på at få adgang til mine sagsakter, så retssagen, og en straffelejr. Men dette 'bare' varede en uendelighed.

13

Marts startede med at to personer i cellen erstattede de to, som var blevet flyttet. Sergey Martselev viste sig at være en politisk strateg under Nikolay Statkevich, præsidentkandidaten. Først troede jeg dog, at han var en polsk kriminel. Max og jeg blev forbavsede over hans ansigtsudtryk, da han trådte ind på cellen, men han viste sig helt igennem at være en af os. I en anden celle havde han fået øgenavnet »Studenten«, fordi han havde tre universitetsgrader.

Alexandr Kiselev var en stor russisk forretningsmand, og sideløbende Amerikankas lokale »Oligark«. Han var involveret i investeringer, som øgede en virksomheds kapital som følge af et gensalg. Ifølge markedet og bureaukratisk kapitalisme må Alexandr have været en fin fyr. Ifølge KGB var han kriminel. Kiselev var en toporganiseret fyr. Han benyttede sig af en konstruktiv tilgang til alt. På samme tid var han stærk, venlig og positiv. Forvarer Orlov hadede ham. Det samme gjorde nogle af vagterne (eksempelvis gav Vasya ikke Oligark brød, når han uddelte tynd bouillon [suppe]!). Han blev konstant flyttet rundt mellem cellerne (han endte med at være i 14 ud af 18 af dem), og også overført til Volodarka⁵³ for at presse ham yderligere. Men Alexandr var hårdfør og plejede at sige: »Lad dem bare udtære mig her, men jeg vil aldrig give op fordi der må være en grænse, og KGB er ikke i besiddelse af denne.« Han trænede dagligt. Hver dag øvede han sig på sit tyske, og hver dag holdt han fokus. Kort sagt var han en mand af stål.

⁵³ Et andet arresthus i Minsk.

Hele ugen diskuterede vi global kapitalisme og den finansielle krise, fremtidsudsigterne for den hviderussiske økonomi, arbejderkontrol og selvforvaltning, den russiske politiks kriminelle ophav, og selvfølgelig, det hviderussiske regimes lovløshed. Vi lærte også i detaljer om den »evige vinter« i andre celler. Herunder den farlige celle nr. 13. Orlov nævnte den engang som en celle, hvor de indespærrede »folk, der ikke var tilfredse med deres liv«. Det viste sig, at der kun var to måder at tilgå fangerne i den slags celler: Visitation hver anden dag, og visitation hver dag. De tømte deres tasker ud på gulvet. Maskerne ville komme ind [på cellen] og smadre tepotterne med deres knipler. De ville tæske dig bare fordi en fange havde klaget over dem i retten; de tog en anden fange i nakken og, med henblik på at smide ham ud i gården, smadrede de ham mod muren derude... Under en kropsvisitation tvang de folk til at sprede, imens en vagt stillede sjofle spørgsmål.

Forresten havde der været en undersøgelse, iværksat af en anklager, dagen før Martselev og Kiselev kom ind i vores liv. Viceanklager Shved i egen høje person, sammen med en gruppe bureaukrater, var så venlig at besøge os. Forvarer Orlov trådte ind på cellen i et kort øjeblik, kiggede strengt rundt, og gik så igen. Anklagerne trådte ind. Shved spurgte et par gange om alting var OK, og det var det. Udenfor, foran døren stod vagterne på række; de lignede nogen der var kommet for at gøre en ende på alting. Vi sagde naturligvis ingenting. Ingen troede på anklagerne. Allerede i december havde vi set, hvad deres undersøgelse [efterforskning] handlede om. Anatoly Lebedko var blevet kaldt til lægen (for anden gang den dag) i løbet af den halve time, hvor anklageren besøgte fængslet som en del af hans månedlige efterforskning. Selvfølgelig sagde Lebedko mange ting. Men gav det overhovedet nogen mening? Anklageren spurgte ikke engang, hvor den manglende fange befandt sig. Det var det samme dengang. Det følgende illustrerer situationen meget godt: En abe, der lukker sin mund, ører og øjne.

10 dage senere blev Kiselev flyttet. En ung mand, Denis, kom til. Han var en talentfuld bilmekaniker, som efterlod sig sin mor og forlovede derhjemme. For første gang lykkedes det mig at opleve en fanges adfærd, som var 'frisk' fra samfundet udenfor murene. Det var smertefuldt at bevidne, hvordan han dag for dag, skridt for skridt realiserede, at alting – forretningen, moreren, hans forlovede – forblev hans fortid.